

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA

**DRAMATURGIE ČINOHRY DJKT SE ZAMĚŘENÍM NA
PRODUKCI ČESKÝCH AUTORŮ BĚHEM LET 2000–2010**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Barbora Šandová

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Přemysl Krejčík, Ph.D.

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 31. března 2024

.....
vlastnoruční podpis

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce Mgr. Přemyslu Krejčíkovi, Ph.D. za trpělivou péči, kterou mé práci věnoval, odborné vedení, cenné rady a připomínky. Mé velké díky rovněž patří MgA. Janu Burianovi za laskavé poskytnutí rozhovoru. V neposlední řadě děkuji i mé kolegyni, kamarádce Petře Š. za důležité poznatky z oblasti divadelního umění.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	3
ÚVOD.....	4
1 HISTORIE DIVADLA JOSEFA KAJETÁNA TYLA.....	6
1.1 POČÁTKY DIVADELNÍ KULTURY V PLZNI.....	6
1.2 BOUŘLIVÉ DVACÁTÉ STOLETÍ.....	7
1.3 STĚŽEJNÍ 80. LÉTA MINULÉHO STOLETÍ A PŘELOM TISÍCILETÍ.....	9
2 ČINOHRA DIVADLA J. K. TYLA V PLZNI MEZI LETY 2000–2010.....	12
2.1 ŠÉFOVÉ ČINOHRY.....	12
2.2 REŽISÉŘI ČINOHRY.....	13
2.3 DRAMATURGIE.....	16
3 DIVADELNÍ SEZÓNY 2000/2001–2009/2010.....	18
3.1 SEZÓNA 2000/2001.....	18
3.1.1 Dramaturgická a režijní Linie.....	18
3.1.2 Tři v tom.....	19
3.1.3 Nuly.....	20
3.1.4 Ještě jednou, profesore.....	23
3.2 SEZÓNA 2001/2002.....	26
3.2.1 Dramaturgická a režijní Linie.....	26
3.2.2 David a Goliáš aneb Pepička to zařídí.....	27
3.3 SEZÓNA 2002/2003.....	30
3.3.1 Dramaturgická a režijní linie.....	30
3.3.2 Příběhy obyčejného šílenství.....	32
3.4 SEZÓNA 2003/2004.....	35
3.4.1 Dramaturgická a režijní linie.....	35
3.4.2 Přes přísný zákaz dotýká se sněhu.....	37
3.4.3 Gazdina roba.....	39
3.4.4 Arthurovo Bolero.....	41
3.5 SEZÓNA 2004/2005.....	45
3.5.1 Dramaturgická a režijní linie.....	45
3.6 SEZÓNA 2005/2006.....	48
3.6.1 Dramaturgická a režijní linie.....	48
3.6.2 Obsluhoval jsem anglického krále.....	50
3.6.3 Akvabely.....	53
3.7 SEZÓNA 2006/2007.....	56
3.7.1 Dramaturgická a režijní linie.....	56
3.7.2 Celebrity, s.r.o.....	59
3.7.3 Třetí zvonění.....	62
3.8 SEZÓNA 2007/2008.....	65
3.8.1 Dramaturgická a režijní linie.....	65
3.8.2 Naši furianti.....	67
3.9 SEZÓNA 2008/2009.....	70
3.9.1 Dramaturgická a režijní linie.....	70
3.9.2 Odcházení.....	71
3.9.3 Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán.....	74
3.10 SEZÓNA 2009/2010.....	77
3.10.1 Dramaturgická a režijní linie.....	77
3.10.2 Ve státním zájmu.....	78

3.10.3 Lucerna.....	81
4 SMĚŘOVÁNÍ ČINOHRY PO ROCE 2010	84
ZÁVĚR.....	86
ENGLISH RESUMÉ.....	89
SEZNAM LITERATURY.....	90
PŘÍLOHY.....	I

SEZNAM ZKRATEK

aj.: a jiné

DJKT: Divadlo Josefa Kajetána Tyla.

MCHAT: Moskevské umělecké akademické divadlo.

SKUTR: Stálá tvůrčí dvojice Martin Kukučka & Lukáš Trpišovský.

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je představení vybraných titulů českých dramatiků inscenovaných činohrou Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni v letech 2000–2010. Důležitým kritériem pro selekci konkrétního díla určeného k analýze bylo především jeho české autorství. Motivací pro výběr zvoleného tématu byla blízká asociace nejen k uměleckým produkcím zmíněného divadla, které již několik let navštěvuji, ale i osobní afinita k divadelnímu projevu. V minulosti jsem též měla příležitost získat praktické zkušenosti v oblasti divadelní produkce při spolupráci s ochotnickým divadelním souborem, kterého jsem byla určitou dobu součástí. V diplomové práci také navazuji na své předchozí bádání, shrnuté v bakalářské práci nazvané *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000* (obhájena: 17. 6. 2022). Aktuální výzkum vychází z reflexe podobného analytického rámce i metodologie.

Cílem této práce je analýza transformace a tendencí v repertoáru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni v průběhu sezón 2000/2001–2009/2010 s důrazem na selekci českých dramatických titulů, jejich následnou adaptaci a interpretaci, a to s ohledem na estetický, kulturní či společenský kontexty díla. Zároveň se práce zabývá nejen reakcemi publika, ale též odborné a publicistické veřejnosti, přičemž sleduje nejen formální aspekty inscenační praxe, ale i jejich vliv na vnímání diváckého spektra a případného širšího kulturního diskurzu.

Práce je formálně strukturována do tří hlavních částí. V první bude stručně představena historie Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni (dále DJKT) s podrobnější reflexí zásadních událostí v průběhu 20. století, jež přímo ovlivnily podobu plzeňského činoherního souboru a formování jeho repertoáru. Druhá část práce se zaměřuje na činoherní soubor DJKT v letech 2000–2010. Blíže se zabývá uměleckým vedením činohry, režiséry, dramaturgií a jejich transformací v průběhu zmíněného desetiletí.

Třetí část kvalifikační práce se soustředí na detailnější analýzu jednotlivých sezón, počínajíc sezónou 2000/2001, s důrazem na činoherní premiéry českých autorů, které byly v průběhu zmíněných sezón uvedeny. Zvláštní pozornost je věnována poměru výběru českých a zahraničních dramát, důvodům pro výběr konkrétních titulů a jejich interpretací, v neposlední řadě i kritickým ohlasům proběhnuvších inscenací. Závěrečná kapitola této

části se věnuje směřování činoherního souboru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni po roce 2010.

Pro část věnující se historii divadla byla důležitým pramenem jubilejní publikace *Divadlo J. K. Tyla v Plzni: 1965–2015*, zpracována kolektivem autorů, rovněž oficiální internetové stránky Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni popisující vývoj a směřování činoherního souboru. Publikace mapující především nejstarší dějiny divadla v kontextu éry působení Pavla Švandy ze Semčic či Vendelína Budila jsem čerpala z Digitální knihovny Kramerius pod záštitou Národní knihovny České republiky.

Klíčovým zdrojem pro vypracování jednotlivých divadelních sezón byly převážně divadelní programy, Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni i Divadelní noviny, dále články a recenze v tisku či na oficiálních stránkách novinových deníků (Plzeňský deník, Mladá fronta DNES, Sokolovský deník, Klatovský deník, Právo, aj.). Při tvorbě kvalifikační práce mi dále posloužily veřejně dostupné rozhovory (především s režiséry jednotlivých inscenací), knižní a divadelní anotace, v některých případech i webové platformy i-divadlo.cz a csfd.cz, které u určitých inscenací poskytovaly recenze přímo od publika. Rovněž jsem čerpala z oficiálních internetových stránek vybraný divadel a jejich příslušného almanachu a repertoáru poskytující další relevantní informace týkající se inscenací a repertoárového plánu.

Během tvorby bakalářské práce byl uskutečněn rozhovor s prof. MgA. Janem Burianem, bývalým ředitelem Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni, který se nachází v příloze. Obsahem rozhovoru byly otázky související s jeho profesionálním působením v této instituci. Díky jeho expertíze a hlubokému porozumění divadelní problematice v regionu města Plzeň poskytoval tento rozhovor cenné informace k rozšíření poznání obohacující obsah bakalářské, ale i diplomové práce.

1 HISTORIE DIVADLA JOSEFA KAJETÁNA TYLA

1.1 POČÁTKY DIVADELNÍ KULTURY V PLZNI

Město Plzeň se může pyšnit dlouhou a rozmanitou tradicí divadelnictví, která se datuje až do konce 18. století, kdy se objevují archivní prameny dokumentující představení německých hereckých ansámbľů,¹ v Plzni však své inscenace odehrály také v českém jazyce.² V roce 1818 dosáhlo plzeňské divadelnictví významného milníku, za jehož úspěchem stojí postava profesora Josefa Vojtěcha Sedláčka, jenž za pomoci amatérských herců uvedl Kotzebuovu frašku *Roztržití*, posléze premiérové české drama *Osvobození Plzně od táboritů*.³

Původní divadelní aktivity v Plzni byly spojeny s putovními soubory, které neměly trvalé sídlo a svá představení uváděly na různých lokalitách. Následně se purkmistr Kopecký začal zajímat o problémy spojené s nepřiměřenými prostory pro divadelní produkci a navrhl přizpůsobení obecního domu Shift pro potřeby divadelního provozu.⁴ Nicméně, následná demolice Shiftu vyvolala diskusi o výstavbě nové, trvalé divadelní budovy postavené v roce 1832 podle plánů navržených architektem Lorenzem Sachettim, jež se nacházela na rohu dnešní Riegrové ulice a sadech Pětatřicátníků.⁵

Významná z hlediska dějin plzeňského divadla jsou i šedesátá léta 19. století spojená s ředitelem Pavlem Švandou ze Semčic, jenž získal pronájem české divadelní budovy od městské rady. Tento krok učinil z Plzně druhé město v Čechách po Praze s trvalou českou divadelní scénou. Éra Švandova ředitelství (1867–1886)⁶ přinesla kontinuální produkci řady inscenací a vedla ke zformování nového hereckého souboru, známého jako Švandova společnost, který disponoval širokým repertoárem zahrnujícím činoherní, operní a operetní

¹ Více viz předchozí bádání: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 5.

² Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

³ DOUŠA, Jaroslav a Ivan MARTINOVSKÝ. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 112. ISBN 80-7106-723-7.

⁴ ČIPERA, Josef a Antonín BALŠÁNEK. *Nové divadlo král. města Plzně: na paměť slavnostního otevření dne 27. září 1902 vydala Rada Městská*. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1902, s. 1.

⁵ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

⁶ KLOSOVÁ, Ljuba. *Listy z dějin českého divadla: Sborník studií a dokumentů, 2. [díl]*. Praha: Orbis, 1954, s. 285.

produkce.⁷ Pavel Švanda ze Semčic však postupem času zařazoval do repertoáru stále průměrnější tituly, snad kvůli vidině vyššího finančního výnosu.⁸ Odehrané inscenace byly navíc podrženy nízkou uměleckou úrovní přinášející negativní kritiku ze strany obecnosti, což vedlo k odstoupení Švandy z funkce ředitele.⁹

1.2 BOUŘLIVÉ DVACÁTÉ STOLETÍ

V roce 1902 byla veřejnosti zpřístupněna nová budova Městského divadla, které je nyní známé pod názvem Velké divadlo. Událost byla oslavena premiérou opery *Libuše*, díla Bedřicha Smetany, čímž byl zahájen nový etapový milník v kulturním a uměleckém kontextu té doby.¹⁰ Vendelín Budil, významný divadelník, byl v období let 1902–1912 ředitelem Městského divadla.¹¹ Své působení ve světě divadla započal jako herec v roce 1865, kdy se poprvé objevil na jevišti ve Švandově společnosti v Plzni. Po dvanáctiletém období aktivní herecké činnosti přijal nabídku stát se ředitelem, a během svého působení proměnil plzeňské divadlo v důležité kulturní centrum, které ovlivnilo celý region.¹² Budil se systematicky věnoval výběru členů divadelního ansámblu i dramaturgických titulů, a to v souladu s estetickými očekáváními plzeňského publika, jež byly pečlivě analyzovány na základě jeho znalostí místní divadelní kultury.¹³

Plzeňské divadlo se však nadále potýkalo s ekonomickými problémy, a to nejen v závěru tzv. budilovského období,¹⁴ s nimiž se Budil relativně těžce vyrovnával, ale i v následujících letech. Frekventované obměny vedení divadla a zhoršující se finanční

⁷ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 11. ISBN 978-80-260-8647-5.

⁸ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

⁹ KLOSOVÁ, Ljuba. *Listy z dějin českého divadla: Sborník studií a dokumentů, 2. [díl]*. Praha: Orbis, 1954, s. 285.

¹⁰ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 6.

¹¹ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT.: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 11. ISBN 978-80-260-8647-5.

¹² LADECKÝ, Jan. *Příspěvky k dějinám českého divadla (zároveň seznam předmětů divadelního oddělení Národopisné výstavy československé roku 1895)*. Praha: Divadelní odbor, 1895, s. 108.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Období působení Vendelína Budila jako režiséra v divadle v Plzni je Viktorem Viktorou pojmenováno jako období budilovské. Viz VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 12. ISBN 978-80-260-8647-5.

situace, vyvolané závislostí divadla na finančních příspěvcích od města, vedly k tomu, že divadlo bylo nuceno pronajímat své prostory soukromým podnikatelům. Dále se situace zhoršila vlivem finanční krize po vzniku republiky a v období třicátých let.¹⁵ Program divadla začal inklinovat k povrchnosti a zábavě na úkor vážnějších dramatických děl.¹⁶

Období okupace představovalo další výzvu, se kterou se plzeňské divadlo muselo vypořádat. Emanuel Moravec, tehdejší ministr školství, důrazně naléhal na uvádění děl Františka Zavřela, jenž se svými expresionistickými díly prosadil v Německu,¹⁷ a na inscenaci současných německých dramát. Kromě klasických děl se dramaturgie divadla rozhodovala pro humorné, avšak relativně povrchní kusy komerčních autorů, jako byli Felix Lutzendorf nebo Paul Altheer.¹⁸

Na konci čtyřicátých a v průběhu padesátých let minulého století se situace podobná okupaci opakovala a rovněž kulturní program plzeňského divadla a směřování této instituce po dobu dalších bezmála padesáti let výrazněji ovlivňovala, a to až do politického převratu v roce 1989. Repertoár činohry byl převážně orientován na tituly sovětských dramatiků, přesto nelze tvrdit, že by se plzeňská činohra uchýlovala pouze k inscenování děl protežovaných autorů.¹⁹ Významnou součástí repertoáru zůstávaly jak české, tak světové klasiky. Ve funkčním období 1948–1953 byl ředitelem herec Zdeněk Hofbauer, který znatelně pozvedl úroveň plzeňské činohry, dokonce byl v roce 1953 jmenován šéfem činohry Národního divadla.²⁰

V průběhu šedesátých let došlo v hereckém souboru k markantním proměnám, neboť mnoho herců přemístilo své působení do Prahy. Taktéž šéf činohry Svatoslav Papež (1966–1971), proslulý precizní psychologickou interpretací děl a politickou angažovaností, byl nucen k rezignaci spolu s tehdejším ředitelem divadla Rudolfem Kubáčkem.²¹

¹⁵ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 11–13. ISBN 978-80-260-8647-5.

¹⁶ ČERNÝ, František a Ljuba KLOSOVÁ, ed. *Dějiny českého divadla*. Praha: Academia, 1977, s. 274.

¹⁷ *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 31.01.2019, 2018–2019(6), s. 11. ISSN 1212-1045. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd9052b0-75cd-11ea-a618-005056825209>

¹⁸ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 13. ISBN 978-80-260-8647-5.

¹⁹ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

²⁰ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 15. ISBN 978-80-260-8647-5.

²¹ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

V období počátku normalizace se v relativně krátké době na postu ředitele vystřídali Karel Křemenák (1970–1971), Zdeněk Šnaiberg (1971–1974) a Zdeněk Zouplna (1974–1977).²²

1.3 STĚŽEJNÍ 80. LÉTA MINULÉHO STOLETÍ A PŘELOM TISÍCLETÍ

Počátkem osmdesátých let čelilo plzeňské divadlo dalšímu významnému úkolu – generální rekonstrukci Velkého divadla, která probíhala až do roku 1985 za ředitelství Mikuláše Krotkého (1977–1984). I přes rozsáhlou a dlouhodobou renovaci zůstaly jednotlivé umělecké soubory neporušené a návštěvnost divadla neklesala.²³ Zvláště významné postavení zaujímal Komorní divadlo, v němž probíhalo velké množství inscenací, které by se za běžných okolností hrály v prostorách Velkého divadla.²⁴ Od roku 1980 se divadelní představení začala uvádět i v Divadelním klubu, nacházejícím se rovněž v budově Komorního divadla. Posledním ředitelem divadla před něžnou revolucí byl Jiří Pomahač, jenž do této funkce nastoupil v roce 1984.²⁵

V průběhu osmdesátých let plzeňská divadelní scéna reflektovala kontinuitu politického režimu, přičemž dramata českých autorů byla v repertoárech zastoupena spíše marginálně. Navzdory těmto okolnostem však plzeňská činohra dokázala realizovat několik významných adaptací a nových českých děl, aktivně reflektujících společenské změny, jako například adaptace Páralova *Mladého muže a bílé velryby* (1987) či *Krále Krysu* (1968) od Jiřího Hubače.²⁶

Události spojené se Sametovou revolucí v roce 1989 významně ovlivnily české divadelní prostředí, přičemž Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni reagovalo na 17. listopad promptně. Těsně před zahájením inscenace *Černé komedie* Petra Shaffera dne 18. listopadu 1989 předstoupili herci před publikum a veřejně vyjádřili solidaritu vůči divadelnímu hnutí a aktivitám spojeným s protestními akcemi studentů.²⁷ Prvním polistopadovým ředitelem

²² VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 18. ISBN 978-80-260-8647-5.

²³ Tamtéž, s. 18–19.

²⁴ Tamtéž, s. 18–19.

²⁵ ŠORMOVÁ, Eva et al. *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*, Praha: Divadelní ústav 2000, s. 72–87. ISBN 80-7008-107-4. Dostupné také z: https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1378:divadlo-j-k-tyla-plzen&catid=82&lang=cs&Itemid=302

²⁶ *Divadlo J.K. Tyla*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1991, s.18. ISBN 80-7088-042-2.

²⁷ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 8.

se stal dramaturg Mojmir Weimann (1990–1995), poté se ředitelem na dlouhých osmnáct let stal i bývalý šéf činohry Jan Burian, a to až do roku 2013, kdy byl jmenován do funkce ředitele Národního divadla, jež spravuje dodnes.²⁸

90. léta minulého století představovala pro plzeňskou činoherní scénu období zásadních změn. V tomto kontextu je klíčovým milníkem sezóna 1992/1993, kdy bylo umělecké vedení plzeňské činohry plně svěřeno Pavlu Pavlovskému, přesto se nový šéf činohry kromě administrativní a řídicí funkce nadále angažoval jako herec.²⁹ V kontextu hereckého souboru je vhodné zmínit i vstup Martina Stránského, aktéra s již etablovaným renomé nejen v regionálním měřítku, do stálého angažmá DJKT.³⁰ Paralelně je třeba upozornit na Antonína Procházku, který překračuje hranice herectví a zasahuje do oblasti dramaturgie a režie. Procházka v průběhu 90. let rozšířil repertoár plzeňského činoherního souboru o čtyři originální díla (*Fatální bratři*, *S tvojí dcerou ne*, *Vraždy a něžnosti a Věrní abonenti*),³¹ čímž významně přispěl k obohacení kulturního života plzeňského regionu.³²

V roce 1993 dosáhlo Divadlo Josefa Kajetána Tyla dalšího významného mezníku zahájením Mezinárodního festivalu Divadlo. Tato kulturní událost, která se od té doby koná každoročně, umožnila Plzni stát se hostitelským městem pro široké spektrum činoherních souborů. Iniciativa k uspořádání festivalu tak nejen rozšířila kulturní nabídku města Plzně, ale zároveň přispěla k integraci české divadelní scény do širšího mezinárodního kontextu.³³

Na přelomu nového tisíciletí čelila činohra Divadla Josefa Kajetána Tyla opakovaně nedostatku finančních zdrojů, což vedlo k postupné redukci počtu členů souboru

²⁸ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 21. ISBN 978-80-260-8647-5.

²⁹ Pavel Pavlovský. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/pavel-pavlovsky>

³⁰ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 22.

³¹ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

³² Analýza uvedených her viz předchozí bádání: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

³³ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 21. ISBN 978-80-260-8647-5.

a celkovému snížení počtu premiér na šest až sedm během jedné sezóny.³⁴ Navzdory omezeným možnostem výběru dramatických textů se dramaturgii činohry podařilo vyváženě pokrýt širokou škálu žánrů, včetně klasických děl (*Hamlet*, 2001, *Bratři Karamazovi*, 2002, *Gazdina roba*, 2004), současných produkcí (především texty Antonína Procházky) a komedií (*Měsíc nad Buffalem*, 2006, *Zahradníkův pes*, 2008). V rámci českého repertoáru byly také zahrnuty hry s experimentálním a avantgardním charakterem (*Obraz*, 2009, *Odcházení*, 2008).³⁵ Během této doby plzeňská činohra opakovaně hostila významné osobnosti, jakými byli režisér Ladislav Smoček (*Naši furianti*, 2008, *Impresário ze Smyrny*, 2010), šéf činohry a zároveň herec Pavel Pavlovský (1991–2011) nebo Juraj Deák, jenž působil jako šéf činohry DJKT v letech 2011–2013³⁶ a v Plzni jako režisér debutoval již v roce 2006 inscenací *Královny Margot*. Rovněž došlo ke stabilizaci hereckého souboru, který tvořily významné osobnosti jak z ženské části souboru (Andrea Černá, Štěpánka Křest'ánová, Jana Kubátová, Monika Švábová Klára Kovaříková, Zorka Kostková), tak z mužské části souboru (Martin Stránský, Pavel Pavlovský, Michal Štěrba, Michal Štrich, Jakub Zindulka, Jan Malěř, Zdeněk Rohlíček, Antonín Kaška, Martin Chmelař, Vilém Dubnička a další).³⁷

³⁴ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 8.

³⁵ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 68. ISBN 978-80-260-8647-5.

³⁶ Tamtéž, s. 76.

³⁷ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

2 ČINOHRA DIVADLA J. K. TYLA V PLZNI MEZI LETY 2000–2010

2.1 ŠÉFOVÉ ČINOHRY

V uvedeném období byl šéfem činohry Pavel Pavlovský (1991–2011),³⁸ renomovaný umělec a přední postava v oblasti plzeňského divadelního umění, proslulý zejména svým hereckým působením, jenž učinil své první kroky ve světě dramatického umění již v roce 1966, kdy se připojil k divadelnímu souboru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni. Debutová role Jacka Chesneyho v inscenaci *Charleyova teta*³⁹ předznamenala jeho dlouholetou uměleckou dráhu.

Během prvních let svého působení v činoherním ansámblu se Pavlovský projevoval jako velice schopný herec ztvárňující významné postavy jak českého, tak světového dramatu. Jeho interpretace postav jako je Ferdinand v dramatu *Úklady a láska*, Myškin v adaptaci *Idiota*, Zajíc ve hře *Lucerna* či hlavní role Raskolnikova ve *Zločinu a trestu* dosvědčují jeho mimořádný herecký talentu a schopnost přinést požadovanou autentičnost do každé z rolí.⁴⁰

V roce 1970 se Pavlovský stal členem divadelního ansámblu vedeného Otomarem Krejčou v Divadle Za branou, kde zůstal až do ukončení divadelního provozu v roce 1972, významně se angažoval i v Realistickém divadle po dobu osmi let (1981–1989).⁴¹ Po svém hostování v inscenaci Ionescovy hry *Král umírá* obdržel rovněž nabídku na trvalé angažmá v Divadle na Vinohradech, Pavlovský se však se rozhodl tuto příležitost odmítnout. „*Ta (nabídka) přišla někdy začátkem devadesátých let, tehdejší ředitelka Jiřina Jirásková chtěla oba dva, mě i moji ženu Moniku. Ale po zralé úvaze jsme tuto nabídku neakceptovali. V našem věku bychom tam byli až příliš velké náplavy. Pak byly ještě nabídky do Komédie a na další dvě pražské scény, ale už se nám do Prahy nechtělo. Zůstali jsme v Plzni. Už jsme tady měli své známé doktory,*“ vysvětlil Pavlovský v rozhovoru pro Divadelní noviny.⁴²

³⁸ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 75. ISBN 978-80-260-8647-5.

³⁹ JANÁL, Zdeněk. Jsem spíš skeptik s anarchistickými sklony. *Divadelní noviny*. 2020(2), s. 8. ISSN 1210–471X.

⁴⁰ Pavel Pavlovský. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/pavel-pavlovsky>

⁴¹ Tamtéž.

⁴² JANÁL, Zdeněk. Jsem spíš skeptik s anarchistickými sklony. *Divadelní noviny*. 2020(2), s. 8. ISSN 1210–471X.

Na jevišti plzeňského divadla Pavel Pavlovský znázornil jedinečnost již 150 rozličných rolí. Jeho vynikající interpretace postavy Kerženceva v Kohoutově dramatu *Ubohý vrah* získala v roce 1993 prestižní ocenění v podobě Ceny Thálie, zatímco za ztvárnění krále Jindřicha II. v dramatu *Tomáš Becket* získal Cenu Českého literárního fondu. Za významný regionální přínos obdržel Pavlovský v roce 2011 i Historickou pečeť města Plzně.⁴³

Klíčovými prioritami Pavla Pavlovského coby šéfa činohry bylo hledání rovnováhy mezi respektem k diváckému publiku, diversifikací mezi vážným a komediálním repertoárem, reflektování aktuálních témat a maximální využití uměleckých potenciálů souboru. Po dvaceti letech se funkce šéfa činohry vzdal, aby se mohl naplno věnovat své herecké kariéře.⁴⁴ I v současné době se může publikum s Pavlem Pavlovským na půdě Divadla Josefa Kajetána Tyla setkat, například u inscenací *Čarodějky ze Salemu* (Giles Corey), *Postřižiny* (Gruntorád) nebo *Vánoce na poušti* (Starej Kenedy).⁴⁵

2.2 REŽISÉŘI ČINOHRY

V prvním desetiletí 21. století se v rámci plzeňské činohry výrazně uplatňovaly tendence dvou významných režisérů, a to Ladislava Smočka a Antonína Procházky. Ladislav Smoček ve funkci kmenového ředitele v letech 1990–2011 navrhoval a řídil nejméně 19 divadelních inscenací. Jeho schopnosti v divadelní tvorbě odrážela nejen režijní zručnost, ale také rozsáhlá zkušenost kvalitního dramatika.⁴⁶ Režisér prokázal své tvůrčí schopnosti i v oblasti dramatického psaní, když vytvořil text ke hře *Nejlepší den* (1995), jenž napsal přímo pro město Plzeň a připomněl tak osvobození města americkou armádou na konci druhé světové války.⁴⁷

⁴³ ČTK. *Umělecké ceny Plzně dostane herec Pavlovský, básník Hucl či výstava v galerii*. Online. In: Seznam.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/umelecke-ceny-plzne-dostane-herec-pavlovsky-basnik-hucl-ci-vystava-v-galerii-154174>. [cit. 2024-03-13].

⁴⁴ Pavel Pavlovský. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/pavel-pavlovsky>

⁴⁵ Repertoár. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/repertoar?filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=&filter%5Bperson_id%5D=232&filter%5Bsearch%5D=

⁴⁶ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 67. ISBN 978-80-260-8647-5.

⁴⁷ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 36.

V roce 1958 se Ladislav Smoček poprvé představil na plzeňské divadelní scéně hostováním inscenace hry *Taková láska* Pavla Kohouta, avšak další příležitost k režijní činnosti v Plzni se mu dostala až v roce 1990, kdy začal pravidelně působit jako hostující režisér.

Spolu s dramaturgem Jaroslavem Vostrým založili v roce 1965 Činoherní klub v Praze,

který se stal Smočkovým hlavním divadelním působištěm.⁴⁸ Ladislav Smoček rozvinul svou režijní praxi nejen v domácím prostředí, ale i v zahraničí, například v Itálii, Finsku, Belgii, dokonce i na Filipínách.⁴⁹ Mezi jeho režijními projekty, které v Plzni uvedl, se nachází inscenace jako *Třetí zvonění* (2007), *Naši furianti* (2008), *Válka ve sborově aneb Habada a Jordán* (2009) nebo *Impresário ze Smyrny* (2010).⁵⁰

Antonín Procházka působí nejen jako herec, ale také jako režisér a autor, jehož propojení s plzeňskou divadelní tradicí sahá až k premiéře komedie *Klíče na neděli* (1988).⁵¹ Schopnost vyjádřit tragikomické aspekty a oscilovat mezi humorem a bolestí s podmanivou zranitelností byla zjevná zejména v roli Miloše Hrmý ve filmu *Ostře sledované vlaky*, mimořádný výkon předvedl také jako Fistula v *Pokoušení* (1990) nebo sluha Jakub v dramatisaci *Jakub a jeho pán* (1995). Kromě toho exceloval ve ztvárnění postavy abbého Rocha v *Rozmarném létu* (1999) i jako dramatik Anton Pavlovič v inscenaci *Čechov na Jaltě* (2002).⁵²

Procházka však kromě svých hereckých atributů prokázal také talent v oblasti dramatické tvorby. Dosud přímo pro činohru DJKT vytvářel komediální kusy, jejichž hlavním tématem byla často krize středního věku spojená s komplikovanými mezilidskými vztahy a touhou po nových zážitcích a dobrodružství, typicky u her *S tvoji dcerou ne* (1994) či *Věrní abonenti* (1998). Od počátku nového tisíciletí se v jeho dramatech objevuje také politická a společenská kritika, především u inscenací *Přes přísný zákaz dotýká*

⁴⁸ SMĚNA ČRO PLZEŇ. Jubilant Ladislav Smoček se cítí být občanem Plzně. In: ČESKÝ ROZHLAS PLZEŇ. *Plzeň.rozhlas.cz* [online]. 2012 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/jubilant-ladislav-smocek-se-citi-byt-obcanem-plzne-6764879>

⁴⁹ ČTK, Vla. Ladislav Smoček slaví. Online. *Haló noviny*. 2002, č. 196, s. 9. ISSN 1210-1494.

⁵⁰ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁵¹ Klíče na neděli. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/klice-na-nedeli-1988>

⁵² Antonín Procházka. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/antonin-prochazka>

se sněhu (2003), *Celebrity, s.r.o.* (2007), velice výrazné jsou tyto motivy v dramatu *Ve státním zájmu* (2009).⁵³

Komedie Antonína Procházky se vyznačují autorovou zručností v práci s jazykem a důrazem na dialog, jakož i schopností jemného zachycení mnohoznačnosti slov a hlubokého porozumění slovní zásobě českého jazyka. Přestože se ve veselohrách často zaměřuje na jejich zábavný charakter, nezanedbává satirickou reflexi doby, do níž je děj zasazen. Často můžeme rovněž pozorovat subtilní náznaky porozumění v chování vystupujících postav.⁵⁴

Značný zájem diváků o představení i velké množství repríz uvedených komedií svědčí o jejich významném úspěchu. Tento fenomén je zcela legitimně chápán jako důkaz širokého přijetí Procházkových her plzeňským publikem.⁵⁵ Kromě toho byla některá z autorových textů adaptována pro filmové zpracování, konkrétně *Věrní abonenti* (2001, režie Kryštof Hanzlík) a *Celebrity, s.r.o.* (2015, režie Miloslav Šmídmejster).⁵⁶

Mezi další významné režiséry plzeňského divadelního prostředí lze bezpochyby zařadit Jana Buriana, jenž v roce 1989 přijal pozici šéfa plzeňské činohry. V letech 1991 až 1995 zaujímal post kmenového režiséra v Divadle na Vinohradech, následně se však do Plzně vrátil, a to na pozici ředitele Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni.⁵⁷

Burianova režijní práce byla charakteristická značnou rozmanitostí, zahrnující jak díla klasických autorů (inscenace *Lakomec*, *Macbeth*, *Romeo a Julie*, *Strýček Váňa*, *Cyrano z Bergeracu* a další), tak i moderní českou a světovou dramaturgii. Kromě toho se věnoval i režii operních představení (*Trubadúr*, *Rusalka* nebo *Carmen*).⁵⁸ Jan Burian sklídl značný úspěch uvedením světové premiéry hry Pavla Kohouta *Nuly*, jež v roce 2002 připravil na pozvání ředitele MCHATu Olega Tabakova. Na pozici ředitele DJKT setrval

⁵³ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁵⁴ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 67–69. ISBN 978-80-260-8647-5.

⁵⁵ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

⁵⁶ Antonín Procházka: Přehled. In: CSFD. *Česko–Slovenská filmová databáze* [online]. 2021 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/1579-antonin-prochazka/prehled/>

⁵⁷ SLADKÝ, Vítězslav. Jan Burian povede DJKT Plzeň dalších pět let. In: *Musical-opereta* [online]. 2021 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.musical-opereta.cz/jan-burian-povede-djkt-plzen-dalsich-pet-let/>

⁵⁸ Prof. MgA. Jan Burian: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/jan-burian-1598201>

až do roku 2013, neboť opět přijal funkci ředitele, tentokrát v Národním divadle v Praze, kde se nadále se aktivně angažuje v režijní práci při divadelních inscenacích.⁵⁹

2.3 DRAMATURGIE

Dramaturgii lze v odborném kontextu chápat jako proces selekce a přípravy literárních textů určených pro tvorbu divadelních, filmových nebo televizních adaptací, pořadů a produkcí. V oblasti činoherního divadla se dramaturgie primárně zabývá výběrem vhodných dramatických předloh a aktivní podporou jejich tvorby, a to v souladu s přípravou takové formální podoby textu, která představuje interpretativní základ pro scénickou realizaci. V repertoárových divadlech má dramaturgie zásadní význam pro navrhování a organizaci repertoáru.⁶⁰

Repertoáry během let 2000–2010 sestavovala, obměňovala a doplňovala především Marie Caltová. Dramaturgyně iniciovala veškeré hry dramatika Antonína Procházky, spolupracovala také s dalšími autory, konkrétně s Miroslavem Horníčkem (*Setkání s Veronikou*, 1980) či Pavlem Kohoutem (*Nuly*, 2000). Podílela se i na dramaturgii Shakespeareových her (*Romeo a Julie*, 2009, *Hamlet*, 2001 nebo *Král Lear*, 1988 a 2004). „*Dramaturg nikdy nepracuje sám, ale je součástí týmu, jehož názory musí respektovat. Neustále jsem si kladla otázky, jestli tituly v dramaturgickém plánu tvoří celek, zachycují klima doby, respektují divácké spektrum, možnosti obsazení herců i specifiku režiséra,*“ komentuje Caltová svou profesi.⁶¹ Za mimořádný umělecký přínos v oblasti plzeňské činohry obdržela Marie Caltová v roce 2010 Cenu Vendelína Budíla.⁶²

Na tvorbě repertoáru i výběru titulů se podílela rovněž Johana Kudláčková, která v Divadle Josefa Kajetána Tyla výrazněji působila v letech 1971–1990. V průběhu tohoto období byla Kudláčková spojována především s režiséry Otou Ševčíkem a Lídou Engelovou, aktivně se angažovala při založení studiového Divadla v Klubu a spolu s režisérem Janem Burianem se snažila o kombinaci experimentálních metod s tradičními prvky repertoárového divadla, což se projevilo zejména u inscenace Bulgakovova dramatu

⁵⁹ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 56.

⁶⁰ VOSTRÝ, Jaroslav. *Činoherní klub 1965-1972: dramaturgie v praxi*. Praha: Divadelní ústav, 1996, s. 7. ISBN 80-7008-061-2.

⁶¹ Marie Caltová. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/marie-caltova>

⁶² ŠANTORA, Jiří. České divadlo v Plzni slavilo výročí. Online. *Chebský deník*. 2010, č. 255, s. 11. ISSN 1210-5155. Dostupné z: <http://chebsky.denik.cz/>. [cit. 2024-03-14].

Adam a Eva (1988) nebo v Shafferově *Daru Gorgony* (1996).⁶³ Mezi lety 2000–2010 dále iniciovala *Hru vášní* (2002) *Cestu dlouhým dnem do noci* (2003), drama *Urvi to!* (2004) nebo *Arthurovo bolero* (2004).

⁶³ Johana Kudláčková: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/johana-kudlackova-1594372>

3 DIVADELNÍ SEZÓNY 2000/2001–2009/2010

3.1 SEZÓNA 2000/2001

3.1.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Během první sezóny nového tisíciletí uvedla plzeňská dramaturgie pouze pět nových divadelních inscenací, přesto bylo významným faktorem zjištění, že počet her od českých autorů v této sezóně předčil díla autorů zahraničních, a to poměrem tři ku dvěma.⁶⁴ Mezi těmito novými inscenacemi byla adaptace díla Jaroslava Vostrého v podobě komedie *Tři v tom*, která měla stálé místo v prostorech Komorního divadla po celou dobu trvání uvedené sezóny. Dramaturgyně Marie Caltová ve spolupráci s režisérem Martinem Glaserem potvrdila, že plzeňské publikum kvituje silné zastoupení v komediálních žánrech, důkazem jsou mimo poměrně velkého počtu repríz také pozitivní ohlasy, které hra sklídila v tisku.⁶⁵

Nuly v režii Jana Buriana se nesly v duchu debat a kontroverzí vyvolaných nejen konfliktem mezi autorem Pavlem Kohoutem a Divadlem na Vinohradech, následně i odmítavým přístupem ze strany Národního divadla v Praze.⁶⁶ Navzdory výrazné nepřízni a počáteční negativní reakci pražských divadel se dramaturgie pod dramaturgickou taktovkou Marie Caltové těšila četným pozitivním ohlasům v tisku.⁶⁷

Čestné místo si v této sezóně udržuje i další komediální kus *Ještě jednou, profesore*. Není překvapením, že tato hra byla plně v režijních rukou Antonína Procházky. Kromě zmíněného titulu autor převzal režijní otěže rovněž u dramaturgie s pozdějším datem premiéry, jmenovitě *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu* (2003), *Celebrity, s.r.o.* (2007),

⁶⁴ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z:

https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁶⁵ *Tři v tom*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z:

<https://www.djkt.eu/repertoar/tri-v-tom-2000>

⁶⁶ SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Panoptikum lidských osudů: Světová premiéra Kohoutovy hry *Nuly* prověřila možnosti souboru. *Plzeňský kulturní přehled Kultura*. 2000, č. 12, s. 3.

⁶⁷ *Nuly*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z:

<https://www.djkt.eu/repertoar/nuly-2000>

Ve státním zájmu (2009) a dalších.⁶⁸ Jeho komedie jsou charakteristické prací s jazykem a důrazem na dialog mezi postavami, demonstrující excelentní schopnost pracovat s mnoha významy slov a vykazující hluboký cit pro bohatost autorovy slovní zásoby. Cílem Procházkových textů není pouze konzumní přijímání reakcí na danou inscenaci publikem. Často se v nich vyskytuje satirická odezva na aktuální dobu, do níž je děj zasazen, patrné jsou však i známky sympatie či porozumění v jednání hlavních i vedlejších postav.⁶⁹

Činohra Divadla J. K. Tyla v Plzni rozšířila svůj repertoár o významné dílo Arthura Millera *Smrt obchodního cestujícího*, opětovně v režii Jana Buriana, které vynikalo zejména díky vynikajícímu výkonu Viktora Vrabce jako Willyho Lomana, jehož ztvárnění je považováno za hercovo vrcholné vystoupení.⁷⁰ Závěrečným představením sezóny 2000/2001 byla inscenace díla polského dramatika Witolda Gombrowicze *Yvonna, princezna burgundánská*, nahlížející do témat lidského bytí, adaptována pod režijním dohledem Ladislava Smočka.⁷¹

3.1.2 TŘI V TOM

Autor: Jaroslav Vostrý

Režie: Martin Glaser

Komedie Jaroslava Vostrého zaujímá významné místo v kontextu plzeňské divadelní historie, neboť právě tato inscenace zahájila sezónu 2000/2001 dne 23. září na scéně Komorního divadla DJKT V Plzni. V režii Martina Glasera vydala inscenace až do derniéry v červenci 2001 na 30 repríz.⁷²

⁶⁸ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁶⁹ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 68–69. ISBN 978-80-260-8647-5.

⁷⁰ JOSEFOVÁ, Hana. Plzeňské divadlo startuje novou sezónou. Bez dlouholeté opory Viktora Vrabce. In: *Deník.cz* [online]. 2016 [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: [https://www.denik.cz/divadlo/plzenske-divadlo-startuje-novou-sezónou-bez-dlouholete-opery-viktora-vrabce-20160830.html](https://www.denik.cz/divadlo/plzenske-divadlo-startuje-novou-sezону-bez-dlouholete-opery-viktora-vrabce-20160830.html)

⁷¹ Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>

⁷² Tři v tom. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/tri-v-tom-2000>

Jaroslav Vostrý jako spoluzakladatel Činoherního klubu se nechal ve 20. století inspirovat žánrem komedie dell'arte, jenž je charakteristický improvizovanými scénami, předem určenými postavami s pevně stanovenými rysy a archetypy, rovněž tak komickými situacemi dokreslující jinak dynamická představení.⁷³

Prostý děj tří žen v pozeňnaném stavu se stává zápletkou jako vytrženou ze životních situací, se kterými se publikum mohlo setkat i ve vlastním životě. Režisér Martin Glaser si z řad plzeňského činoherního klubu vybral mladé talenty, a to Martina Stránského a Štěpánku Křesťanovou v rolích Zanniho a Colombiny. Jejich výkony přinesly do inscenace nejenom zábavný charakter, ale také vůdčí postavy, které byly, dle slov Barbory Mayerové, klíčem k úspěchu. Jakub Zindulka, hrající roli potulného vojáka Capitana, se vynikajícím způsobem popral s monology, které dodaly scénám typicky komický nádech.⁷⁴

Dynamika, jež do konceptu komedie dell'arte zapadala, byla dle recenze Barbory Mayerové jedním z faktorů, proč inscenace vykazovala mezi publikem pozitivní ohlasy: „*Celé představení bylo pro protagonisty náročné nejen herecky, ale i fyzicky, protože v tomto představení se také hodně běhá, skáká, leze po lešeních a stěnách, křičí a hádá, mění se převleky, zkrátka komedie dell'arte se šťastným koncem, jak má být.*”⁷⁵

3.1.3 NULY

Autor: Pavel Kohout

Režie: Jan Burian

V listopadu roku 2000 činoherní dramaturgie nově představila hru neméně důležitou, přesto do určité míry opředenu kontroverzemi a diskusemi, a tím bylo drama *Nuly* Pavla Kohouta, které autor doplnil o podtitul *Zběžná zpráva pro potomky*.⁷⁶

Inszenace plzeňské činohry byla debutovým uvedením tohoto dramatu, jež bylo původně napsáno na objednávku pražského Divadla na Vinohradech. Dramaturgie však inscenaci v duchu zkresleného pohledu na českou společnost v období listopadu 1989

⁷³ *Městské divadlo Brno: sezóna*. Brno: Městské divadlo Brno, 2012, **2011–2012**(1), s. 189.

⁷⁴ MAYEROVÁ, Barbora. V Plzni jsou Tři v tom`. In: *České noviny* [online]. 2001, 16.03.2001 [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/10236>

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Nuly*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nuly-2000>

razantně odmítla.⁷⁷ Odmítavý postoj následně vedl k ostré výměně názorů mezi autorem Pavlem Kohoutem, tehdejší ředitelkou divadla Jiřinou Jiráskovou a dramaturgem Zdeňkem Hedbávným.⁷⁸ Ani dramaturgie Národního divadla nepřijala hru kladně a odmítla ji inscenovat.⁷⁹

Nuly si však nakonec našly své místo v Divadle J. K. Tyla, kde si získaly pozornost recenzentů a značný divácký ohlas. Inscenace pod vedením dramaturgyně Marie Caltové byla hrána až do dubna roku 2002 s počtem 26 repríz. To však vyvolává otázky a polemiky, proč měla tato hra, a to i přes skandální odmítavý přístup pražských divadel, v Plzni takový úspěch. Zřejmě to bylo zapříčiněno jednak vysokou mírou dějovosti, jednak, dle slov Vítězslavy Šrámkové, „odvěkou potřebou příběhů. Příběhů obyčejných lidí, kteří žili či žijí stejnou dobu jako my. V Kohoutově hře nechybí láska ani nenávisť, hrdinové ani lidé chybující či dokonale mizerové“.⁸⁰

Obraz veřejných podzemních toalet spojených se zašlou špínou, silnými pachy i oprýskanými kabinkami, kde se setkává různá česká societa, dotváří vykreslení typizovaných postav a šokuje diváka už samotným prostředím.⁸¹ Tento unikátní prostor slouží jako místo setkávání různých postav, od pionýrů a politiků po mafiány a faráře. Hra rovněž reflektuje dějinné zvraty v České republice od poválečného období přes Vítězný únor až po revoluční události v devadesátých letech.⁸²

Plzeňská režie pod taktovkou Jana Buriana společně se scénografií Karla Glogra si dávala záležet nejen na kontrastu „*usmolených a zanesených* ,totalitních‘ *záchodků přenesených do prostředí blyštivých* ,italských kachličků a mís,““ nýbrž i na komicky řešené točně nabízející tři rozličné interiéry.⁸³

⁷⁷ SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Panoptikum lidských osudů: Světová premiéra Kohoutovy hry *Nuly* prověřila možnosti souboru. *Plzeňský kulturní přehled Kultura*. 2000, č. 12, s. 3.

⁷⁸ HEDVÁBNÝ, Zdeněk – TÖPFER, Tomáš: Kauza *Nuly*: Divadlo na Vinohradech odpovídá na dopis českého dramatika. *Divadelní noviny*, 1998, 7(22) s. 10.

⁷⁹ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava. Plzeňské *Nuly* Pavla Kohouta. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava*[online]. 2001 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/plzenske-nuly-pavla-kohouta-7871325>

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ *Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní obec, 2001, 12(2), s. 87, 88. ISSN 0862-7258.

⁸² ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava. Plzeňské *Nuly* Pavla Kohouta. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava*[online]. 2001 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/plzenske-nuly-pavla-kohouta-7871325>

⁸³ *Lidové noviny: založeny 1893 - obnoveny 1988: [Vydání Praha]*. Praha: Lidové noviny, 2000, 13(270), s. 19. ISSN 0862-5921.

Hlavního hrdinu v podobě disidenta Jarďy, který pracuje na společenském dně v suterénních veřejných toaletách, výborně ztvárnil Pavel Pavlovský.⁸⁴ Nejvážnější téma však podle Aleny Zemančíkové nese postava Aničky, jež začala spolupracovat s StB: „Úsudek o její vině a možném odpuštění je – jak se na drama sluší – ponechán a divákovi“.⁸⁵ Na věrohodnosti postavám dodali i další herci, a to Plzní oblíbený Pavel Kikinčuk v roli němého faráře Bohuše, Monika Švábová v roli Hraběnky či Andrea Černá coby Elvíra.⁸⁶ Kvalitní výběr protagonistů potvrzuje i Radmila Hrdinová: „V rolích chromého a němého bratra Miloše a Bohuše zazářili smyslem pro groteskní detail Josef Nechutný a Pavel Kikinčuk, Antonín Procházka si na malém prostoru jedné scény s chutí vystříhl karikaturu Václava Havla“.⁸⁷

Ve vzduchu však visí otázka, zda si plzeňská dramaturgie nevybrala *Nuly* právě z důvodu polemik a debat, kterými byla tato hra opředena. „Spíš jako promyšlený marketingový tah či sázka na heslo, že špatná reklama lepší než žádná, proto zapůsobila zpráva, že hru inscenuje Divadlo J. K. Tyla v Plzni,“ vyjadřuje svůj postoj Vítězslava Šrámková.⁸⁸ Tuto tezi potvrzuje i článek pro MF DNES Aleny Zemančíkové s nadpisem *Odmítnutí v Praze bylo reklamou*.⁸⁹ S určitou jistotou však můžeme říct, že fiasko s Divadlem na Vinohradech ovlivnilo obec recenzentů, kteří opakovaně tuto událost zmiňují. „Všechny recenze se totiž bez výjimky shodují, že Divadlo na Vinohradech udělalo chybu, když *Nuly* odmítlo, protože je to hra, která poutavým způsobem mapuje naši současnost,“ komentuje Marie Caltová.⁹⁰ S podobnými názory se můžeme setkat i u recenzí Zdeňka A. Tichého,⁹¹ Jaroslavy Světlíkové,⁹² Radmily Hrdinové⁹³ či Jana Koláře.⁹⁴ Úspěch Burianovy inscenace *Nul* dokazuje i velmi vysoké hodnocení kritiků v Divadelních novinách

⁸⁴ HRDINOVÁ, Radmila: Kohoutovy dějiny z žabí perspektivy. *Právo*, 2000, 10(270), s. 18.

⁸⁵ Kohoutovy a Burianovy *Nuly* v zrcadle kritiky: *Odmítnutí v Praze bylo reklamou*. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, 9(1), s. 2.

⁸⁶ Kohoutovy a Burianovy *Nuly* v zrcadle kritiky. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2000, 8(1), s. 2.

⁸⁷ HRDINOVÁ, Radmila: Kohoutovy dějiny z žabí perspektivy. *Právo*, 2000, 10(270), s. 18.

⁸⁸ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava. Plzeňské *Nuly* Pavla Kohouta. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava*[online]. 2001 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/plzenske-nuly-pavla-kohouta-7871325>

⁸⁹ ZEMANČÍKOVÁ, Alena. Kohoutovy a Burianovy *Nuly* v zrcadle kritiky: *Odmítnutí v Praze bylo reklamou*. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, 9(1), s. 2.

⁹⁰ CALTOVÁ, Marie: O co šlo "Elišce Bauerové". *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, 2001, 14 (231), s. 28. ISSN 0862-5921.

⁹¹ Kohoutovy a Burianovy *Nuly* v zrcadle kritiky: Kohoutovy *nuly* v Plzni obstály. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, 9(1), s. 2.

⁹² SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Panoptikum lidských osudů: Světová premiéra Kohoutovy hry *Nuly* prověřila možnosti souboru. *Plzeňský kulturní přehled Kultura*. 2000, č. 12, s. 3.

⁹³ HRDINOVÁ, Radmila: Kohoutovy dějiny z žabí perspektivy. *Právo*, 2000, 10(270), s. 18.

⁹⁴ KOLÁŘ, Jan: Plzeňský vzkaz na Vinohrady: *Nuly* nejsou špatná hra. *Divadelní noviny*, 2000, 9(22), s. 4.

(4 až 4,5 bodů z celkového počtu pěti bodů), nebo hostování plzeňského činoherního souboru na prknech Stavovského divadla.⁹⁵

Kohoutovy *Nuly* shlédli i Oleg Tabakov, umělecký ředitel významného Moskevského uměleckého divadla MCHAT. Po shlédnutí plzeňské inscenace této hry byl natolik pohlcen jejím obsahem a uměleckým ztvárněním, že vyjádřil upřímný zájem o uvedení titulu na jevišti svého divadla.⁹⁶ Toto gesto Olega Tabakova podtrhuje výjimečnost a univerzální přitažlivost dramaturgie, která přesáhla hranice a získala tak uznání i mimo český kulturní kontext.

3.1.4 JEŠTĚ JEDNOU, PROFESORE

Autor: Antonín Procházka

Režie: Antonín Procházka

Komedie *Ještě jednou, profesore*, jejíž desáté uvedení na divadelní scéně představuje významný milník v tvorbě plzeňského dramatika, herce a režiséra, Antonína Procházky, měla premiéru v únoru 2001 v prostorech Komorního divadla.⁹⁷ Tato hra je důležitá nejen pro svou jubilejní povahu, ale také pro neotřelou kombinaci žánrů, která spojuje aspekty komedie s prvky sci-fi. Plzní oblíbený Antonín Procházka, zvaný taktéž jako „plzeňský Molière“, jenž je známý svou vytríbenou schopností zkoumat mezilidské vztahy skrze humorné situace, ani v komponování této hry nezklamal a dramaturgie si vyžádala na 76 představení s derniérou v prosinci roku 2004, a to přesně na první svátek vánoční.⁹⁸

Inscenace zdánlivě nepředstavuje výjimku v autorově rukopisu a staví na tradičním motivu konfliktu mezi mužem a ženou, stejně jako na problémech a situacích, které vyplývají ze společného soužití dvou lidí. Jedním z klíčových prvků, který však tento Procházkův text odlišuje od jeho předchozí tvorby, je zahrnutí sci-fi prvků, stejně tak černého humoru.⁹⁹

⁹⁵ CALTOVÁ, Marie: O co šlo "Elišce Bauerové". Lidové noviny, Praha: Lidové noviny, 2001, **14** (231), s. 28. ISSN 0862-5921.

⁹⁶ Kohoutovy Nuly zhlédli Oleg Tabakov. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(1), s. 12.

⁹⁷ Ve znamení desítky. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, **9**(2), s. 9–10.

⁹⁸ Ještě jednou, profesore. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jeste-jednou-profesore-2001>

⁹⁹ MACHALICKÁ, Jana. Pletky s románovou hrdinkou. Plzeňská činohra uvedla světovou premiéru komedie Antonína Procházky *Ještě jednou, profesore*. Lidové noviny. Praha: Lidové noviny, 06.02.2001, **14**(31), s. 21. ISSN 0862-5921.

Hra mapuje osud stárnoucího vysokoškolského profesora ruské literatury Ivoše, jenž během celé své existence usiloval o nalézání velkolepé a romantické lásky. Jediným prvkem příběhu je zapojení virtuální reality, jež umožňuje hlavní postavě cestovat v čase a prostoru. Díky této technologii se Ivoš ocitá v blízkosti své oblíbené literární postavy, ústřední hrdinky Nataši z velkolepého díla *Vojna a mír*.¹⁰⁰ Novým prvkem zahrnujícím pokročilou počítačovou techniku přináší Antonín Procházka do své komedie nový nádech zvýrazňující romantický aspekt příběhu a inovace, čímž dokazuje schopnost adaptovat se na různé žánry a experimentovat s různými prvky ve své tvorbě.

Role Ivoše byla však zpočátku určena pro jeho kolegu Pavla Kikinčuka s tím, že Procházka bude alternovat, avšak kvůli pracovním závazkům Kikinčuka v pražském Činoherním klubu se situace obrátila a autor se stal protagonistou své vlastní hry.¹⁰¹ I přes tento značný zásah do dramatinizace režisér opětovně potvrdil roli zkušeného herce: „*Nepřehrával, fraškovitě nezesměšňoval. Jako by se držel v pozadí. O to jistější byla jeho herecká ‚režie‘ přirozené komediální postavy, která nalézá výborné a inteligentní paramenty,*“ komentuje Viktor Viktora.¹⁰² Divadelní inscenace však není záležitostí jedince, nýbrž celého činoherního souboru, z herců zde opětovně uplatnili svůj talent Jana Kubátová (Eva), Andrea Černá (Nataša), Zorka Kostková (Dunaša), Klára Kovaříková (Julie) nebo Martin Stránský (Bolkonskij).¹⁰³

Vedle inspirace nalezené v díle Lva Nikolajeviče Tolstého se Procházka shlédl i v díle Woodyho Allena: „Allena zase připomíná řadou hříček, nadsázkou, v neposlední řadě také stylem humoru,“ zmiňuje ve své recenzi pro *Hospodářské noviny* Jiří Hlinka.¹⁰⁴ Tuto tezi potvrzuje jak recenzent J. P. Kříž,¹⁰⁵ tak i samotný autor: „*Kdysi jsem četl jednu méně známou povídku Woodyho Allena, v níž se hrdina také octnul v jiném století (...).*“¹⁰⁶ Tím, že se Procházka nebál zkombinovat různé literární prvky, vytvořil hru, jež osvěžila

¹⁰⁰ MAYEROVÁ, Barbora. Jubilejní desátá hra Antonína Procházky. In: *České noviny* [online]. 2001 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/10027>

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Uvádíme: Antonín Procházka/ Ještě jednou, profesore. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, 9(4), s. 10.

¹⁰³ Ještě jednou, profesore. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jeste-jednou-profesore-2001>

¹⁰⁴ Uvádíme: Antonín Procházka/ Ještě jednou, profesore. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, 9(4), s. 10.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ MAYEROVÁ, Barbora. Jubilejní desátá hra Antonína Procházky. In: *České noviny* [online]. 2001 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/10027>

divadelní scénu a poskytla divákům svěží pohled na komedii. Díky těmto aspektům si dramaturgie *Ještě jednou, profesore* našla v prostoru Divadla J. K. Tyla zasloužené místo.

3.2 SEZÓNA 2001/2002

3.2.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Druhá činoherní sezóna po roce 2000 byla co do uvedení dramát z pera českých autorů poměrně skromná, neboť uvedená byla pouze hra Václava Štěcha s názvem *David a Goliáš aneb Pepička to zařídí*, jež se na scéně plzeňské činohry objevila poprvé.¹⁰⁷ Dramaturgyní nejen této inscenace, ale i všech dalších her proběhlé sezóny, byla opět Marie Caltová, která s činohrou Divadla Josefa Kajetána Tyla spolupracuje už od konce šedesátých let minulého století až do současnosti.¹⁰⁸

Činohra uvedla mimo výše zmíněné komedie další čtyři dramata zahraničních autorů. První v pořadí je rovněž komedie Raya Cooneyho *Rodina je základ státu*, jež se na půdě Komorního divadla udržela mnoho sezón. S derniérou v lednu 2005 a konečným počtem 51 představení ji tak můžeme řadit mezi velice úspěšné adaptace.¹⁰⁹ Není to však poprvé, co drama zmíněného autora počtem repríz převýšilo ostatní uvedená dramata sezóny. Tuto tezi potvrzují další situační komedie jako je *1 + 1 = 3* s premiérou v roce 1993 (52 představení) nebo *Peklo v hotelu Westminster* s premiérou v roce 1995 (53 představení).¹¹⁰ Počtem repríz se nevyrovnala ani nejznámější tragédie jednoho z nejvýznamnějších dramatiků Williama Shakespeara, konkrétně jeho hra *Hamlet*. Plzeňská režie Jana Buriana, která zvolila k inscenaci překlad Martina Hilského a scénu Karla Glogra, uvedla dílo v prostorách Velkého divadla v prosinci 2001, avšak jeho derniéra byla odehrána až v říjnu 2004 s celkovým počtem 41 představení.¹¹¹

V únoru 2002 se v Komorním divadle konala premiéra psychologického dramatu *Sladké ptáče mládí* Tennesseeho Williamse, režírovaného Romanem Meluzínem. Závěrečná inscenace titulu proběhla v lednu následujícího roku.¹¹² Posledním, avšak

¹⁰⁷ David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-golias-aneb-pepicka-to-zaridi-2002>

¹⁰⁸ Marie Caltová. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/marie-caltova>

¹⁰⁹ Rodina je základ státu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/rodina-je-zaklad-statu-2001>

¹¹⁰ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

¹¹¹ Hamlet. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hamlet-2001>

¹¹² Čechov na Jaltě. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cechov-na-jalte-2002>

neméně důležitým dílem uvedeným v sezóně 2001/2002, byla opět komedie autorů Johna Drivera

a Jeffreyho Haddowa o slavném dramatikovi Antonu Pavloviči Čechovovi nesoucí název *Čechov na Jaltě*. S touto dvojicí autorů se plzeňské publikum setkalo poprvé, nicméně s celkovým počtem devatenácti představení se titul stal jedním z nejméně reprízovaných inscenací sezóny.¹¹³

Z výběru jednotlivých divadelních kusů sezóny si v dramaturgickém plánu můžeme povšimnout vysoké míry zastoupení komedií oproti tragédiím. Tentokrát byl počet tragédií výrazně převýšen počtem veseloher v poměru jedna ku pěti. Z toho můžeme usoudit, že plzeňská činohra vsadila na sílu v oblasti komedie, kterou rovněž zmínil i ředitel Národního divadla v Praze, jenž pro moji bakalářskou práci poskytl v roce 2022 rozhovor: „České divadlo bylo vždy silné v oblasti komedie, studiových scén, herectví. Mělo smysl pro lyrický výraz nebo politická témata, není však nejsilnější v psaní dramatických textů.“¹¹⁴

3.2.2 DAVID A GOLIÁŠ ANEB PEPIČKA TO ZAŘÍDÍ

Autor: Václav Štěch

Režie: Ladislav Smoček

Dramaturgie činohry DJKT mohla své rozhodnutí týkající se zařazení titulu *David a Goliáš aneb Pepička to zařídí* do repertoáru vnímat jako návrat k dramatikům minulého století, zejména k Václavu Štěchovi, jenž zaujímá v plzeňském divadelním dědictví významné postavení. Štěchovo dílo *Třetí zvonění*, inscenované pod režijním vedením Lídy Engelové, zaznamenalo v Komorním divadle v roce 1972 premiéru a celkem bylo uvedeno dvaatřicetkrát.¹¹⁵ Plzeňská dramaturgie se rozhodla návrat k autorovi realizovat ještě v dalších dvou sezónách, a to prostřednictvím her *Třetí zvonění* (sezóna 2006/2007) a *Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán* (sezóna 2008/2009).¹¹⁶

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ŠANDOVIÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

¹¹⁵ Třetí zvonění. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-1972>

¹¹⁶ Hráló se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/hralo->

David a Goliáš, napsaný v roce 1915, je komedie poskytující podrobný vhled do českého národního temperamentu, konkrétně se zaměřuje na složitost předvolebních kampaní, politické intriky, manipulace v srdci pražského obvodu. Dílo neopomíjí ani prvky milostných afér nebo výhružek. V boji o významné místo v městské radě se utkává malý podnikatel David, jenž stojí v opozici vůči podnikateli a velkoobchodníkovi Kittrichovi. Tento trojúhelník sporu zastřešuje, řídí a usměrňuje Pepička (Štěpánka Křesťanová), která však sleduje své osobní zájmy.¹¹⁷ „*I když je Štěchův pohled na jednání lidí pronikavý, je současně i chápavý,*“ komentuje Marie Caltová.¹¹⁸

Viktor Viktora opakovaně zdůrazňuje citlivý výběr herců do jednotlivých rolí, vyzdvihuje vedle zkušených herců Pavla Pavlovského (Kittrich) či Josefa Nechutného (David) i Moniku Švábovou. Ta za léta svého působení v činohře Divadla Josefa Kajetána Tyla ztvárnila více než sto padesát různých postav.¹¹⁹ „*Jejímu zraku neunikne nic, a ač zřetelně podléhá jistotě podezření a potvrzuje si ji, uchovává dekorum a s přehledem diriguje přistiženého manžela,*“ píše v recenzi pro Plzeňský deník Viktor Viktora.¹²⁰ Od debutu Štěpánky Křesťanové a jejího hodnotného ztvárnění Rozárky v dramatu *Paličova dcera* (1998) uplynula notná dávka let, přesto herečka opět prokázala svůj smysl pro detail v roli půvabné Pepičky. Vyzdvihován byl i Viktor Limr ve ztvárnění naivního Pabiře.¹²¹

Kvalitu herecké obce kvituje i Jan Kerbr v recenzi pro Divadelné noviny.¹²² Mimo již zmíněných představitelů potvrzuje uvěřitelnost hereckého ztvárnění Andreou Černou v roli Wolfové, Viktora Vrabce co by volebního manažera Šerbleho i Jakuba Zindulku v podání proradného právníka Neprosila. Recenzent však nepříliš kladně hodnotí vyjadřovací schopnosti Viléma Dubničky (synek Rudolf), jenž „*prezentuje svou milostnou*

se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra &filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

¹¹⁷ Online archiv: David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/5134>

¹¹⁸ CALTOVÁ, Marie. Premiéra: Václav Štěch/ David a Goliáš. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(4), s. 5.

¹¹⁹ Monika Švábová. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/monika-svabova>

¹²⁰ VIKTORA, Viktor. David a Goliáš se přece dohodli. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(6), s. 3.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² KERBR, Jan. Ve víru milostných a volebních intrik. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(6), s. 3.

*rozervanost v pozoruhodných atletických eskapádách, u herce by se ovšem našly nějaké rezervy v dikci“.*¹²³

Neméně důležitým faktorem úspěchu uvedené hry byla také scéna Karla Glogra, zkušeného scénografa DJKT, jenž vsadil na zmatený a chaotický prostor typický pro hokynářství – roztroušené pytle se zbožím uspořádané vrstvou na vrstvu, vytvářející atmosféru volebního zákulisí.¹²⁴ Kombinace silných hereckých výkonů, pečlivé scénografie a zralé režie Ladislava Smočka a dramaturgie v podání Marie Caltové přispěla k vynikajícímu ztvárnění této divadelní veselohry, která si v dané sezóně vydobyla uznání vedle dramát významných zahraničních autorů. Skutečnost, že komedie sklidila od kritiky mnoho chvály, doplňuje i počet repríz s konečným číslem 27 odehraných představení.¹²⁵

¹²³ KERBR, Jan. Ve víru milostných a volebních intrik. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10(6)**, s. 3.

¹²⁴ VIKTORA, Viktor. David a Goliáš se přece dohodli. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10(6)**, s. 3.

¹²⁵ David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-golias-aneb-pepicka-to-zaridi-2002>

3.3 SEZÓNA 2002/2003

3.3.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Po předchozí sezóně, jejíž dramaturgický plán přinesl do repertoáru činohry DJKT pouze jedno české drama, nenabízí ta následující žádné výrazné odchylky, neboť počet nově uvedených českých her zůstal vyrovnaný. Neznamená to však, že během sezóny 2002/2003 se žádná další česká dramata nadále neinscenovala. Dramaturgie se rozhodla hry uvedené již v minulých letech v repertoáru nadále ponechat – konkrétně se jedná o drama *Ještě jednou, profesore Antonína Procházky* (derniéra proběhla až v prosinci 2004)¹²⁶ a *David a Goliáš aneb Pepička to zařídí*, s poslední reprízou v září roku 2003.¹²⁷

Dramaturgie rozhodla o zinscenování poměrně náročné ruské klasiky, tou byli to *Bratři Karamazovi*. Obsáhlé dílo F. M. Dostojevského, jež začalo vycházet časopisecky v ruském věstníku v roce 1879 a následně bylo v prosinci 1880 vydáno jako román,¹²⁸ bylo dramatisací přeneseno na prkna Velkého divadla v Plzni. Nutno podotknout, že zmíněné uvedení představuje historicky první zpracování díla F. M. Dostojevského Divadlem Josefa Kajetána Tyla v rámci činoherního souboru.¹²⁹ Režijní vedení Zdeňka Kaloče ve spolupráci s Marií Caltovou přispělo k uskutečnění 18 repríz s derniérou rovněž v prosinci následujícího roku.¹³⁰

Dílo z pera Petera Nicholse – *Hra vášní*, které svým uvedením v říjnu roku 2002 otevřelo sezónu 2002/2003,¹³¹ se v režii Lídy Engelové a dramaturgyně Johany Kudláčkové zasloužilo o českou premiéru.¹³² Anglo-americké tituly doplnil i Joseph Kesselring s černou komedií *Utrejch a staré krajky* (v originálu *Arsenic and Old Lace*), jehož název byl

¹²⁶ Ještě jednou, profesore. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jeste-jednou-profesore-2001>

¹²⁷ David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-golias-aneb-pepicka-to-zaridi-2002>

¹²⁸ DOSTOJEVSKIJ, Fedor Michajlovič, Johana KUDLÁČKOVÁ a Národní divadlo v Praze. *Fjodor Michajlovič Dostojevskij, Běsi: [příležitostný tisk k premiéře uvedené Národním divadlem 26. a 27. března 1997 ve Stavovském divadle v Praze]*. Praha: Národní divadlo, 1997, s. 46. ISBN 80-85921-32-4.

¹²⁹ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

¹³⁰ Bratři Karamazovi. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/bratri-karamazovi-2002>

¹³¹ Hra vášní. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hra-vasni-2002>

¹³² ENGELOVÁ, Lída. Lehce opožděná reakce na dva příspěvky v DN č. 11. In: *Divadelní noviny* [online]. 2010 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/lehce-opozdena-reakce-na-dva-prispevky-v-dn-c-11>

z původního překladu Zdeňky Werichové a Marií Frantové-Breinlové – *Jezinky bezinky* – vlivem překladu Břetislava Hodka přímo pro potřeby činohry DJKT změněn.¹³³ I přes značné nedostatky Hodkova překladu (např. nesprávný větný slovosled, vyšší míra překlepů v textu),¹³⁴ inscenace sklídila u plzeňského publika kladné ohlasy a uváděna byla až do ledna roku 2006.¹³⁵

Carlo Goldoni, italský autor známý díky svým komediálním titulům *Sluha dvou pánů* nebo *Poprask na opeře*, jejichž inscenace byly zaznamenány a několikrát odvysílány Českou televizí či inscenovány v českých divadlech, a to často s velkým diváckým ohlasem,¹³⁶ se v sezóně 2002/2003 do Plzně opět vrátil s titulem *Lhář*. Původní veselohra z roku 1750¹³⁷ měla premiéru v červnu roku 2003 v prostorách Komorního divadla, derniéru se hra dočkala až v červnu roku 2004.¹³⁸

Příběhy obyčejného šílenství Petra Zelenky se svým komediálním žánrem zapadaly do spektra výše uvedených her. Premiéra inscenace v režii Petra Svojtky a v úpravě Johany Kudláčkové se konala v únoru roku 2003 rovněž na scéně Komorního divadla, kde byla hra uváděna i po dobu dalších dvou sezón, konkrétně do února roku 2005, kdy s počtem třiceti dvou představení proběhla její derniéra.¹³⁹

Při shrnutí nově uváděných her si můžeme všimnout, že jednoznačně převládá výběr komedií nad tragédiemi, a to se zaměřením na různé archetypy postav¹⁴⁰ (lhář Lelio Goldoniho *Lháře*, tetičky Abigail a Martha autora Josepha Kesselringa, skrývající své přesvědčení za vraždu) nebo témata (krize středního věku spojená s nevěrou u *Hry vášní*, či otázky mezilidských vztahů díla Petra Zelenky), se kterými se diváci během svého života mohou setkat. Výběr tragédie *Bratři Karamazovi* můžeme chápat jako snahu dramaturgie činoherního souboru zařadit do repertoáru plného veseloher i hru náročnější, vycházející

¹³³BĚLOHUBKOVÁ, Klára. *Utrejch a bezinky*. Univerzita Karlova. [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/299915/mod_resource/content/1/Utrejch%20a%20bezinky_Belohoubkova.pdf.

¹³⁴Tamtéž.

¹³⁵Utrejch a staré krajky. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/utrejch-a-stare-krajky-2003>

¹³⁶VĚRA, Suková a Křížová VĚRA. K 300. výročí narození Carla Goldoniho. In: *iLiteratura.cz* [online]. 2007 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/21455-goldoni-carlo>

¹³⁷KAZDA, Jaromír. *Kapitoly z dějin divadla*. Jinočany: H & H, 1998, s. 235. ISBN 80-86022-25-0.

¹³⁸Lhář. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lhar-2003>

¹³⁹Příběhy obyčejného šílenství. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pribehy-obycejneho-silenstvi-2003>

z hloubky reflexí protagonistů románu, avšak takovou sondu do duše otce Karamazova nebo jeho tří synů, jakou poskytl právě M. F. Dostojevskij, je náročné redukovat na pouhou dramaturgii tak, aby románovou reflexi zásadně neochudila. Dle recenze Viktora Viktory však tato situace nastala, což mělo za následek redukci syžetu na pouhou kostru příběhu: „Dramatizační zkratka mnohé zatemní, zvláště v nečekaných reakcích postav, například ve scéně Grušenky a Kateřiny. Tím však zatemňuje průzor do onoho otevřeného a nepochopitelného v šíři ruské povahy.“¹⁴¹

3.3.2 PŘÍBĚHY OBYČEJNÉHO ŠÍLENSTVÍ

Autor: Petr Zelenka

Režie: Petr Svojtka

Petr Zelenka vytvořil roce 2001 divadelní hru s názvem *Příběhy obyčejného šílenství*, jež napsal pro účely pražského Dejvického divadla. Dramatizace přinesla autorovi významné uznání v podobě Ceny Alfréda Radoka za nejlepší původní hru roku, o čtyři roky později se drama dočkalo filmového zpracování se stejnojmenným názvem, za které film obdržel dvě ceny Českého lva.¹⁴² Po více než roce od české premiéry se drama *Příběhy obyčejného šílenství* přesunulo na půdu DJKT,¹⁴³ konkrétně do prostor Komorního divadla, kde bylo v úpravě Johany Kudláčkové a hostujícího režiséra Petra Svojtky, v té době uměleckého šéfa Středočeského divadla v Kladně,¹⁴⁴ zinscenováno a uváděno až do února v sezóně 2004/2005.¹⁴⁵

Autor Petr Zelenka se otevřeně hlásí k inspiraci v povídkové knize amerického spisovatele Charlese Bukowského, avšak paradoxy užitá ve svých dílech ve spojení černým humorem a patrnou absurditou opírá o dílo Bohumila Hrabala.¹⁴⁶ *Příběhy obyčejného šílenství* navíc disponují motivem bezvýchodné situace, jež, dle slov autora, „má východisko

¹⁴¹ VIKTORA, Viktor. Scénická kompozice nepostihne šíři Dostojevského románu. *Plzeňský deník*. 2002, **11**(296), s. 21. ISSN 1210-5139. [cit. 2024-01-24].

¹⁴² *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 30.08.2011, **129**(1), s. 17. ISSN 1212-1045.

¹⁴³ DVOŘÁK, Petr. Ženu a vázu zastoupilo umývadlo. Online. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(34), s. 18. ISSN 1210-5139.

¹⁴⁴ KOSOVÁ, Petra. Skutečné šílenství je vzácné, míní Zelenka. *Mladá fronta Dnes*. 2003, **14**(33), s. 2. ISSN 1210-1168.

¹⁴⁵ Příběhy obyčejného šílenství. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pribehy-obycejneho-silenstvi-2003>

¹⁴⁶ Pábitelé nebo šílenci?: Petra Zelenky se ptá Johana Kudláčková. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, **1**(1), s. 6. ISSN 2533-5855.

jedině v trochu nadpřirozeném řešení nebo v nějaké magii,“ a jež stejnou mírou spojuje kinematografie *Knoflíkáři* a *Rok d'ábla*.¹⁴⁷ Drama se soustředí především na mezilidské vztahy, avšak určujícím tématem všech postav je podle režiséra otázka osamělosti: „*Všichni jsou urputní hledači štěstí. Potřebují získat pocit sebeuspokojení nebo najít nějaký smysl,*“ komentuje Petr Svojtka v rozhovoru pro Plzeňské divadelní revue.¹⁴⁸

Klíčovou postavu Petra ztvárnil již zkušený herec Martin Stránský, role jeho rodičů se ujali Monika Švábová společně s Pavlem Pavlovským.¹⁴⁹ Mezi další členy činoherního souboru podílejících se na ztvárnění všech neméně důležitých hrdinů dramatu patřili Viktor Limr (Moucha), Andrea Černá (Jana), Štěpánka Křesťanová (Sylvie), Klára Kovaříková (Alice), Jana Kubátová (figurína Eva), v neposlední řadě Antonín Procházka (Jiří) a Vilém Dubnička (Aleš), kteří se během inscenování úspěšně vypořádali s prožitkem hlubokého pocitu samoty a beznaděje ve snaze vyjádřit touhu po kontaktu s někým blízkým.¹⁵⁰ Recenze Petra Dvořáka¹⁵¹ a Viktora Viktory¹⁵² se konzistentně shodují v hodnocení kvality interpretace jednotlivých protagonistů, rovněž oba recenzenti zmiňují, že herci své role ztvárnili s výrazným uměleckým přínosem pro dramatický kus v jeho celku.

Scénografa Karla Glogra, jenž vytvářel scénu pro velké množství her nejen plzeňské činohry,¹⁵³ vystřídala Marie Rašková a vytvořila tak funkční divadelní prostor s důrazem na minimální detaily, které přispívaly k dynamice proběhlé dramaturgie.¹⁵⁴

Co se diváckých ohlasů proběhlé inscenace týče, plzeňské publikum se názorově rozdělilo na dva tábory, a to na generaci mladší, která dramaturgii doplňovala hlasitých smíchem, a na generaci staršího a spíše konzervativnějšího publika, jak hodnotila abonenty divadla Josefa Kajetána Tyla dramaturgyně Johana Kudláčková v rozhovoru

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 7.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 6.

¹⁴⁹ KOSOVIČ, Petra. Skutečné šílenství je vzácné, miní Zelenka. *Mladá fronta Dnes*. 2003, **14**(33), s. 2. ISSN 1210-1168.

¹⁵⁰ VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38) s. 19. ISSN 1210-5139.

¹⁵¹ DVOŘÁK, Petr. Ženu a vázu zastoupilo umývadlo. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(34), s. 18. ISSN 1210-5139.

¹⁵² VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38) s. 19. ISSN 1210-5139.

¹⁵³ Karel Glogr: Neaktuální inscenace. In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/profil/karel-glogr>

¹⁵⁴ VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38) s. 19. ISSN 1210-5139.

s Petrem Svojtkou,¹⁵⁵ jež na jednotlivé obrazy dramatu reagovalo spíše rezervovaně.¹⁵⁶ Celkové vyznění inscenace výstižně komentuje Petr Dvořák: „*Svým groteskním viděním partnerských i generačních vztahů naplnili Zelenka se Svojtkou původní novinku, nikoli Smetanovu Libuši.*“¹⁵⁷

Je důležité podotknout, že v tomto období divadelnictví se do repertoárů jednotlivých českých divadel postupně dostávají dramata vyznačujícími se výraznou otevřeností a konfrontací té generace, která nalézá uspokojení v excentričnosti nebo provokativními sny spojovány se sexuální představivostí, jmenovitě nově přeložených autorů Marka Ravenhilla (*Shopping and Fucking*), Gerardjana Rijnderse (*Milovník*), Petra Turriniho (*Klasik pornoshopu*) aj.¹⁵⁸ Ačkoliv *Příběhy obyčejného šílenství* do tohoto rámce dramát zapadají jen částečně, spojují Petra Zelenku s perspektivou nahlížení na problémy jednotlivých postav. Tyto reakce zahrnují exhibici,¹⁵⁹ často doprovázenou rezignací a výraznou hysterií, což může zároveň rezonovat s aktuální dobou, které je publikum svědkem i přirozeným účastníkem.

¹⁵⁵ Pábitelé nebo šílenci?: Petra Zelenky se ptá Johana Kudláčková. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, **1**(1), s. 7. ISSN 2533-5855.

¹⁵⁶ VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38) s. 19. ISSN 1210-5139.

¹⁵⁷ DVOŘÁK, Petr. Ženu a vázu zastoupilo umývadlo. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(34), s. 18. ISSN 1210-5139.

¹⁵⁸ VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38), s. 19. ISSN 1210-5139.

¹⁵⁹ Inspirace Petra Zelenky autorem Charlesem Bukowskim je nápadná i samotným titulem Erekcce, Ejakulace, Exhibice a jiné příběhy obyčejného šílenství (překlad Ladislav Šenkyřík), v originálu Erections, Ejaculations, Exhibitions, and General Tales of Ordinary Madness.

3.4 SEZÓNA 2003/2004

3.4.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Činoherní divadelní soubor v této sezóně uvedl pět nových premiér, z čehož až tři divadelní hry pocházely z pera českého autora. Prvním dramatem nové sezóny byla komedie Antonína Procházky *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*. Humorný název v sobě ukrývá příběh Edy, jenž se vrací z vězení a zamotává se do milostné zápletky – především ta je pro Procházkův text typická, obdobně jako u autorových dalších kusů komedií, jmenovitě *S tvojí dcerou ne* (1994), *Vraždy a něžnosti* (1996), *Věrní abonenti* (1998) aj.¹⁶⁰ Možná právě díky cyklicky se opakující tematice her si Procházka našel své vlastní a věrné publikum, a to především v Plzni, neboť i tato sezóna potvrdila, že množství repríz dosahujících číslo sedmdesát čtyři¹⁶¹ výrazně převýšilo počet představení dalších her uvedených v sezóně (srov. *Arthurovo bolero* Pavla Kohouta se zasloužilo o celkový počet třiceti repríz).¹⁶²

Eugene O'Neill, americký autor a držitel Nobelovy ceny za literaturu,¹⁶³ v listopadu roku 1945 odevzdal rukopis svého dramatu nazvaného *Cesta dlouhého dne do noci* řediteli nakladatelství Random House se závazkem, že rukopis nebude publikován dříve než dvacet pět let po autorově smrti.¹⁶⁴ Charlotta Montereyová-O'Neillová, vykonavatelka poslední vůle a správkyně autorovy pozůstalosti, se však necelé dva roky po smrti rozhodla rukopis z trezoru vyjmout a prezentovala jej nakladatelství Yaleovy univerzity, v důsledku čehož hra spatřila světlo světa již v roce 1956, a to na jevišti Královského dramatického divadla ve Stockholmu.¹⁶⁵ Premiéra této psychologicky prokreslené hry v úpravě Johany Kudláčkové se konala v prosinci 2003 s derniérou v září 2005.¹⁶⁶

¹⁶⁰ Více viz předchozí bádání: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

¹⁶¹ Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-2003>

¹⁶² Arthurovo bolero. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/arthurovo-bolero-2004>

¹⁶³ LUKEŠ, Milan. *Eugene O'Neill*. Praha: Universita Karlova, 1979, s. 44.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 53.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Cesta dlouhým dnem do noci. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cesta-dlouhym-dnem-do-noci-2003>

Dlouho očekávaný návrat k tradici české divadelní tvorby představovala *Gazdina roba* autorky Gabriely Preissové, jež se po více než čtyřiceti letech opět objevila na scéně plzeňské činohry,¹⁶⁷ a to v úpravě Zdeňka Kaloče a pod dramaturgickým vedením Marie Caltové.¹⁶⁸

V dubnu 2004 bylo v prostorech Velkého divadla uvedeno jedinečné drama německého dramatika Carla Zuckmayera. Satira na pruský militarismus nesoucí název *Hejtman z Kopníku* byla pro svoji aktuálnosti i několikrát zfilmovaná.¹⁶⁹ V repertoáru se však inscenace udržela pouze po dobu této sezóny s konečným počtem dvaceti tři představení.¹⁷⁰

O světovou premiéru dramatu *Arthurovo bolero* Pavla Kohouta se zasloužila právě dramaturgie DJKT, a to v červnu roku 2004.¹⁷¹ Autor tuto hru napsal přímo pro plzeňskou činohru jako variaci poněkud kontroverzní hry rakouského autora Arthura Schnitzlera nazvané *Rej*.¹⁷² Série deseti dialogů, propojených s tabuizovaným tématem sexu, vyvolala v divadelních kruzích v Berlíně a Vídni intenzivní polemiky, což vyústilo v divadelní skandály. Publikovaná verze zmíněného titulu byla až do roku 1982 prohybována.¹⁷³ Ve stejném roce se Pavel Kohout rozhodl vytvořit i činoherní muzikál inspirovaný Rostandovým *Cyranem z Bergeracu*.

Rozhodujícím impulzem pro inscenování Arthurova bolera plzeňskou činohrou bylo Kohoutovo přesvědčení, že tato hra nikdy nebyla adekvátně inscenována, přestože měla vynikající herce.¹⁷⁴ I z tohoto důvodu lze předpokládat, že autor ve své tvorbě částečně spoléhal nejen na svůj vlastní talent v oblasti tvorby a úpravy dramát, ale také na kvalitní

¹⁶⁷ HEJZLAR, Tomáš. *Gazdina Roba po čtyřiceti letech. Haló noviny*. Praha: Futura, 2004, **14**(40), s. 14. ISSN 1210-1494.

¹⁶⁸ *Gazdina roba*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-2004>

¹⁶⁹ KAZDA, Jaromír. *Dějiny divadla pro čtvrtý ročník konzervatoří*. Praha: SPN, 1987, s. 103.

¹⁷⁰ *Hejtman z Kopníku*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hejtman-z-kopniku-2004>

¹⁷¹ *Arthurovo bolero*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/arthurovo-bolero-2004>

¹⁷² *Arthurovo bolero. Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2004, **2**(3), s. 10. ISSN 2533-5855.

¹⁷³ VESELÁ, Lenka. *Rej divadelních her Arthura Schnitzlera. Dramatická tvorba A. Schnitzlera a její české překlady se zaměřením na hru "Reigen"*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav translatologie. Vedoucí práce Veselá, Gabriela, s. 80.

¹⁷⁴ *Arthurovo bolero. Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2004, **2**(3), s. 11. ISSN 2533-5855.

činoherní soubor Divadla Josefa Kajetána Tyla, se kterým spolupracoval už dříve u her *Ubohý vrah* (1991) nebo *Nuly* (2000).¹⁷⁵

3.4.2 PŘES PŘÍSNÝ ZÁKAZ DOTÝKÁ SE SNĚHU

Autor: Antonín Procházka

Režie: Antonín Procházka

Dramatik a současně herec Antonín Procházka v této sezóně přinesl do Plzně novou komedii s názvem *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, která měla premiéru v říjnu 2003 v Komorním divadle. Plzeňský Molière, jak bývá autor přezýván, opět potvrdil, že dramaturgie Marie Caltové ve spolupráci s plzeňskou činohrou je velice silná především v oblasti komedie, neboť inscenace byla odehrána celkem sedmdesát pět krát s derniérou v květnu v roce 2007.¹⁷⁶ Po debutu v Divadle Josefa Kajetána Tyla následovala pražská premiéra v Divadle pod Palmovkou v lednu 2004.¹⁷⁷ Již v únoru stejného roku získala tato dramaturgie, společně plzeňskou inscenací, ocenění Ceny diváků za nejlepší komedii roku na pardubickém GRAND festivalu smíchu.¹⁷⁸

Antonín Procházka poskytl Plzeňské divadelní revue rozhovor (vedený Marií Caltovou), ve kterém zmínil inspiraci pro nasání veselohry: „*Hlavním tématem je můj delší bobu trvající dojem, že v kriminálech sedí nepraví lidé a ti hlavní gauneři s úspěchem spravedlnosti unikají. Že zkrátka soudní verdikty jsou v rozporu se zdravým rozumem.*“¹⁷⁹ Při tvorbě dramatu se autor musel zaměřit na různé právní dokumenty spojené s případem hlavní postavy. Kvůli tomu během procesu psaní scénáře konzultoval Antonín Procházka svůj nápad se soudkyní doktorkou Markovou. Navíc absolvoval návštěvu věznice na Borech, kterou si, dle vlastních slov, představoval daleko drsnější.¹⁸⁰

¹⁷⁵ Více viz předchozí bádání: ŠANDOVIÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

¹⁷⁶ Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-2003>

¹⁷⁷ *Večerník–Praha: list všech Pražanů*. Praha: Pragoprint, 2004(20), s. 17. ISSN 1210-1117.

¹⁷⁸ MALOSTRANSKÁ, Jelena. Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava* [online]. 2004 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-7880355>

¹⁷⁹ Přes přísný zákaz dotýká se sněhu: Světová premiéra v Plzni. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, 1(4), s. 17. ISSN 2533-5855.

¹⁸⁰ Tamtéž.

V rozhovoru dále uvádí, že některé z postav psal přímo „na tělo“ některým hercům činohry – především to byla Monika Šváblová v roli Edity a Viktor Limr v roli Erika.¹⁸¹ Své kvalitní herecké výkony vyzbrojeny notnou dávkou komiky dále předvedli Andrea Černá (Ester), Michal Štěrba (Policista), samozřejmě nechyběl ani sám autor v roli Edy.¹⁸²

Kritická obec se v několika případech shoduje v tvrzení, že uvedená komedie zaslouženě sklízela úspěch v řadách diváků. „*Přes přísný zákaz dotýká se sněhu je text, který bych radil k autorovým nejpodatřejším a nejnápaditějším, tedy ke Klíčům na neděli a Věrným abonentům,*“ komentuje Viktor Viktora pro Plzeňský deník.¹⁸³ Tuto tezi dokládají i další recenze, jmenovitě Jeleny Malostranské pro Český rozhlas Vltava nebo Petra Dvořáka, rovněž pro Plzeňský deník.

K nahlédnutí do diváckých ohlasů nám posloužila Česko-slovenská filmová databáze. V uvedených komentářích byl opakovaně zmiňován sám Antonín Procházka, jehož osobnost se stává pro diváky pojmem: „*Procházka se vším všudy. Perfektní, bez kompromisů!*“ (uživatel IQ Tiqe),¹⁸⁴ avšak reflexe hereckých výkonů jsou zde (poněkud překvapivě) spíše upozaděny, stejně tak dramaturgie společně se scénou Karla Glogra. Diváky mile překvapil nejen prostor vězení (uživatel Ištván 87), ve kterém se děj odehrával, rovněž si pochvalovali typický autorův humor plný zápletek a zvrátů (uživatelé Vodnářka, Šandík).¹⁸⁵

Negativní kritika však několikrát upozornila na první polovinu hry, kdy diváky nepotěšilo poměrně pomalé tempo nebo kvalita vtipů (uživatel Rocky 88). V tomto případě nalézáme shodu v článku Jeleny Malostranské: „*Ostatně, nutno přiznat, že inscenace se rozjede naplno přesně ve chvíli, kdy na scénu vstupuje Antonín Procházka jako herec. Málo platné – jako zkušený autor a herec i režisér ví asi nejlépe z celého souboru, jak svůj text zahrát, aby jeho komika vyzněla naplno.*“¹⁸⁶

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-2003>

¹⁸³ VIKTORA, Viktor. Třináctka nedává zákaz smíchu. *Plzeňský deník*. 2003, 12(258), s. 29. ISSN 1210-5139.

¹⁸⁴ V závorkách jsou uvedena jména uživatelů zaregistrovaných na oficiálních stránkách Česko-slovenské filmové databáze.

¹⁸⁵ Přes přísný zákaz dotýká se sněhu: Recenze. *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/221230-pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu/recenze/?page=2>

¹⁸⁶ MALOSTRANSKÁ, Jelena. Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava* [online]. 2004 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-7880355>

Vysokou kvalitu divadelní hry a typický allenovský motiv u vystupujících postav potvrzuje i Tomáš Stanislavčík, jenž napsal recenzi pro *Večerník Praha*: „*Tak lehce a brilantně napsaných původních českých komedií ze současnosti není na pražských jevištích mnoho. (...) Pražané potom mohou jen litovat, že plzeňského ‚Woodyho Allena‘ neobjevili už dříve!*“¹⁸⁷

3.4.3 GAZDINA ROBA

Autor: Gabriela Preissová

Režie: Zdeněk Kaloč

Gabriela Preissová zaujímá v kontextu české divadelní tvorby a jejího rozvoje zásadní roli. *Gazdina roba*, hra o třech jednáních, odráží nejen dobu 19. století zakotvenou ve vesnickém prostředí na moravskoslezské hranici, rovněž komplexně reflektuje společenskou realitu i morální dilemata spojená s autorčiným usilováním o postavení ženy ve společnosti.¹⁸⁸ Původní text stejnojmenné povídky, vydané v kulturním, vědeckém a politickém měsíčníku *Osvěta* v roce 1889, byl požádání tehdejšího ředitele pražského Národního divadla F. A. Šuberta dramatinován a již na podzim téhož roku souborem Národního divadla v Praze nazkoušen.¹⁸⁹

V Plzni se *Gazdina roba* poprvé odehrála již rok po světové premiéře v Národním divadle¹⁹⁰ v budilovském období, rok po dostavění Velkého divadla se drama v roce 1903 do Plzně vrátilo, přičemž po jeho odehrání nastala více než padesátiletá pauza, dokud bylo na prknech Divadla Josefa Kajetána Tyla drama znovu uvedeno.¹⁹¹ Premiéry se tak hra dočkala až v roce 1965 v prostorech Malého divadla v režii Oty Ševčíka.¹⁹² V této sezóně bylo drama po téměř čtyřech desetiletích činoherní dramaturgií opět zařazeno do repertoáru, tentokrát v režii Zdeňka Kaloče, jenž si hru v rámci spolupráce s Divadlem na Vinohradech

¹⁸⁷ *Večerník–Praha: list všech Pražanů*. Praha: Pragoprint, 2004(20), s. 17. ISSN 1210-1117.

¹⁸⁸ ČERNÝ, František a Ljuba KLOSOVÁ. *Dějiny českého divadla, [Díl] 3: Činohra 1848-1918*. Praha: Academia, 1977, s. 222.

¹⁸⁹ *Gazdina roba: Metodický list. Divadlo Alfa theatre* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://www.divadloalfa.cz/pdf/metodicke-listy/Gazdina-roba_Metodicky-list%20.pdf

¹⁹⁰ ČERNÝ, František a Ljuba KLOSOVÁ. *Dějiny českého divadla, [Díl] 3: Činohra 1848-1918*. Praha: Academia, 1977, s. 274.

¹⁹¹ *Gazdina roba: Metodický list. Divadlo Alfa theatre* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://www.divadloalfa.cz/pdf/metodicke-listy/Gazdina-roba_Metodicky-list%20.pdf

¹⁹² *Gazdina roba*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-2004>

nazkoušel již v roce 1992, text dramatu si však režisér výrazně upravil sestřiháním monologů postav,¹⁹³ dějovou dynamičnost rovněž posílil snovými představami protagonistky Evy.¹⁹⁴

Razantní úprava textu vyvolala u recenzentů značný popud k polemice, zda se pořád jedná o drama Gabriely Preissové, nebo o dílo samotného režiséra. „*Úprava textu je natolik razantní, že by bylo vhodné hovořit o novém dramatu, jehož autorem je Z. Kaloč,*“ zmiňuje Viktor Viktora v recenzi pro Plzeňský deník.¹⁹⁵ To však neznamená, že by tímto rozhodnutím režiséra dramaturgie klesla na kvalitu, naopak obec recenzentů tuto zásadní změnu přijala kladně, Petr Dvořák v této souvislosti v recenzi pro Plzeňský deník zmiňuje „*utlumení realistické popisnosti textu ve prospěch vyzdvíhnutí jeho básnivosti.*“¹⁹⁶

Zdeněk Kaloč v rozhovoru pro Plzeňskou divadelní revue vysvětluje, že změny monologů jednotlivých postav se odráží především v užití jazyka, který na režiséra v původním textu užíváním spisovné češtiny s prvky dialektu působil nesourodě, z tohoto důvodu byl text přepsán do podoby jakéhosi „*interdialektu smíšeného s obecnou češtinou*“, jež vyvážel společně s profesorem Vaškem, odborníkem na moravské dialekty.¹⁹⁷ Velký význam zastávala i scénická hudba Zdeňka Pololánika, jež vynikala společně s pečlivě integrovanými neřečnickými prvky stojícími na pomezí mluveného slova a zpěvu.¹⁹⁸

Činoherní soubor při nacvičování inscenace ani tentokrát nezklamal a přesvědčil diváky o svých kvalitách a talentu. Odbornou obcí recenzentů byla opakovaně vyzdvihována především herečka Štěpánka Křest'ánová v roli krajčírky Evy, demonstrující svůj příběh prostřednictvím různých peripetií hrdosti, dokonce i pýchy, uraženosti, vzdoru, nejsilněji se však u její role však projevuje bezprostřední cit, kterému není sama schopna vzdorovat.¹⁹⁹ Mánek Martina Stránského věrohodně vykresloval veškerá povahová negativa protagonisty, Zorka Kostková jako zkušená herečka dokázala zvládnout dominantní postavu Mešjanovky, matky Mánka,²⁰⁰ rovněž vynikala Kateřina Vinická co by statkářka Kotlibovka,

¹⁹³ SUCHAŘÍPOVÁ, Helena. *Jana Hlaváčová: žena v množném čísle*. Praha: Achát, 1997, s. 155. ISBN 80-902221-4-5.

¹⁹⁴ HEJZLAR, Tomáš. *Gazdina Roba po čtyřiceti letech. Haló noviny*. Praha: Futura, 2004, 14(40), s. 14. ISSN 1210-1494.

¹⁹⁵ VIKTORA, Viktor. *Gazdinu robu si režie přepsala. Plzeňský deník*. 2004, 13(42), s. 25. ISSN 1210-5139.

¹⁹⁶ DVOŘÁK, Petr. *Gazdina roba touží po lepším životě. Plzeňský deník*. 2004, 13(39), s. 11. ISSN 1210-5139.

¹⁹⁷ *Gazdina roba. Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2004, 2(1), s. 18. ISSN 2533-5855.

¹⁹⁸ DVOŘÁK, Petr. *Gazdina roba touží po lepším životě. Plzeňský deník*. 2004, 13(39), s. 11. ISSN 1210-5139.

¹⁹⁹ VIKTORA, Viktor. *Gazdinu robu si režie přepsala. Plzeňský deník*. 2004, 13(42), s. 25. ISSN 1210-5139.

²⁰⁰ Tamtéž.

Jana Kubátová (Tetka, příbuzná Evy), Josef Nechutný (Družba), Kovaříková Klára (Maryša) v neposlední řadě Michal Štěrba v alternaci s Jakubem Zindulkou (kožušník Samko) aj.

Obsazení této divadelní hry bylo velice bohaté, neboť čítalo celkem 36 postav, jež se na pódiu objevily,²⁰¹ menší scéna Komorního divadla tak mohla působit stísněnějším dojmem, na což také upozorňuje Jaroslava Světlíková v recenzi pro Plzeňský kulturní přehled. Autorka však kladně hodnotí vizuál scény, který „*téměř přirozeným doplněním mobiliáře proměňuje náves v interiéry a střety reality s představami podtrhuje hra světla a stínů v magickém rytmu.*“²⁰²

Dramatizace *Gazdiny roby* zůstala v repertoáru pouze po dobu dvou sezón (premiéra v únoru 2004), na druhou stranu dosáhla celkem dvaceti šesti představení s derniérou v březnu v roce 2005.²⁰³ Celkový počet představení je totožný s počtem inscenací *Gazdiny roby* v sezóně 1965/1966,²⁰⁴ pravděpodobně se však nejedná o záměr dramaturgie, nýbrž o shodu náhod, přesto se tímto konečným číslem hra s Divadlem Josefa Kajetána Tyla opět na delší dobu rozloučila.

3.4.4 ARTHUROVO BOLERO

Autor: Pavel Kohout

Režie: Jan Burian

Po téměř čtyřech letech od uvedení *Ubohého vraha* se činohra rozhodla pro zařazení dalšího dramatu z dílny Pavla Kohouta do svého repertoáru – *Arturovo bolero*. Původní hra Schnitzlerova *Reje* se stala námětem pro Kohoutovo bolero, pro něhož byla schnitzlerovská struktura děje, jež si zakládala na erotických dialozích ucelených v souvislém cyklu, přirozeně přitažlivá.²⁰⁵ Kohoutův text se však výrazně odlišuje od Schnitzlerova, a to i přes patrné inspirace původními situacemi a postavami. Zásadní je nejen přechod k novým

²⁰¹ Gazdina roba. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-2004>

²⁰² SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Drama lidských osudů a údělů. *Plzeňský deník: Plzeňský kulturní přehled*. 2004, **13**(45), s. 3. ISSN 1210-5139.

²⁰³ Gazdina roba. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-2004>

²⁰⁴ Gazdina roba. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-1965>

²⁰⁵ PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, **17**(145), s. 16. ISSN 0862-5921.

rekvizitám, ale také spojení sociálního kontextu postav a závěrečné scény,²⁰⁶ jež vyvolala řadu polemik nejen u herců a režisérů, ale i diváků.²⁰⁷

Autor prostřednictvím této hry poskytl osobní sondu na intimní vztahy, jež jdou ruku v ruce s měnícími se společenskými konvencemi. Toto zobrazení intimity bylo však dosti netradiční, netkvělo totiž ani v selhání vzájemné komunikace, ani v pouhé vyvrcholení milostného vztahu.²⁰⁸ „*Kohout s věcností a odvahou sobě vlastní předvádí tajný život počestných manželek a manželů, vydírání těhotenstvím, vynucený sex, obchodní transakce, za které se platí tělem,*“ komentuje Johana Kudláčková, dramaturgyně uvedené inscenace.²⁰⁹ Režie Jana Buriana však respektovala hranici mezi smyslností a obscénností, za nimiž se skrývá kýč, přičemž si scény erotického charakteru zachovávaly decentnost, a to bez zbytečného „*tónu puritánství*“.²¹⁰

Tento faktor ovlivnil nejen samotnou scénu, nýbrž i herce, kteří si rovněž, i při frekvenci erotických scén, zachovali, dle recenzentů, dekorum. Hlavní roli Viktora se všemi jeho zápornými vlastnostmi kvalitně ztvárnil Martin Stránský, Moniku jako racionální a slušnou prostitutku hrála Kateřina Vinická. Ta však, dle slov Pavla Širmera, který v článku pro portál i-divadlo.cz srovnával inscenaci hry *Arthurovo bolero* činoherního souboru Divadla Josefa Kajetána Tyla a pražského Divadla ABC, působila křečovitě.²¹¹ Antonín Procházka v roli Tomáše, společně s Hermínou Zorky Kostkové se však v okruhu recenzentů Viktora Viktoru nebo Jany Paterové dočkali pochval za velmi plastické a věrohodné zobrazení postav, chvála však připadla i Jakubu Zindulkovi (Milan), Štěpánce Křest'ánové (Marta), Andree Černé (Anna), aj.²¹²

Prostřednictvím hereckého souboru i scény Karla Glogra publikum nahlédlo do života postav, a to do prostředí podnikatelů, ministrů a manažerů. Tato společnost však neopomenula ani studenta bez majetku Kryštofa (Vilém Dubnička) symbolizujícího

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ VIKTORA, Viktor. Kohoutovo bolero glosuje dobu. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(148), s. 27. ISSN 1210-5139.

²⁰⁸ PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, **17**(145), s. 16. ISSN 0862-5921.

²⁰⁹ DVOŘÁK, Petr. Herci přebrodili svět sexu. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(144), s. 11. ISSN 1210-5139.

²¹⁰ VIKTORA, Viktor. Kohoutovo bolero glosuje dobu. *Plzeňský deník*. 2004, **13** (148), s. 27. ISSN 1210-5139.

²¹¹ ŠIRMER, Pavel. Málo odvážné Bolero. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/malo-odvazne-bolero>

²¹² Arthurovo bolero. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/arthurovo-bolero-2004>

ty jedince, z nichž daná společnost vyrůstá.²¹³ Jan Burian po dvou letech od české premiéry této hry²¹⁴ učinil rozhodnutí, že *Arthurovo bolero* uvede i v divadle ABC, a to s téměř identickou inscenací a stejnou výpravu od Karla Glogra. Totožnost pojetí spočívala nejen ve scéně a jednotlivých dialozích, nýbrž i ve způsobu promítání fotografie herců mezi jednotlivými dialogy, kteří už svůj výstup odehráli.²¹⁵

Recenze se značně rozcházejí v hodnocení dialogů postav. Některé z replik byly propracovanější, jiné užitím vysoké míry vulgarit za účelem dosažení věrohodnosti postav působily místy strnule.²¹⁶ „*Temporytmus inscenace spoluurčuje sugestivní Ravelovo Bolero, které jí dodává potřebnou gradaci, ale když v některých epizodách herci zvolí jen jakýsi povšechný konverzační styl, objeví se hluchá místa,*“²¹⁷ komentuje ve své recenzi pro Lidové noviny Jana Peterová. V Plzeňském deníku podobný názor nalezneme i u další z recenzí diváků, kteří se, nezávisle na sobě, shodují v kvalitním obsazení inscenace, avšak jedna z negativních kritik se týkala i Jana Buriana, jenž, dle názoru jednoho z diváků, nenabídl výraznější režijní koncept, který by ještě více zvýšil hodnotu kvalitního textu Pavla Kohouta.²¹⁸ Tento názor se objevil pouze jednou. Další recenze kumulovaly značně kladné ohlasy právě na režijní linii – konkrétně u recenze Viktora Viktory (Plzeňský deník),²¹⁹ Jany Paterové (Lidové noviny),²²⁰ Pavla Širmera (i-divadlo.cz)²²¹ nebo Ireny Schmidové, bývalé členky opery a operety Divadla J. K. Tyla (Plzeňský deník).²²²

²¹³ PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, 17(145), s. 16. ISSN 0862-5921.

²¹⁴ GABAL, Peter. Arthurovo Bolero v Divadle ABC. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Radio Prague International* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/arthurovo-bolero-v-divadle-abc-8494610>

²¹⁵ ŠIRMER, Pavel. Málo odvážné Bolero. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/malo-odvazne-bolero>

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, 17(145), s. 16. ISSN 0862-5921.

²¹⁸ Premiéra očima diváků. *Plzeňský deník* [online]. 2004, 13 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1210-5139. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovnanpk3&xh=huukg0fwh4tlqc8itxcv1ljph0idwism&nomenu=0>

²¹⁹ VIKTORA, Viktor. Kohoutovo bolero glosuje dobu. *Plzeňský deník*. 2004, 13(148), s. 27. ISSN 1210-5139.

²²⁰ PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, 17(145), s. 16. ISSN 0862-5921.

²²¹ ŠIRMER, Pavel. Málo odvážné Bolero. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/malo-odvazne-bolero>

²²² Premiéra očima diváků. *Plzeňský deník* [online]. 2004, 13 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1210-5139. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovnanpk3&xh=huukg0fwh4tlqc8itxcv1ljph0idwism&nomenu=0>

Divadlo Josefa Kajetána Tyla se může pyšnit pravidelným uváděním Kohoutových her, často v české premiéře.²²³ Nastudování dalšího autorova dramatu pod taktovkou Jana Buriana opět přineslo solidní výsledky, jejichž důkazem jsou nejen opakující se kladné recenze v tisku, ale i převod této hry pod stejnou režijní linii i v Divadle ABC. Drama bylo do repertoáru zařazeno i v následujících dvou sezónách, derniéra se uskutečnila až na konci dubna 2006.²²⁴

²²³ ŠIRMER, Pavel. Málo odvážné Bolero. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/malo-odvazne-bolero>

²²⁴ Arthurovo bolero. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/arthurovo-bolero-2004>

3.5 SEZÓNA 2004/2005

3.5.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

V šesti premiérách sezóny se objevila řada děl světových dramatiků, která byla odehrána na scénách Velkého a Komorního divadla. Mezi nově uvedené tituly patřila dramaturgická satirická komedie Davida Williamsona s názvem *Urvi to!*, jejíž děj se neobvykle situuje do prostředí dražební síně uměleckých děl. Prolínání chamtivosti s cynismem i ambicióznosti postav přispívá k psychologické hloubce díla, která je doplněna o groteskní prvky.²²⁵ Tuto inscenaci režírovala Lída Engelová ve spolupráci s dramaturgyní Johanou Kudláčkovou. I přesto, že obsazení čítalo pouze šest herců, na kterých představení stavělo, bylo odehráno celkem dvacet sedm repríz s derniérou v prosinci roku 2005.²²⁶ V průběhu sezóny byla uvedena další satirická komedie v podobě dramaturgické *Poručík z Inishmoru* od Martina McDonagha, kterou režíroval Petr Svojtka ve spolupráci s Johanou Kudláčkovou.²²⁷

Hra velice uznávaného dramatika Williama Shakespeara *Král Lear* byla divadelním souborem DJKT v roce 1988 již inscenována, a to pod režijním vedením Ota Ševčíka.²²⁸ Toto dílo, jež je považováno za vrcholný příklad tvorby alžbětinského dramatika, se zvláště zaměřuje na otázky smyslu lidských činů a existence jako takové.²²⁹ Režisér Jan Burian a dramaturgyně Marie Caltová se rozhodli k tomuto titulu v prosinci 2004 opětovně vrátit, do repertoáru bylo drama zařazeno i v následující sezóně až do derniéry v červnu roku 2006.²³⁰

Jan Burian režíroval i situační komedii současného anglického dramatika Raye Cooneyho, jenž je v Plzni proslulý díky svými zdařilým veselohrám jako *1+1=3*,²³¹

²²⁵ *Urvi to!*. In: *Dilia: Divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.dilia.cz/dila/item/6008-urvi-to>

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ *Poručík z Inishmoru*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/porucik-z-inishmoru-2005>

²²⁸ *Král Lear*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/kral-lear-1988>

²²⁹ Klub přátel činohry: *Král Lear. Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 01.10.2012, **130**(2), s. 28. ISSN 1212-1045.

²³⁰ *Král Lear*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/kral-lear-1988>

²³¹ *1+1=3*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/1-1-3-1993>

Peklo v hotelu Westminster,²³² *Dvouplošník v hotelu Westminster*²³³ a *Rodina je základ státu*.²³⁴ V těchto dramatech se pravidelně prolíná téma nevěry, která protagonisty nezřídka uvádí do nepříjemných situací. Avšak v komedii *Prachy? Prachy!* (orig. *Funny Money*, 1977), jak už vyplívá z názvu, se děj přesouvá k nečekanému objevu kufříku s vysokým finančním obnosem, což protagonisty staví před dilema, zda si špinavé peníze ponechat či s nimi zacházet způsobem, který je eticky přijatelný.²³⁵ Derniéra dramatu *Prachy? Prachy!* se uskutečnila v květnu roku 2007²³⁶ a uzavřela tím dlouhou tradici her zmíněného autora, neboť od sezóny 2007/2008 nebyla žádná z dalších Cooneyho her v rámci činoherního souboru DJKT znovu uvedena.

Luigi Chiarelli debutoval v Plzni svou tragikomedií *Maska a tvář*, která se stala příznačným příkladem žánru známého jako „teatro grottesco“.²³⁷ I když autor tento text napsal v roce 1916 se záměrem, aby byl hrán jako tragické drama,²³⁸ byla podstata divadelní hry později doplněna o frašku a komické prvky.²³⁹ Pod taktovkou Ladislava Smočka a Marie Caltové byla inscenace odehrána celkem dvacet třikrát s derniérou na konci sezóny 2005/2006.²⁴⁰

Poslední, však neméně důležitou inscenací uvedenou v sezóně 2004/2005, byla rovněž komedie, tentokrát z pera Oscara Wilda, a sice *Jak je důležité mítí Filipa* v režii Zdeňka Kaloče a dramaturgii Marie Caltové. Na scéně Komorního divadla se odehrálo třicet pět představení, poslední z nich v září v roce 2006.²⁴¹

²³² *Peklo v hotelu Westminster*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/peklo-v-hotelu-westminster-1995>

²³³ *Dvouplošník v hotelu Westminster*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/dvouplosnik-v-hotelu-westminster-1997>

²³⁴ *Rodina je základ státu*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/rodina-je-zaklad-statu-2001>

²³⁵ KÁBRT, Jan. *Prachy, další slušný kousek v Divadle Palace. Mladá fronta Dnes: Pražské vydání*. Praha: MaFra, 24.01.2011, 22(19), s. 9. ISSN 1210-1168.

²³⁶ *Prachy? Prachy!*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/prachy-prachy-2005>

²³⁷ Luigi Chiarelli: *Maska a tvář*. In: *Činoherní klub* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://cinoherniklub.cz/ck/luigi-chiarelli-mask-a-tvar/>

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ CRÉMIEUX, Benjamin a František KOVÁRNA. *Panorama soudobé literatury italské*. V Praze: Jan Laichter, 1930, s. 122.

²⁴⁰ *Maska a tvář*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/maska-a-tvar-2005>

²⁴¹ *Jak je důležité mítí Filipa*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jak-je-dulezite-miti-filipa-2005>

Vedení plzeňské činohry v sezóně 2004/2005 preferovalo inscenování pouze zahraničních dramát nad českými. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli neprovádět detailní analýzu žádné z uvedených divadelních her. Toto rozhodnutí neimplikuje nedostatečnou důležitost nebo hodnotu těchto dramaturgií, přesto si myslíme, že jejich podrobný rozbor by nepřispěl k cílům této diplomové práce, jež je zaměřena jak na podrobnější rozbor českých titulů v souvislosti s jejich následnou adaptací a interpretací v kontextu s estetickými, kulturními a společenskými aspekty, tak na sledování proměn repertoáru českých her činohry Divadla Josefa Kajetána Tyla napříč vymezeným desetiletím.

3.6 SEZÓNA 2005/2006

3.6.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

V průběhu sezóny představil činoherní divadelní soubor celkem sedm nových inscenací.²⁴² Prvním dramatickým představením, které se konalo v prostorách Komorního divadla, byla adaptace románu významného českého spisovatele literatury 20. století. Konkrétně se jednalo o dramaturgickou adaptaci díla *Obsluhoval jsem anglického krále* Bohumila Hrabala. Inscenace pod vedením dramaturgyně Marie Caltové a režiséra Zdeňka Kaloče se zasloužila celkem o čtyřicet čtyři uvedení s derniérou na konci sezóny 2006/2007.²⁴³

Henrik Ibsen, norský dramatik, jehož tvorba podstatně ovlivnila vývoj světového dramatu a jeho scénické prezentace,²⁴⁴ se v prosinci roku 2005 představil Plzni svojí hrou *Divoká kachna*, a to v úpravě Jana Buriana a Johany Kudláčkové.²⁴⁵ Autorovo dílo poprvé vstoupilo na scénu českého divadelního prostředí již v roce 1889, kdy bylo v Národním divadle v Praze uvedeno jeho realistické drama *Nora*. Slavná éra znamenitých Ibsenových her pak následovala v období působení Jaroslava Kvapila (1990–1919), po jejíž skončení zůstala tvorba Ibsena stále přítomná i na dalších českých divadelních jevištích.²⁴⁶ V roce 1966 Divadlo Josefa Kajetána Tyla uvedlo dílo *Opory společnosti*,²⁴⁷ po odehrání inscenace *Divoké kachny* se však další Ibsenova hra na prknech plzeňské činohry neobjevila, a to ani u dalších souborů DJKT.²⁴⁸

V nekonvenčním provedení na scéně Divadla klubu byla uvedena komedie s aktuální tematikou, konkrétně *Akvabely* českého dramatika Davida Drábka. Za svůj dramatický text

²⁴² Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ John Gabriel Borkman: Sny Johna Gabriela Borkmana. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 10.1998, **115**(8), s. 19. ISSN 1212-1045.

²⁴⁵ *Divoká kachna*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/divoka-kachna-2005>

²⁴⁶ John Gabriel Borkman: Sny Johna Gabriela Borkmana. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 10.1998, **115**(8), s. 19. ISSN 1212-1045.

²⁴⁷ *Opory společnosti*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/opory-spolecnosti-1966>

²⁴⁸ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

obdržel autor v roce 2004 ocenění Nadace Alfreda Radoka v kategorii Nejlepší původní česká divadelní hra, přičemž tato cena byla Drábkovi udělena jednou již dříve, konkrétně v roce 1994 za hru *Jan z parku*. Následně byl autor oceněn také v roce 2007 za *Náměstí bratří Mašínů* a v roce 2009 za drama *Jedlíci čokolády*.²⁴⁹ Inscenace pod režijním vedením Matěje Němečka v úpravě Marie Caltové se poprvé odehrála v lednu roku 2006, derniéry se dočkala až v květnu 2009, celkem tedy byla v repertoáru činohry DJKT ponechána další tři sezóny.²⁵⁰

V průběhu sezóny 2005/2006 byla dále nově uvedena dramata od zahraničních autorů. Konkrétně šlo o adaptaci tragikomedie *Zabijáka Joea* pod vedením Ireny Žantovské a Johany Kudláčkové,²⁵¹ jejímž autorem je Tracy Letts, uznávaný umělec považovaný za významného dramatika nového tisíciletí.²⁵² Inscenace se na jevišti Komorního divadla udržela však pouze čtyři měsíce, a to z důvodu odchodu Kláry Kovaříkové na mateřskou dovolenou.²⁵³

Na scéně Velkého divadla uvedl činoherní soubor premiéru divadelního zpracování hry *Královna Margot* inspirovaného románem Alexandra Dumase. Tuto inscenaci, jež volně adaptovala mladá autorka Klára Špičková, režíroval Juraj Deák, který se role režiséra ujal v Plzni poprvé.²⁵⁴ V roce 2011 došlo k významné personální změně ve vedení uměleckého souboru, neboť na post šéfa činohry nastoupil po Pavlu Pavlovském Juraj Deák (ve funkčním období 2011–2013).²⁵⁵

Posledním titulem v sezóně 2005/2006 byla komedie *Měsíc nad Buffalem* současného amerického dramatika Kena Ludwiga. Dramaturgický dohled nad inscenací měla opět Marie Caltová a režisér Jan Burian obsadil do hlavní role manželského páru skutečný

²⁴⁹ KOCOURKOVÁ, Lucie. David Drábek: Tahle inscenace je určena ke vznášení. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 28.11.2014, **132**(4), s. 18. ISSN 1212-1045.

²⁵⁰ Akvabely. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/akvabely-2006>

²⁵¹ Zabiják Joe. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zabijak-joe-2006>

²⁵² Srpen v zemi Indiánů. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 30.03.2009, **126**(8), s. 13. ISSN 1212-1045.

²⁵³ KRIVÁNEK, Pavel. Zabiják Joe bude mít po kariéře. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(137), s. 18. ISSN 1210-5139.

²⁵⁴ GABAL, Peter. Královna Margot v Divadle J. K. Tyla. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Radio Prague International* [online]. 2006 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/kralovna-margot-v-divadle-j-kytyla-8494611>

²⁵⁵ SMĚNA ČRO PLZEŇ. Nová sezona v Divadle J.K.Tyla přináší personální změny. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Plzeň* [online]. 2011 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/nova-sezona-v-divadle-jktyla-prinasi-personalni-zmeny-6777416>

manželský pár – Monikou Švábovou s Pavlem Pavlovským.²⁵⁶ Toto nekonvenční rozhodnutí však, jak naznačují pozitivní reakce v médiích, přineslo vynikající výsledky. Přední protagonisté ztvárnili především sami sebe a jejich vystoupení bylo velmi autentické, což potvrdila i Monika Švábová se slovy: „*George Benson se mi taky podobá, manželku má stejnou, zaplat' pámbu. Je to jako doma.*“²⁵⁷

Lze konstatovat, že v převážné většině představených her během dané sezóny se diváci setkávali s tématy, která odrážela dobové společenské prostředí. Plzeňský činoherní soubor i výběrem moderních dramát do svého repertoáru tak do jisté míry formoval divákovu schopnost účastnit se myšlenkově na dramatizaci. V tomto smyslu se tak diváci stávali aktivními účastníky reflektovaného divadelního projevu zaměřeného mimo jiné na soudobé společenské jevy zahrnující milostné vztahy (*Akvabely*), finanční problémy vedoucí k zoufalým krokům (*Zabiják Joe*) nebo příčiny rozvrácení mezilidských vztahů (*Divoká kachna*).

3.6.2 OBSLUHOVAL JSEM ANGLICKÉHO KRÁLE

Autor: Bohumil Hrabal

Režie: Zdeněk Kaloč

V říjnu roku 2005 se plzeňské publikum mohlo těšit z dlouho očekávané premiéry²⁵⁸ významného autora literatury 20. století Bohumila Hrabala, jenž v roce 1971 napsal dílo *Obsluhoval jsem anglického krále*.²⁵⁹ Kompletní text Hrabal vytvořil během necelých tří týdnů na jeho letní chalupě v Kersku, kde sepisoval své vzpomínky z prostředí restaurací, jistou inspiraci však našel i ve vypravování svých přátel.²⁶⁰ První divadelní adaptace díla proběhla již v roce 1985 v brněnském Divadle na provázku,²⁶¹ avšak původní název novely,

²⁵⁶ Měsíc nad Buffalem. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/mesic-nad-buffalem-2006>

²⁵⁷ ČEKANOVÁ, Markéta. Měsíc nad Buffalem září v Plzni. *Mladá fronta Dnes*. 2006, **17**(136), s. 6. ISSN 1210-1168.

²⁵⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. Divadlo vsadilo na Hrabala. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(253), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁵⁹ Obsluhoval jsem anglického krále. In: *Databazeknih.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/obsluhoval-jsem-anglickeho-krale-243>

²⁶⁰ ČTK. Plzeňské divadlo uvedlo hru Obsluhoval jsem anglického krále. In: *Divadlo.cz* [online]. 2005 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.divadlo.cz/?clanky=plzenske-divadlo-uvvedlo-hru-obsluhoval-jsem-anglickeho-krale>

²⁶¹ Mezi lety 1969 a 1990 název dnešního divadla Husa na provázku.

v úpravě dramaturga Petra Oslzlého a režiséra Iva Krobota, byl pozměněn na *Rozvzpomínání*.²⁶²

Režisér Zdeněk Kaloč se rovněž rozhodl o úpravu původního textu a jeho dramaturgií, přičemž částečně čerpal z divadelního ztvárnění Divadla na provázku.²⁶³ *Obsluhoval jsem anglického krále* jako novela nabízí bohatý labyrint spleť příběhů, přesto byly některé z nich v dramatickém provedení vynechány, avšak divadelní obsah zůstal kompaktní a relativně věrně ilustroval předlohu. Zdeněk Kaloč při přepisu identifikoval klíčové části textu, které považoval za zásadní z hlediska témat a dějové osy. Problém však nastal i při tvorbě přímé řeči, neboť Hrabal monologů a dialogů v díle ne užívá. Z uvedeného důvodu musel režisér přímou řeč napsat tak, aby korespondovala s obsahem a celkovým vyzněním díla a vystupujících postav.²⁶⁴ Inscenace se dvaceti herci, scénou a sto dvaceti kostýmy výtvarnice Jany Zbořilové byla pro takřka kompletně obsazený činoherní soubor DJKT poměrně složitou výzvou, každý z herců musel totiž ztvárnit několik různých postav v rámci jedné hry. Výjimku tvořil jedině Antonín Procházka v ústřední roli Jana Dítěte, který byl téměř během celého představení přítomen na jevišti Komorního divadla.²⁶⁵

Rozvrstvení počtu jednotlivých rolí mezi herci nebylo rovnoměrné; například Jakub Zindulka ztvárnil role dvě (Šlosar a Zdeněk), Ludmila Čermáková byla obsazená do pěti rolí, výborná herečka Andrea Černá během jednoho představení vystřídala dokonce sedm různých postav. Můžeme říct, že tato rozmanitost postav byla pro herce zajímavou zkušeností, avšak na složitosti inscenace jistě neubrala. „*Od prostitutky z takového ne úplně dobrého domu, přes lepší prostitutku, nacistickou velitelku, tanečnici a další až k dívce, která pracuje v lese – je toho opravdu hodně,*“ potvrzuje Andrea Černá.²⁶⁶ Problém také nastal ve vytváření jednotlivých epizod s poměrně velkým množstvím postav, kde byl úspěch jejich ztvárnění dosažen pouze prostřednictvím civilnějšího projevu ve formě monologu

²⁶² Divadlo Husa na provázku: Rozvzpomínání. In: *i-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-husa-na-provazku/rozvzpominani>

²⁶³ KOSOVÁ, Petra. Obsluhují krále a leckdy také plýtvají časem. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(254), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁶⁴ ICHOVÁ, Eva. Obsluhoval jsem anglického krále. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2005, **3**(4), s. 10. ISSN 2533-5855.

²⁶⁵ ČEKANOVÁ, Markéta. Divadlo vsadilo na Hrabala. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(253), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁶⁶ Tamtéž.

či dialogu.²⁶⁷ Situace byla navíc ztížena tím, že herci si v těchto epizodách byli poměrně podobní typově, především vzhledem k mladším herecům.²⁶⁸

Hlavní postavu flexibilně ztvárnil Antonín Procházka. Herec, který v poslední době hrál spíše ve vlastních inscenacích a komediích, přiznal, že podobnou hereckou příležitost neměl již dlouho.²⁶⁹ Postava nehrdinského hrdiny Dítěte je jistě náročná na ztvárnění, nicméně zkušený autor si, dle recenzí Markéty Čekanové,²⁷⁰ Petra Dvořáka²⁷¹ a Miroslava Váchala²⁷² s tímto úkolem poradil velice dobře. Petra Kosová ve svém článku pro Mladou frontu DNES však upozornila na omezení Procházkova výkonu delšími monology a vysvětlováním situace, která byla publiku patrná již ze samotného obrazu inscenace.²⁷³ V této souvislosti je nutné zmínit i recenzi Jiřího P. Kříže pro Právo, ve kterém autor Procházkův výkon spíše kritizuje kvůli početným komediálním výstupům a určitému odstupu od herecké role, jenž není v souladu s charakterem Hrabalova díla.²⁷⁴ V tomto ohledu se jednotlivé recenze v tisku rozcházejí. Navzdory uvedeným nedostatkům zůstává faktem, že postavu Dítěte ztvárnil pouze jeden herec, přičemž ani Národní divadlo v Praze se při inscenování téhož titulu Bohumila Hrabala neodvážilo do této role obsadit pouze jednoho, nýbrž tři herce různého věku. Režisér Jiří Menzel při natáčení stejnojmenného filmu rovněž obsadil tuto roli dvěma představiteli.²⁷⁵

Dramatizace byla v repertoáru činohry DJKT ponechána i v následující sezóně a svoji premiéru odehrála v květnu 2007 s konečným počtem čtyřiceti čtyř představení.²⁷⁶ Adaptace novely *Obsluhoval jsem anglického krále* v provedení plzeňské činohry zůstává pro divadlo významným počinem, neboť od *Ostře sledovaných vlaků* (1981)²⁷⁷ se Plzeň

²⁶⁷ KOSOVÁ, Petra. Obsluhují krále a leckdy také plýtvají časem. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(254), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁶⁸ JIŘÍ P. KRÍŽ. Potomstvu zlému, blbému a zločinnému. *Právo*. 2006, **16**(8), s. 11. ISSN 1211-2119.

²⁶⁹ ČEKANOVÁ, Markéta. Divadlo vsadilo na Hrabala. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(253), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ DVOŘÁK, Petr. Hospody se nejspíš mění víc než lidé. *Plzeňský deník*. 2005, **15**(254), s. 11. ISSN 1210-5139.

²⁷² VÁCHAL, Miloslav: Jevištní nastudování Anglického krále v Plzni. Nymburský pábítel. R. 2006, č. 27, 13. 11., s. 3. Dostupné také z: <https://www.knihovna-nbk.cz/fls/pab/pabitel27.pdf>

²⁷³ KOSOVÁ, Petra. Obsluhují krále a leckdy také plýtvají časem. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(254), s. 4. ISSN 1210-1168.

²⁷⁴ JIŘÍ P. KRÍŽ. Potomstvu zlému, blbému a zločinnému. *Právo*. 2006, **16**(8), s. 11. ISSN 1211-2119.

²⁷⁵ VÁCHAL, Miloslav: Jevištní nastudování Anglického krále v Plzni. Nymburský pábítel. R. 2006, č. 27, 13. 11., s. 3. Dostupné také z: <https://www.knihovna-nbk.cz/fls/pab/pabitel27.pdf>

²⁷⁶ Obsluhoval jsem anglického krále. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/obsluhoval-jsem-anglickeho-krále-2005>

²⁷⁷ Ostře sledované vlaky. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/ostre-sledovane-vlaky-1981>

s Hrabalem setkala po více než patnácti letech potřetí, a to v květnu roku 2021 s titulem *Postřižiny*, který je v repertoáru uveden i v právě probíhající sezóně (2023/2024).²⁷⁸

3.6.3 AKVABELY

Autor: David Drábek

Režie: Vilém Dubnička

Premiéra hry *Akvabely* na scéně Divadla v klubu představovala v lednu roku 2006 jistou významnou událost, týkající se nejen plzeňského divadelního prostředí, a to zejména díky svému svéráznému přístupu k inscenaci ukotveného tematikou synchronizovaného plavání.²⁷⁹ Vilém Dubnička, aktivní člen souboru DJKT již od roku 2000,²⁸⁰ se touto dramaturgií rozhodl poprvé vstoupit do světa režie. Jeho rozhodnutí bylo v tomto směru pozoruhodné, protože přechod z herecké role na režijní pozici vyžaduje zcela odlišný soubor dovedností a perspektivu. S touto tezí souvisí i výběr herců při obsazování *Akvabel*, přičemž režisér oslovil své dřívější herecké kolegy činoherního souboru DJKT.²⁸¹ Drama *Akvabely* současného autora Davida Drábka debutovalo v nastudování Klicperova divadla z Hradce Králové, konkrétně v režii Vladimíra Morávka. Plzeň tak tuto dramaturgií mohla již shlédnout na festivalu Divadlo 2005 na scéně Velkého divadla.²⁸²

Divadelní hra se zabývá aktuálními tématy jako realitou současnosti a emocionální frustrací, které ovlivňují jednotlivé aktéry. Postavy se potýkají s různými traumaty z osobního života či s pocitem znechucení moderní společností a tyto problémy zpracovávají formou synchronizovaných figur, které se odehrávají v prostředí bazénu.²⁸³ Výběr tématu rezonujícího s dnešní dobou zvolil Dubnička záměrně. „*Akvabely jsou současnou hrou, která řeší problémy dneška, například vliv médií na naše myšlení či náš vztah ke konzumu,*“

²⁷⁸ Postřižiny. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/postriziny-2021>

²⁷⁹ Akvabely. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/akvabely-2006>

²⁸⁰ Vilém Dubnička: Herec (Bibliografie). In: *vilemdubnicka.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <http://www.vilemdubnicka.cz/index.php?nid=5817&lid=cs&oid=1184936>

²⁸¹ KOSOVÁ, Petra. Akvabely rozhodně nestojí na vodě. Online. *Mladá fronta Dnes*. 2006, č. 13, s. 5. ISSN 1210-1168. [cit. 2024-02-18].

²⁸² DVOŘÁK, Petr. Mladí herci ožíví divadelní klub. Online. *Plzeňský deník*. 2006, 15(5), s. 21. ISSN 1210-5139.

²⁸³ JIRÍ P. KRÍŽ. Akvabely doplávaly z Hradce do Plzně. Online. 2006, 16(46), s. 13. ISSN 1211-2119.

komentoval režisér.²⁸⁴ Přestože se jedná o vážnější témata, ukotvená v příbězích jednotlivých postav, jsou v rámci inscenace prezentována skrze humoristický ráz odlehčující atmosféru prostřednictvím různých komických situací.²⁸⁵

Je důležité zdůraznit, že vzhledem k povaze klubového představení byla veškerá iniciace herců a režiséra postavená v plné míře na dobrovolné bázi, a to včetně honoráře. Příprava *Akvabel* byla tak provázána s řadou výzev, z nichž jednou byla běžná pracovní zátěž herců, kteří nejenže pracovali na přípravě této konkrétní hry pro klubové prostředí, ale zároveň měli mnoho dalších povinností spojených s představeními, která se konala v Komorním i Velkém divadle. Navíc ke své pracovní zátěži museli herci sami zajišťovat další aspekty produkce, jakými jsou výprava, kostýmy či případné hledání sponzorů.²⁸⁶ „*Divadlo má svůj finanční a dramaturgický plán a do něj se klubová představení bohužel nevejdou,*“ komentoval Jan Burian.²⁸⁷ Inscenace *Akvabel* tak vznikla v koprodukcii s profesionální kulturní organizací zaměřenou na současné umění a vzdělávání Johan, jehož zapojení do projektu zahrnovalo nejen finanční podporu, ale také logistickou a organizační asistenci.²⁸⁸ „*Dohoda s vedením divadla byla taková, že si ve svém volném čase můžeme v klubu zkoušet, co chceme a kdy chceme, žádné peníze z rozpočtu divadla na to nejsou, ale můžeme využívat potenciálu Divadla J. K. Tyla. A že když to bude dobré, divadlo to bude uvádět na svých plakátech a prodávat v předprodeji, což nám pomůže hlavně v propagaci. K tomu taky nakonec dochází,*“ doplnil Vilém Dubníčka.²⁸⁹

I přes zmíněná fakta bylo obsazení *Akvabel* zastoupeno řadou velice kvalitních plzeňských herců, v mnoha recenzích s konečným pozitivním ohlasem. Stěžejní role Kajetána se ujal Michal Štěrba, svérázného milovníka vody Filipa pak Zdeněk Rohlíček a postavu Pavla coby vysokoškolského profesora ztvárnil Bronislav Kotiš. Dále se na činohře podíleli jmenovitě Jan Malěr (Ivan), Klára Kovaříková (Edita), Andrea Černá (Markéta), Ludmila Čermáková (První), Ivan Říha v alternaci

²⁸⁴ DVOŘÁK, Petr. Mladí herci ožíví divadelní klub. Online. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(5), s. 21. ISSN 1210-5139.

²⁸⁵ ČEKANOVÁ, Markéta. Novinka divadla v Plzni: Akvabely. *Mladá fronta Dnes*. 2006, **17**(8), s. 9. ISSN 1210-1168.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ DVOŘÁK, Petr. Mladí herci ožíví divadelní klub. Online. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(5), s. 21. ISSN 1210-5139.

²⁸⁹ Tamtéž.

s Tomášem Karbanem (syn paní Magdy a Radek) aj.²⁹⁰ Dle recenze Petry Kosové pro Mladou frontu DNES se herci napříč představeními postupně zlepšovali a více se fixovali na danou roli s výjimkou Andreji Černé, které „jako jediné chybí nadhled.“²⁹¹ O vysoce iluzivní scénu plnou igelitových bublin s postranním molem²⁹² se zasloužil scénograf Matěj Němeček společně s kostýmy Lenky Poláškové a choreografie Ireny Bartošové, kteří společně dotvářeli obraz *Akvabel*.²⁹³

Na základě uvedených tezí můžeme soudit, že dramaturgie *Akvabel* nesla s sebou v sezóně nejen uměleckou hodnotu, ale i reflexi aktuálních témat současnosti. Tím, že se režisér Vilém Dubnička rozhodl převzít roli režiséra poprvé ve své kariéře, vytvořil určitý prostor pro inovaci a nový pohled na divadelní tvorbu. Zvolené téma synchronizovaného plavání jako prostředku k zobrazení emocionálních frustrací a vlivu médií na typickou konzumní společnost je příkladem, jak umělecká tvorba může reflektovat a komentovat realitu našeho každodenního styku. *Akvabely* odehrály svoji derniéru až v květnu roku 2009 a v repertoáru se tak udržely celé čtyři sezóny, s konečným počtem třiceti osmi představení.²⁹⁴

²⁹⁰ Akvabely. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/akvabely-2006>

²⁹¹ KOSOVÁ, Petra. Akvabely rozhodně nestojí na vodě. *Mladá fronta Dnes*. 2006, 17(13), s. 5. ISSN 1210-1168.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ Akvabely. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/akvabely-2006>

²⁹⁴ Tamtéž.

3.7 SEZÓNA 2006/2007

3.7.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Za další návrat režisérky Lídy Engelové byl považován titul otevírající novou sezónu 2006/ 2007, a to *Návrat hříšníka* amerického autora Neila LaButea,²⁹⁵ který měl premiéru v říjnu 2006 a jehož derniéra se konala v listopadu roku 2007.²⁹⁶ Lída Engelová zanechala v Plzni jako režisérka výraznou stopu především v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století, během kterých vedla v rámci angažmá činohry DJKT režii patnácti divadelních sezón, a to až do roku 1987.²⁹⁷ Přestože Lída Engelová momentálně nemá v Divadle Josefa Kajetána Tyla stálé angažmá, během období 1994 až 2006²⁹⁸ se podílela na řadě významných produkcí, jmenovitě *Periferie* (1994),²⁹⁹ *Nemožní lidé, co? aneb Ještě šálek čaje?* (1996),³⁰⁰ *Hra vášní* (2002),³⁰¹ a jiných.

Romantická veršovaná tragikomedie Edmonda Rostanda *Cyrano z Bergeracu* od české premiéry v roce 1899 zaujala trvalé místo na českých divadelních jevištích. V Národním divadle, které titul jako úplně první uvedlo, se dočkala mnoha pozitivních ohlasů a dvaceti dvou repríz, což bylo v té době významným počinem jasně svědčícím o zájmu diváků.³⁰² *Cyrano z Bergeracu* se v minulém století pravidelně objevoval v mnoha repertoárech kvalitních divadel, od ostravského Divadla Petra Bezruče (1964),³⁰³ přes Východočeské divadlo Pardubice (1978),³⁰⁴ rovněž i Divadlo na Vinohradech (1986),³⁰⁵

²⁹⁵ DVOŘÁK, Petr. Hříšník je zpět u milenek. *Plzeňský deník* [online]. 2006, s. 14 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1210-5139. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovna102&xh=h5otzpxkdqrlxfndna41r07ank0p8nh7&no menu=0>

²⁹⁶ Návraty hříšníka. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/navraty-hrisnika-2006>

²⁹⁷ Lída Engelová: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/lida-engelova-1594833>

²⁹⁸ Ludmila (Lída) Engelová. In: *Encyklopedie Plzeň* [online]. 17. 2. 2022 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=2983

²⁹⁹ Periferie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/periferie-1994>

³⁰⁰ Nemožní lidé, co? aneb Ještě šálek čaje. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nemozni-lide-co-aneb-jeste-salek-caje-1996>

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² DVOŘÁK, Miloš. Výstava: *Cyrano z Bergeracu* v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 25.11.2002, **120**(4), s. 7. ISSN 1212-1045.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ Repertoár: Edmond Rostand / *CYRANO Z BERGERACU*. In: *Východočeské divadlo Pardubice* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.vcd.cz/inscenace/cyrano-z-bergeracu2>

³⁰⁵ SMETÁNKOVÁ, Jana. *Cyrano z Bergeracu* (Divadlo na Vinohradech, 17. 6. 1986). In: *Odivadle.cz* [online]. 2019 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.odivadle.cz/cyrano-z-bergeracu-divadlo-na-vinohradech-17-6-1986/>

vhodné je připomenou i opětovné uvedení v Národním divadle (1949, 1974, 2002).³⁰⁶ Na prknech činohry DJKT se *Cyrano z Bergeracu* objevil i v této sezóně, a to v režii Jana Buriana na scéně Velkého divadla v prosinci 2006,³⁰⁷ prvně byl však titul uveden již v roce 1984, avšak na scéně Divadla Alfa.³⁰⁸

Posledním titulem zahraničního autora uvedeným v této sezóně bylo drama *Pohled z mostu* Arthura Millera,³⁰⁹ renomovaného amerického dramatika, jenž se na divadelních prknech činoherního klubu DJKT objevil několikrát, a to s dramaty *Případ ve Vichy* (1965), *Čarodějky ze Salemu* (1967) a *Smrt obchodního cestujícího* (2001).³¹⁰ Inscenace *Čarodějek ze Salemu* byla znovuvedena v roce 2022 v prostorách Nové scény, a momentálně je ponechána v repertoáru aktuálně probíhající sezóny 2023/2024.³¹¹ Tragikomedie *Pohled z mostu* pod taktovkou Jana Buriana a Marie Caltové se na jevišti Komorního divadla udržela i následující sezóně s derniérou v červnu 2008 a celkem dvaceti pěti reprízami.³¹²

Autor a režisér Antonín Procházka napsal pro plzeňskou činohru situační komedii *Celebrity, s.r.o.*, v níž se zaměřil na aktuální problémy současnosti, jak je pro jeho tvorbu typické. Děj inscenace byl tentokrát zasazen prostředí televizního studia, kde se Procházka mimo kriminální tematiku zaměřil i na vnitřní proměnu jednotlivých protagonistů a jejich osudů.³¹³ Zároveň autor proti sobě postavil citově založené vztahy jako protipól k povrchnosti a materiálnímu hodnotám, kterým společnost každodenně čelí. Po několika odehraných Procházkových hrách činohrou DJKT není překvapením, že drama

³⁰⁶ DVOŘÁK, Miloš. Výstava: *Cyrano z Bergeracu* v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 25.11.2002, **120**(4), s. 7. ISSN 1212-1045.

³⁰⁷ *Cyrano z Bergeracu*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cyrano-z-bergeracu-2006>

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ *Pohled z mostu*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pohled-z-mostu-2007>

³¹⁰ *Hrálo se*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

³¹¹ Repertoár: *Čarodějky ze Salemu*. In: *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/carodejky-ze-salemu-2022>

³¹² *Pohled z mostu*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pohled-z-mostu-2007>

³¹³ JT Promotion: *Celebrity s.r.o.* In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-palace/celebrity-sro>

bylo uváděno ještě další dvě sezóny s vysokým konečným počtem padesáti sedmi představení.³¹⁴

Posledním uvedeným titulem v sezóně 2006/2007 byla veselohra o třech jednáních Václava Štěcha *Třetí zvonění*, jež vyšla knižně v roce 1900.³¹⁵ Divadelní hra byla plzeňskou činohrou inscenována však již v roce 1972 v režii Lídy Engelové,³¹⁶ v této sezóně v režii a úpravě Ladislava Smočka se dočkala premiéry v dubnu 2007.³¹⁷ Počet repríz *Třetího zvonění* v sezóně 2006/2007 byl však nižší, dosáhl celkově dvaceti čtyř představení,³¹⁸ zatímco v sezóně 1971/1972 činil počet třicet dva repríz.³¹⁹ Podnětem pro výběr titulu byla zřejmě nadčasovost této konverzační veselohry, která, dle slov Jaroslavy Světlíkové v článku pro Plzeňský kulturní přehled, „*nás může zbavovat iluze o lepších charakterech minulosti.*“³²⁰

Z analýzy dramaturgické a režijní linie plzeňského divadelního souboru je patrné, že někteří autoři, díla a režiséři mají své ustálené místo v repertoáru a hrají důležitou roli v historii Divadla Josefa Kajetána Tyla, ať už se jedná o režisérku Lídu Engelovou nebo autory Antonína Procházku a Arthura Millera. *Cyrano z Bergeracu*, čteně inscenován v minulém století i novém tisíciletí, společně s *Třetím zvoněním* potvrzují, že kvalitní dramatická díla mohou nadále oplývat stálým zájmem ze strany publika. Vedle známých děl s bohatou divadelní historií však sezónou prostupují i hry nové, jako je Procházková komedie, které mají potenciál zaujmout diváky a udržet se na repertoáru po několik sezón.

³¹⁴ Celebrity s.r.o. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/celebrity-sro-2007>

³¹⁵ *Dějiny české literatury, III: Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961, s. 601.

³¹⁶ *Třetí zvonění*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-1972>

³¹⁷ *Třetí zvonění*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-2007>

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ *Třetí zvonění*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-1972>

³²⁰ *Třetí zvonění*. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2007, 5(3), s. 2. ISSN 2533-5855.

3.7.2 CELEBRITY, S.R.O.

Autor: Antonín Procházka

Režie: Antonín Procházka

Činohra Divadla J. K. Tyla představila v uvedené sezóně dlouho očekávanou premiéru, a sice další komediální kus Antonína Procházky s názvem *Celebrity, s. r. o.*³²¹ Tato nová hra, podobně jako další Procházkovy dramatické texty, čerpala inspiraci ze soudobé společnosti. Eva Ichová jako mluvčí Divadla J. K. Tyla však zaznamenala autorův vyhraněnější postoj k samotné tematice díla oproti předchozím dramaturgiím: „*Procházka se v tomto díle oproti svým předchozím titulům staví kritičtěji k současnosti.*“³²² Historie spolupráce Antonína Procházky s činohrou DJKT sahá až do září roku 1988, kdy měla v Komorním divadle premiéru jeho první komedie napsaná pro Plzeň s názvem *Klíče na neděli.*³²³ Uvedená inscenace dosáhla mimořádné obliby, čehož je důkazem mimo značné množství repríz i udělení divácké ceny na pražském Festivalu Aktualit.³²⁴ *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, komedie uvedená v říjnu v sezóně 2003/2004, byla i v této sezóně součástí repertoáru,³²⁵ což rovněž může nasvědčovat o jisté oblíbenosti zmíněného titulu i jejího autora ze strany plzeňské divadelní obce.

Autor chtěl titulem zdůraznit rozdíl mezi pojmy celebrita a osobnost, přičemž sám konstatoval, že oba termíny jsou často nesprávně synonymně zaměňovány.³²⁶ „*Člověk pořád čte o takzvaných celebritách a mně už přijde docela legrační, kdo všechno je tímto titulem označován. Za mého mládí byly celebrity asi tak čtyři: Jan Werich, Jaroslav Seifert, Cyril Bouda a Karel Gott. A teď jsou celebrit plné noviny,*“ naznačuje Procházka prvotní motivaci k vytvoření dalšího komediálního kusu.³²⁷

³²¹ ČEKANOVÁ, Markéta. *Celebrity, to je smršť zábavy*. Mladá fronta Dnes. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.

³²² DVOŘÁK, Petr. *Celebrity jsou patnácté*. Plzeňský deník. 2007, **16**(34), s. 14. ISSN 1210-5139.

³²³ *Klíče na neděli*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/klice-na-nedeli-1988>

³²⁴ HERNANDEZOVÁ, Svatava. *Celebrity s.r.o. ve světové premiéře v Plzni*. Právo. 2007, **17**(34), s. 13. ISSN 1211-2119.

³²⁵ *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-2003>

³²⁶ HERNANDEZOVÁ, Svatava. *Celebrity s.r.o. ve světové premiéře v Plzni*. Právo. 2007, **17**(34), s. 13. ISSN 1211-2119.

³²⁷ ČEKANOVÁ, Markéta. *Do divadla míří Celebrity s. r. o.* Mladá fronta Dnes. 2007, **18**(34), s. 6. ISSN 1210-1168.

Nutno říct, že touto inscenací se však autor nesnažil zesměšnit celebrity samotné, nýbrž na pojem celebrita poukázat, a to ve spojení s jeho povrchností či pomíjivostí určité popularity, jež bývá s tímto světem spojována.³²⁸ Procházka proto situoval děj do prostředí televizního studia oplývajícího produkcí různých seriálů či reality show, které doplnil o překvapivý kriminální čin a milostné vztahy, jak je pro jeho divadelní tvorbu typické.³²⁹ Charakteristickým pro text byl rovněž Procházkův humor, který však, dle Čekanové, „k tomu všemu navršil bezpočet vtipů, fórů, komických situací a gagů – sem tam opsaných i od Mr. Beana.“³³⁰

Antonín Procházka vytvářel drama *Celebrity, s.r.o.* přímo pro plzeňskou činohru, s čímž se pojil určitý autorův obraz při výběru a formování jednotlivých protagonistů, na jejichž místa si bezprostředně dosazoval určité herce vhodné pro danou roli.³³¹ S podobným principem vytváření konkrétních postav na základě herců divadelního ansámblu se však Plzeň setkala i u již zmíněné inscenace *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*.³³²

Procházka opět sám sebe obsadil do jedné z rolí, tentokrát se jednalo o herce Emila využívajícího širokou škálu komických prvků, což bylo v souladu s autorovým charakteristickým hereckým stylem, ve kterém zřejmě nacházel určitou komfortní zónu.³³³ Fakt, že se Procházka se při vytváření jednotlivých postav inspiroval svými plzeňskými kolegy, byl znatelný rovněž z celkového velice kladného hodnocení odborné recenzní obce. Jednotliví recenzenti (Světlíková,³³⁴ Čekanová,³³⁵ Viktora³³⁶) se nezávisle na sobě shodovali v kvalitním a citlivém výběru herců, jakými byla Štěpánka Křesťanová (asistentka režie Jana), Monika Švábová (šéfka redakce) i Jana Kubátová (novinářka), opětovně

³²⁸ HERNANDEZOVÁ, Svatava. *Celebrity s.r.o.* ve světové premiéře v Plzni. *Právo*. 2007, **17**(34), s. 13. ISSN 1211-2119.

³²⁹ ŠANTORA, Jiří. *Celebrity vstoupily na plzeňské jeviště*. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(36), s. 10. ISSN 1210-5139.

³³⁰ ČEKANOVÁ, Markéta. *Celebrity, to je smršť zábavy*. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.

³³¹ KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Když vzniká nekonečný blbý televizní seriál*. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(35), s. 30. ISSN 1210-1168.

³³² *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu: Světová premiéra v Plzni*. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, **1**(4), s. 17. ISSN 2533-5855.

³³³ ČEKANOVÁ, Markéta. *Celebrity, to je smršť zábavy*. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.

³³⁴ SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. *Procházka ordinuje humor*. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(3), s. 3. ISSN 1210-5139.

³³⁵ ČEKANOVÁ, Markéta. *Celebrity, to je smršť zábavy*. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.

³³⁶ VIKTORA, Viktor. *Celebrity, s. r. o., nejsou zcela scelené*. Online. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(45), s. 28. ISSN 1210-5139.

zmiňovaný byl rovněž výkon Pavla Pavlovského (Alan) nebo Andreji Černé (Adéla).³³⁷ Vilém Dubnička, jenž ztvárnil mladého scénáristu a režiséra Kamila, se dle článku Markéty Čekanové pro Mladou frontu DNES však „moc snaží ,dělat komedii‘, až se místy ocitá v poloze začínajícího ochotníka.“³³⁸

I přes značně kladné přijetí nového divadelního kusu se některé z recenzí zmiňovaly o jistých výhradách, jež akcentovaly příliš rychlé tempo samotné inscenace na úkor konečné dějové koherence. „*Děj letí kupředu obrovským tempem, divák se ani na chvíli nenudí. Spíš naopak. Místy má problém sledovat dialog postav v prvním plánu inscenace a zároveň si všimnout dějů v pozadí,*“ vysvětluje Čekanová.³³⁹ Tuto tezi však potvrzuje i Viktor v článku pro Plzeňský deník: „*O to více se začíná vzpírat i nutná logika komedie a její ucelený tvar. Nejde přece o estrádu, kabaret ani o revui. Některé motivy neústí v pointu (...). Některé dějové linie se ztrácejí v dalších řetězcích detailů, i když opět vyvolávají divácké haló.*“³⁴⁰

Komentáře uživatelů na stránce i-divadlo.cz vykazují různorodé názory na přijetí tohoto dramatu a jeho celkové vyznění. Některé recenze mají spíše kritický charakter a upozorňují na nižší úroveň provedení textu jednotlivých herců, která se projevuje v přerážkách a špatné artikulaci nebo v nedostatečném zapamatování si textu jedním z herců. Naopak, kladný ráz jednotlivých komentářů tkvěl v opakované pochvalě vtipnosti a v pozitivním hodnocení komediálního přístupu k tématu, a i přes občasné přehánění vtipů bylo představení hodnoceno jako spíše nenáročná komedie, která však zaručuje notnou dávku zábavy.^{341,342}

Na základě výše uvedených tezí můžeme v dramatu *Celebrity, s.r.o.* spatřovat zajímavý pohled na současnou společnost a svět celebrit, avšak nedostatky v konečném provedení mohou místy snižovat celkový dojem z představení. Procházkova schopnost reflektovat aktuální společenské fenomény doplněny o jeho humoristický přístup zůstává

³³⁷ Celebrity s.r.o. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/celebrity-sro-2007>

³³⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. *Celebrity, to je smrt' zábavy*. Mladá fronta Dnes. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.

³³⁹ Tamtéž.

³⁴⁰ VIKTORA, Viktor. *Celebrity, s. r. o., nejsou zcela scelené*. Online. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(45), s. 28. ISSN 1210-5139.

³⁴¹ JT Promotion: *Celebrity s.r.o.* In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-palace/celebrity-sro>

³⁴² Databáze: *Celebrity s.r.o.* In: *Filmovyprehled.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/400577/celebrity-sro>

však nadále neotřelá, což dělá z této inscenace zajímavý a podnětný divadelní zážitek. Důkazem je i stejnojmenný film v režii Miroslava Šmídmajera vycházející z námětu této divadelní hry, který se na plátna českých kin dostal v roce 2015.³⁴³

3.7.3 TŘETÍ ZVONĚNÍ

Autor: Václav Štěch

Režie: Ladislav Smoček

Václav Štěch, významný autor české divadelní scény, napsal v roce 1889 jedno ze svých nejznámějších dramát – *Třetí zvonění*.³⁴⁴ Těsně po zkompletování textu se autor rozhodl předložit svoji komedii Národnímu divadlu, které ji po přečtení promptně zařadilo do svého repertoáru. Premiéra se konala již 5. února 1900 v režii Jakuba Seiferta a mezi abonenty sklidila značný ohlas.³⁴⁵ V Plzni se inscenace *Třetího zvonění* poprvé odehrála pod režijní taktovkou Vendelína Budila již měsíc po pražské premiéře, poté se drama do Plzně opakovaně vracelo v letech 1925, 1936 a 1972.³⁴⁶

Divadlo J. K. Tyla po 34 letech zmíněnou inscenaci opětovně uvedlo, tentokrát v adaptaci Ladislava Smočka. Pro Smočka to byla již patnáctá sezóna v rámci stálého angažmá režiséra, který, a to napříč širokou škálu žánrů uvedených titulů, od *Poprasku na laguně* (1991)³⁴⁷ přes *Povídky z Vídeňského lesa* (1993)³⁴⁸ až po *Davida a Goliáše aneb Pepička to zařídí* (2002),³⁴⁹ vytvářel divadelní kusy velice oblíbené a kladně hodnocené širokým publikem.³⁵⁰ Plzeň se s režisérem poprvé setkala již v roce 1958 u dramatu Pavla Kohoutova *Taková láska*, od jehož uvedení Smoček se souborem DJKT často spolupracoval, v roce 2002 obdržel i Cenu Vendelína Budila za významný přínos Divadlu Josefa Kajetána Tyla.³⁵¹

³⁴³ Recenze uživatelů Muggle.nka, Marion Cobretti, JirkaS, Adele a Robert.

³⁴⁴ DVOŘÁK, Petr. Bude svatba, nebo ne? *Plzeňský deník*. 2007, 16(82), s. 27. ISSN 1210-5139.

³⁴⁵ HERNANDEZOVÁ, Svatava. Třetí zvonění Václava Štecha v premiéře. *Právo*. 2007, 17(82), s. 11.

³⁴⁶ Tamtéž.

³⁴⁷ Poprask na laguně. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/celebrity-sro-2007> <https://www.djkt.eu/repertoar/poprask-na-lagune-1991>

³⁴⁸ Povídky z Vídeňského lesa. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/povidky-z-videnskeho-lesa-1993>

³⁴⁹ David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-goliash-aneb-pepiccka-to-zaridi-2002>

³⁵⁰ Třetí zvonění. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2007, 5(2), s. 17. ISSN 2533-5855.

³⁵¹ Tamtéž.

Dramaturgyně Marie Caltová se společně s Ladislavem Smočkem rozhodli tento titul zařadit do repertoáru především kvůli jisté nadčasovosti a tematickému přesahu do dnešních dnů.³⁵² „*Jeho (Stěchova) kvalita je především v tom, že jeho hry nejsou jednostranné. Dokázal své hrdiny obdařit vedle slabostí i jinými vlastnostmi. Není to jen kritika lidské nepoctivosti v podnikání a intrikách, ale jde to ruku v ruce s láskou nebo pocity žárlivosti,*“ komentuje režisér výběr titulu.³⁵³ Text *Třetího zvonění* si však prošel zásadnějšími úpravami. Jazyk se simplifikoval a stal se „drsnějším“, nicméně si stále udržel určitou grácii díky zachovaným archaickým výrazům. V této souvislosti však recenze Viktora Viktory vytýká pronikání vulgarismů a zhrubělých výrazů do promluv postav: „*Nemusily tu ovšem zaznít výrazy ‚kurva‘, ‚hodit si mašli‘, ‚to bude žrádlo‘. Jimi se anachronicky ozývá pokleslá současnost.*“³⁵⁴ Zdlouhavé popisné části textu byly vynechány, rovněž i některé z postav se v inscenaci neobjevily, jiné zase rozšířily na jevišti své pole působnosti, komedie tak získala na dynamice a svižném tempu.³⁵⁵ „*Třetí zvonění si tak upravil s konkrétní představou jevištních situací a pro vnímání současného diváka,*“ vysvětluje Marie Caltová.³⁵⁶

Pro Moniku Švábovou se inscenace mohla jevit jako určitá symbolika, návrat ke kořenům, neboť herečka ve stejné hře účinkovala již v roce 1972, kde zobrazila postavu Růženy, v této sezóně se role obrátila a herečka si zahrála Emmu, matku Růženy.³⁵⁷ V nové produkci *Třetího zvonění* byla zvláště výrazná herecká práce Andreji Černé v roli mladé a pomstychtivé vdovy Kváčkové, jež se skvěle snoubí s touto postavou. Během premiéry byla herečka dokonce jediná, která získala potlesk před závěrečným aplausem, což dokazuje její vynikající výkon.³⁵⁸ Ve své komediální roli exceloval i Jakub Zindulka coby básník Hvězdínský. Čekanová ve své recenzi uvedla, že role Hvězdínského je jednoznačně jedna z vrcholných Zindulkových hereckých výkonů za poslední dobu.³⁵⁹ Uznání si však zasloužil

³⁵² DVOŘÁK, Petr. Bude svatba, nebo ne? *Plzeňský deník*. 2007, **16**(82), s. 27. ISSN 1210-5139.

³⁵³ ČEKANOVÁ, Markéta. Stoletý příběh slibuje zábavu. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(83), s. 4. ISSN 1210-1168.

³⁵⁴ VIKTORA, Viktor. Po třetím zvonění ujíždí vlak, ale jen paní Kváčkové. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(90), s. 38. ISSN 1210-5139.

³⁵⁵ HERNANDEZOVÁ, Svatava. Třetí zvonění Václava Štecha v premiéře. *Právo* [online]. 2007, (82), 11 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovna102&xh=h50tzpxkdqrlxfndna41r07ank0p8nh7&no menu=0>

³⁵⁶ Třetí zvonění. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2007, **5**(2), s. 17. ISSN 2533-5855.

³⁵⁷ ČEKANOVÁ, Markéta. Stoletý příběh slibuje zábavu. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(83), s. 4. ISSN 1210-1168.

³⁵⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. Plzeňské Třetí zvonění je první divadelní liga. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(84), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁵⁹ Tamtéž.

i Zdeněk Mucha (Sadílek, purkmistr), Štěpánka Křesťanová (Růžena), Martin Stránský (JUDr. Hudec), Michal Štrich (Kaštyl), Josef Nechutný (Pilz) a další.³⁶⁰ Herecký ansámbl opět potvrdil svoji pověst svědčící o značné kvalitě, jak nasvědčují nejen jednotlivé recenze, ale i slova samotného režiséra, jenž prohlásil, že kdyby se celý činoherní herecký soubor DJKT přemístil do Prahy, přibyl by v hlavním městě další vynikající divadelní soubor.³⁶¹

Po úspěšném uvedení *Třetího zvonění*, jež opět demonstrovalo dílo Václava Štěcha jako významné a nadčasové, následoval další komediální kus s názvem *Válka ve Sborovně aneb Habada a Jordán* (2009).³⁶² Tímto rozhodnutím dramaturgie pokračovala historie uměleckého působení dramaturgů z dílny Václava Štěcha na půdě Divadla Josefa Kajetána Tyla. Od té doby však nebyla žádná další autorova hra dosud zařazena do repertoáru činohry DJKT,³⁶³ což může být důsledkem jak interního rozhodnutí divadelního vedení, tak i vnějších faktorů, jako je například dostupnost nových her od jiných autorů, trendy v divadelní tvorbě nebo preferované žánry diváků.

³⁶⁰ VIKTORA, Viktor. Po třetím zvonění ujíždí vlak, ale jen paní Kváčkové. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(90), s. 38. ISSN 1210-5139.

³⁶¹ ČEKANOVÁ, Markéta. Plzeňské Třetí zvonění je první divadelní liga. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(84), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁶² Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>

³⁶³ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

3.8 SEZÓNA 2007/2008

3.8.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Sezóna 2007/2008 představila na prknech Divadla Josefa Kajetána Tyla celkem šest nově uvedených divadelních kusů. Prvním z nich, s premiérou v září roku 2007, byl *Obraz* francouzské autorky Yasminy Rezy.³⁶⁴ Drama se od dalších nově uvedených her odlišuje především svým obsazením, jelikož v něm figurují pouze tři herci, kteří nesou tíhu celého představení. Nákup abstraktního obrazu funguje jako spouštěč pro psychologickou analýzu jednotlivých postav prostřednictvím zkoumání jejich emocionální reakce a mentálního stavu.³⁶⁵ Inscenace v režii Viléma Dubničky se s počtem čtrnácti repríz hrála v prostorách Divadla v klubu až do června 2009.³⁶⁶

V komorním divadle byla uvedena hra *Vnitřní hlasy* italského spisovatele a talentovaného herce Eduarda De Filippa pod režii Ireny Žantovské s dramaturgickým dohledem Ireny Hamzové Pulicarové. Tragikomedie o třech aktech se zaměřuje na příběh dvou stárnoucích bratrů, kteří sdílejí svůj život s tichým strýcem v Neapoli, rodném městě autora.³⁶⁷ Mezi další díla Eduarda De Filippa patří *Filumena Marturano*, známá také jako *Manželství po italsku*, jež byla v roce 1964 adaptována do filmové podoby,³⁶⁸ dále *Neapol, město miliónů* nebo komedie *Smlouva*.³⁶⁹ Samotné *Vnitřní hlasy* byly uváděny až do listopadu roku 2008 s počtem dvaceti tří představení.³⁷⁰

Poslední nově uvedenou inscenací v roce 2007 byl *Strýček Váňa* známého ruského dramatika a prozaika Antona Pavloviče Čechova, jehož umělecký podpis se vyznačuje hlubokým a pronikavým pohledem do lidské psychologie, který dokáže odhalit nejen složité motivace a touhy jednotlivců, ale i jejich povrchnost a absurditu.³⁷¹ Divadlo Josefa Kajetána

³⁶⁴ *Obraz*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/obraz-2007>

³⁶⁵ Yasmina Reza: *Obraz*. In: *Národní divadlo Brno* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/program/obraz/>

³⁶⁶ *Obraz*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/obraz-2007>

³⁶⁷ *Vnitřní hlasy*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/vnitri-hlasy-2007>

³⁶⁸ ROF. *Vnitřní hlasy zazní v Plzni*. In: *Lidovky.cz* [online]. 2007 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/vnitri-hlasy-zazni-v-plzni.A071019_000125_ln_noviny_sko

³⁶⁹ Eduardo de Filippo: *Knihy*. In: *Databazeknih.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/eduardo-de-filippo-99181>

³⁷⁰ *Vnitřní hlasy*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/vnitri-hlasy-2007>

³⁷¹ *Strýček Váňa*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/strycek-vana-2007>

Tyla si drží prvenství v České republice v inscenování této hry. *Strýček Váňa* se na plzeňském jevišti objevil necelé dva roky po ruské premiéře v Moskvě v roce 1899, již režíroval legendární K. S. Stanislavskij.³⁷² Režii Čechovovy hry se opět ujal Jan Burian, který se s dílem autora setkal i při inscenaci *Racka* v roce 1991, společně s Johanou Kudláčkovou,³⁷³ *Strýček Váňa* se však odehrál pod taktovkou Marie Caltové. Tato inscenace zůstala součástí repertoáru divadla až do konce sezóny 2009/2010.³⁷⁴ Čechovova schopnost proniknout pod povrch psychiky jedince je známá a ceněna v celosvětovém měřítku, což činí jeho díla stále aktuálními a inspirativními pro divadelní umění i literaturu obecně. Důkazem je i poměrně vysoký počet her z dílny zmíněného autora, který se v repertoáru činohry DJKT opakovaně objevoval (*Višňový sad*, 1975 a 1998; *Tři sestry*, 1980 a 2017; *Hodný pan doktor*, 1981; *Racek*, 1991).³⁷⁵

Mezi další nově uvedené hry sezóny patří *Zahradníkův pes* Lope de Vegy v režii Martina Vokouna a dramaturgii Marie Caltové³⁷⁶ a *Řeči Neila Simona* (režie Jana Buriana, dramaturgie Ireny Hamzové Pulicarové), s jehož tvorbou se plzeňské publikum setkala u dramát *Apartmá 719* (1971), *Druhá kapitola* (1983), *Podivné dueto* (1988) nebo *Drobečky z perníku* (1997).³⁷⁷

Z tvorby českých autorů byla však uvedena pouze jedna nová inscenace, a sice *Naši Furianti*.³⁷⁸ Skutečnost, že se jednalo o dílo Ladislava Stroupežnického, poskytla divadelnímu souboru jedinečnou možnost poznat a opětovně prozkoumat hru významného českého dramatika. *Naši Furianti* patří ke stěžejním dílům českého divadelního kánonu a jejich uvedení na jevišti mohlo představovat příležitost pro diváky i umělce s cílem lépe proniknout do nadčasovosti a hloubky Stroupežnického tvorby. Takové inscenace mohou

³⁷² DVOŘÁK, Petr. Strýček Váňa drží v Plzni už navždy české prvenství. *Sokolovský deník*. 2007, 16(291), s. 35. ISSN 1210-9207.

³⁷³ Racek. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/racek-1991>

³⁷⁴ Strýček Váňa. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/strycek-vana-2007>

³⁷⁵ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

³⁷⁶ Zahradníkův pes. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zahradnikuv-pes-2008>

³⁷⁷ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

³⁷⁸ Naši furianti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nasi-furianti-2008>

osvětlit různé aspekty naší kulturní identity a historie a přispět k obohacení diskurzu v oblasti českého divadelního umění.

3.8.2 NAŠI FURIANTI

Autor: Ladislav Stroupežnický

Režie: Ladislav Smoček

Ladislav Stroupežnický, někdejší první dramaturg Národního divadla v Praze, po sobě mimo jiné zanechal značnou stopu v podobě jednoho z nejzásadnějších dramát 19. století – *Naši furianti*. Původní premiéra hry v roce 1887 přinesla do českého divadelnictví určitý zlom. Poprvé se na jevišti objevilo realistické drama, jež zachycovalo život na venkově bez typických romantických idealizací.³⁷⁹ Postavy již nebyly pouhými karikaturami, ale skutečnými lidmi s určitým charakterem a zvyky s nimi spojenými.³⁸⁰ Po uvedení hry byla však inscenace vnímána kriticky, divadelní obec té doby percipovala drama jako příliš hruboé a přízemní poukazujíc na drobné vztahové spory s důrazem na jistou surovost v chování vesnických obyvatel.³⁸¹ Patrně to souviselo s výběrem jazykových prostředků, které zahrnovalo ve větším množství i vulgarismy, stejně jako „brání božího jména nadarmo,“ což bylo tehdejší společností považováno za nekompromisní tabu.³⁸²

I přes značně kritický obsah se drama postupně dostávalo na prkna dalších významných divadel v Čechách. V Plzni byli *Naši furianti* poprvé uvedeni již na podzim téhož roku,³⁸³ přičemž se na půdu Divadla Josefa Kajetána Tyla opakovaně vraceli, naposledy pod režii Lídy Engelové a Svatoslava Papeže v letech 1974 a 1991.³⁸⁴

Režisér Ladislav Smoček se rozhodl komedii nastudovat a přetvořit ji do podoby pro současného diváka blízké a srozumitelné, avšak s důrazem na její univerzální téma, tedy prosazování vlastních zájmů za pomoci různých nepoctivých prostředků, které společností

³⁷⁹ HERNANDEZOVÁ, Svatava. Naši furianti se představí v novém zpracování. *Právo*. 2008, **18**(98), s. 13. ISSN 1211-2119.

³⁸⁰ ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁸¹ Tamtéž.

³⁸² CALTOVÁ, Marie. O Našich furiantech s režisérem Ladislavem Smočkem. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2008, **6**(2), s. 11. ISSN 2533-5855.

³⁸³ ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁸⁴ Furiantství zatřese divadlem. In: *deník.cz* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.denik.cz/divadlo/furianti_divadlo20080424.html

v minulosti rezonovalo ve stejné míře jako v současnosti.³⁸⁵ Touto úpravou textu se zrychlilo tempo děje a některé pasáže obrazů byly značně zkrácené, přesto, dle recenze Petra Dvořáka, tato modifikace místy přinesla ztrátu určitých nuancí a hloubky originálu: „*Ze zrychlení se stal let po povrchu. A tak třeba ubral na vtipu a gradaci jedné z ústředních scén, kdy se Filip Dubský a Jakub Bušek v hospodě trumfují, kdo zaplatí víc punče. Škoda.*“³⁸⁶

Ladislav Smoček se znovuuvedením zmíněného titulu pokusil reflektovat důležitost díla Ladislava Stroupežnického, který jako první prolomil iluzi o idylickém životě na venkově. „*Uvědomil jsem si, že rozumí lidem. Že konflikty postav vyplývají z obecných lidských vlastností. Jen se projevuje poněkud bizarně. Což je dáno tím, že se to odehrává na venkově. Ve větších městech, kde lidé prožívají podobné problémy, se to ztratí, protože na sebe tolik nevidíme. Na vesnici je všechno vidět víc,*“ vysvětlil režisér motivaci k uvedení *Našich furiantů*.³⁸⁷

Při obsazování jednotlivých rolí vystupujících v inscenaci byl využit téměř celý herecký soubor, který však musel čelit výzvám souvisejícím se zachycením jednoduchosti a zřetelnosti charakterů různých venkovských typů.³⁸⁸ Pavel Pavlovský, ve své roli starosty Dubského, si udržel určitou distanci od ostatních postav, neboť jeho postava nenabyla výrazu pouze prostřednictvím bohatství, ale spíše Dubského furiantství bylo prolno s moudrostí, zkušenostmi a trochou grandióznosti.³⁸⁹ V hlavních rolích se vedle Pavlovského objevila výrazná Monika Švábová jako Marie Dubská, Jan Malěř (Václav), dále Zorka Kostková (Františka Bušková), Zdeněk Mucha (Jakub Bušek), Klára Kovaříková (Verunka). Režisér přidělil roli vojáka Valentina Bláhy herci Michalu Štěrbovi a postavu ševce Habršperka ztvárnil Josef Nechutný.³⁹⁰ Dále se na výstavbě dramaturgie podíleli Martin Chmelař (Martin), Viktor Vrabec (Matěj Šumbal), Jana Kubátová (Marie), Jakub Zindulka (Pavel Kožený) a další.³⁹¹

³⁸⁵ ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁸⁶ DVOŘÁK, Petr. Naši furianti vyhráli. *Plzeňský deník*. 2008, č. **17**(100), s. 27. ISSN 1210-5139.

³⁸⁷ ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁸⁸ VIKTORA, Viktor. Režisér jako citlivý restaurátor. *Plzeňský deník*. 2008, **17**(106), s. 27. ISSN 1210-5139.

³⁸⁹ Tamtéž.

³⁹⁰ ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.

³⁹¹ Naši furianti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nasi-furianti-2008>

V obsazení hlavních rolí se tradiční opory divadelního souboru ukázaly dle recenzí (Viktora, Čekanová, Dvořák) jako solidní. Smoček ve své inscenaci využil moderního přístupu, čímž v různých ohledech dílo inovoval. Postava dědečka Petra Dubského však byla dle recenze Viktora Viktorovy vyobrazena jako velmi stará, vetchá a téměř marastická, což z rámce Stroupežnického *Furiantů* vybočuje. „*Nejstarší muž široko daleko, jak je starý Dubský také na jednom místě nazýván, má být skutečně tím stařešinou rodu, který je nad dubovými palicemi furiantů, má nadhled díky svému stáří a zkušenostem a dokáže včas zasáhnout správným slovem. Jaroslav Someš se své postavy v plzeňském pojetí zhostil jistě velmi dobře, ale právě ono pojetí příliš dobré není,*“ hodnotí Viktor Viktor v článku pro Plzeňský deník.

Z uvedené analýzy je patrné, že adaptace klasických děl pro současné publikum je důležitá, ale vyžaduje citlivý přístup ze strany režiséra i dramaturgie. Při vytváření inscenace konkrétní divadelní hry by nemělo docházet ke ztrátě její podstaty a hloubky, rovněž by měl být zachován respekt k původnímu dílu a pomyslná hranice, kde by modifikace mohla poškodit nebo zkreslit originální sdělení autora. V případě *Našich furiantů* můžeme usuzovat, že režisér předložil plzeňskému publiku upravený text se záměrem modernizace a přiblížení hry dnešnímu divákovi. Tento přístup k dramaturgii může být na jednu stranu vnímán pozitivně, ale některé změny se dle kritiky již vymanily z jádra dramatu.

Navzdory určité negativní kritice ze strany recenzentů bylo drama *Naši furianti* odbornou obcí recenzentů přijato kladně, přičemž byla inscenace v repertoáru zachovaná až do sezóny 2009/2010 s derniérou v červnu a celkovým počtem třiceti tří představení.³⁹²

³⁹² Naši furianti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nasi-furianti-2008>

3.9 SEZÓNA 2008/2009

3.9.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Prvním představením sezóny 2008/2009 byla adaptace jednoho z nejznámějších dramát Williama Shakespeara – *Zkrocení zlé ženy*.³⁹³ Tato klasická komedie, napsaná v roce 1593,³⁹⁴ se zaměřuje na vztah a s ním spojené konflikty mezi mužem a ženou. Při psaní zmíněného titulu se Shakespeare inspiroval také díly George Gascoigna (*Záměny*, 1566) a Lodovica Ariosta (*I Suppositi*, 1509).³⁹⁵ V komorním divadle byla inscenace v režii Juraja Deáka a dramaturgii Ireny Hamzové Pulicarové uváděná po dobu čtyř sezón, až do března 2012, s konečným počtem padesáti devíti repríz.³⁹⁶ V téže sezóně byl uveden i druhý titul autora, a sice *Romeo a Julie*. Jedna z nejznámějších tragédií v historii světového divadelnictví byla činohrou DJKT naposledy uvedena v roce 1970,³⁹⁷ po více než třiceti pěti letech se na scénu Velkého divadla vrátila, a to pod taktovkou Jana Buriana a Marie Caltové. Inscenace byla odehrána celkem čtyřicet čtyři krát s derniérou v květnu roku 2012.³⁹⁸

William Mastrosimone, americký dramatik, jehož díla získala ve světě již několik významných ocenění, byl plzeňskou divadelní obcí jistou dobu opomíjen. Výjimkou je však drama *Jako naprostí šílenci* dopsané autorem deset let před jeho uvedením v Divadlu v klubu.³⁹⁹ Černá komedie zasazená do filmové produkce mezi fanoušky a obyčejné konzumenty filmů postupně metamorfuje v thriller plný narůstajícího násilí. Celá inscenace v úpravě Martina Vokouna a Marie Caltové byla postavená pouze na čtyřech hercích, přesto se v repertoáru udržela až do června 2011.⁴⁰⁰

Posledním dílem zahraničního autora uvedeným v této sezóně bylo španělské básnické drama *Jitřní paní* od Alejandra Casony, jehož text byl napsán v emigraci během

³⁹³ Zkrocení zlé ženy. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zkroceni-zle-zeny-2008>

³⁹⁴ KINDLOVÁ, Petra. Romeo a Julie: Nejslavnější milenci. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 12.1997, **114**(10), s. 29. ISSN 1212-1045.

³⁹⁵ HILSKÝ, Martin. *William Shakespeare: Dílo*. Str. 91. 2011. Praha: Academia. ISBN: 978-80-200-1903-5

³⁹⁶ Zkrocení zlé ženy. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zkroceni-zle-zeny-2008>

³⁹⁷ Romeo a Julie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/romeo-a-julie-1970>

³⁹⁸ Romeo a Julie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/romeo-a-julie-2009>

³⁹⁹ Jako naprostí šílenci. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jako-naprosty-silenci-2008>

⁴⁰⁰ Tamtéž.

občanské války,⁴⁰¹ což se odráží v zobrazení vřelého vztahu k rodnému kraji, přesto tato hra obsahuje i prvky detektivního žánru. Režie se tentokrát ujal Martin Vokoun a o dramaturgickou úpravu textu se postarala Irena Hamzová Pulicarová. Premiéra na scéně Komorního divadla se konala v listopadu během sezóny 2009/2010.⁴⁰² Opětovně se v repertoáru objevily i divadelní hry českých autorů, konkrétně dlouho očekávané *Odcházení* Václava Havla a *Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán* od Václava Štěcha.

Na základě výše uvedeného přehledu her nově zařazených do repertoáru sezóny 2008/2009 můžeme tvrdit, že rozhodnutí režie a dramaturgie představit i méně známá díla a umělce otevírá prostor pro objevování nových perspektiv a uměleckých přístupů ve světě divadla. Tato diverzita a inkluze mohou být klíčové pro rozvoj a obohacení divadelního prostředí, které by mělo být otevřené nejen pro osvědčené klasiky, ale i pro nové a experimentální tvůrčí směry.

3.9.2 ODCHÁZENÍ

Autor: Václav Havel

Režie: Jan Burian

Novým českým titulem sezóny 2008/2009 bylo *Odcházení* prvního porevolučního prezidenta Václava Havla, který se po svém dlouhém působení v oblasti politiky opět vrátil k divadelní tvorbě.⁴⁰³ Pro autora jako určitou ikonu českého absurdního dramatu bylo *Odcházení* již čtvrtou hrou režírovanou Janem Burianem. Havel společně s režisérem úspěšně spolupracovali na inscenacích *Pokoušení* (DJKT), *Rodinný večer* a *Vernisáž* (Divadlo na Vinohradech).⁴⁰⁴ Na jevišti Divadla J. K. Tyla v Plzni bylo před *Odcházením* uvedeno *Vyrozumění* (1966) a v československé premiéře hra *Pokoušení* (1990).⁴⁰⁵ I přes nesmírný mediální zájem reagující na uvedení nového Havlova dramatu je důležité

⁴⁰¹ FORBELSKÝ, Josef a Univerzita Karlova. *Španělská literatura 20. století*. V Praze: Karolinum, 1999, s. 272. ISBN 80-7184-806-9.

⁴⁰² Jitřní paní. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jitrni-pani-2009>

⁴⁰³ TICHÝ, Petr. Divadlo J. K. Tyla Plzeň: *Odcházení*: O trpkých odchodech a triumfálních návratech. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/o-trpkych-odchodech-a-triumfalnich-navratech>

⁴⁰⁴ DVOŘÁK, Petr. Burian počítá jen hodiny do premiéry *Odcházení*. Online. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/jan-burian-uz-pocita-jen-hodiny-do-sobotni-premier.html>

⁴⁰⁵ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

poznámenat, že ihned po světové premiéře v pražském Divadle Archa, jež měla být původně inscenována Národním divadlem,⁴⁰⁶ se hra *Odcházení* dostala na řadu repertoárů dalších českých divadel, včetně Divadla J. K. Tyla v Plzni, které ji poprvé uvedlo v prosinci 2008.⁴⁰⁷

Po premiéře uvedeného titulu se mezi recipienty často diskutovalo o tom, zda *Odcházení* představuje právě Havlův odchod z politiky, nebo zda je hlavní postava Viléma Riegera symbolickým vyobrazením samotného autora,⁴⁰⁸ jenž však své dílo nepovažoval za drama reflektující současnou politickou situaci v České republice. „*Nechtěl jsem psát hru politickou, s politickými odkazy nebo biografickou, spíš je to myšleno jako existenciální hra o člověku, kterému se se ztrátou postavení hroutí svět,*“ vyjádřil se k této otázce sám autor.⁴⁰⁹ Jan Burian s tímto názorem korespondoval a přesto, že měl možnost zhlédnout inscenaci jiných českých divadel, se jim úmyslně vyhnul za účelem udržení si vlastního pohledu a názoru na drama a zamezil tak možnému ovlivnění svého režijního přístupu k dramatizaci.⁴¹⁰ Hlavním cílem režiséra bylo vytvořit inscenaci, jež bude zajímavá a přitažlivá pro všechny účastníky divadelního procesu, včetně herců i samotného autora. Úprava textu však nebyla principiální a Burian celý titul s Václavem Havlem, jenž vyjádřil souhlas s provedenými změnami, důkladně konzultoval.⁴¹¹

Autor se v díle zaměřuje na základní otázky lidské existence a rovněž na vliv politiky na lidské životy a osudy. I když se mnozí diváci a kritici snažili v *Odcházení* hledat přímé paralely nejen s Havlovým politickým životem, je důležité si uvědomit, že hra má spíše symbolický charakter.⁴¹² Hlavní postavy, jako je kancléř Vilém Rieger a nastupující politik Vlastík Klein, který mohl zdánlivě připomínat Václava Klause,⁴¹³ jsou spíše alegoriemi

⁴⁰⁶ DVOŘÁK, Petr. Václav Havel namluvil hlas k Odcházení. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclav-havel-namluvil-hlas-k-odchazeni20081202.html>

⁴⁰⁷ TICHÝ, Petr. Divadlo J. K. Tyla Plzeň: Odcházení: O trpkých odchodech a triumfálních návratech. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/o-trpkych-odchodech-a-triumfalnich-navratech>

⁴⁰⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. Havlovo Odcházení je v Plzni událostí sezony. *Mladá fronta Dnes*. 2008,**19**(299), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴⁰⁹ DVOŘÁK, Petr. Václav Havel namluvil hlas k Odcházení. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclav-havel-namluvil-hlas-k-odchazeni20081202.html>

⁴¹⁰ DVOŘÁK, Petr. Burian počítá jen hodiny do premiéry Odcházení. Online. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/jan-burian-uz-pocita-jen-hodiny-do-sobotni-premier.html>

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² ČEKANOVÁ, Markéta. Havlovo Odcházení je v Plzni událostí sezony. *Mladá fronta Dnes*. 2008,**19**(299), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴¹³ Tamtéž.

než přímými analogiemi k reálným politickým osobnostem.⁴¹⁴ *Odcházení* odkazuje na absurditu politického prostředí a otevřeně komentuje chování a rozhodování společnosti zasazené do politického dění. Citace a fráze použité v textu hry jsou důležitým nástrojem pro demaskování politické reality a připomenutí divákům o její komplexnosti a nesmyslnosti.⁴¹⁵ V plzeňské inscenaci bylo na scéně Karla Glogra využito projekční plátno, na němž se promítl obraz hlediště s diváky, čekajícími na zahájení představení. Poté se však kamera pomalu zaostřila na prázdnou lóži, do které usedl samotný autor.⁴¹⁶

Umělci hereckého souboru činohry Divadla Josefa Kajetána Tyla znovu prokázali své schopnosti během představení, což potvrzují recenze od kritiků Viktora Viktory, Petra Dvořáka a Petra Tichého. Ústřední protagonisté Pavel Pavlovský a Monika Švábová ve svých rolích Viléma Riegera a jeho mnohaleté partnerky Ireny excelovali.⁴¹⁷ Václav Havel přímo zasahoval do děje jako komentátor, glosující události, jež se během představení udály či jak k nim došlo. Rozhodnutí, že režisér svěřil tuto postavu samotnému autorovi, dodalo inscenaci vtipný a originální nádech.⁴¹⁸ Přestože Pavlovský a Švábová jako hlavní postavy inscenace zvláště vynikali, kladnou kritiku si zasloužili rovněž další členové hereckého souboru, jmenovitě Zora Kostková (Babička), Štěpánka Křest'ánová (Vlasta), Klára Kovaříková (Zuzana), Kateřina Vinická (Monika), Kristýna Hlaváčková (Bea Weissenmütelhofová), Vilém Dubnička (Albín), Michal Štrich (Hanuš) a další.⁴¹⁹

V této souvislosti se však článek Jany Machalické pro Lidové noviny liší. Recenzentka uvádí, že právě vedlejší postavy vystupující v inscenaci jsou slabším článkem představení. „*Vlasta (Štěpánka Křest'ánová) zase hlavně předvádí, jak je vehementní, a další – Bea (Kristýna Hlaváčková), Zuzana (Klára Kovaříková), Viktor (Tomáš Stolařík), Hanuš (Michal Štrich) – jsou chvílemi bezradní. Někteří i přehrávají, zejména představitelka Bey, která svádění politiků pojala jako nevybojné culení,*“ komentuje kritička.⁴²⁰

⁴¹⁴ VIKTORA, Viktor. Odcházím, zůstávám, přijdu. *Plzeňský deník*. 2009, **18**(5), s. 14. ISSN 1210-5139.

⁴¹⁵ Tamtéž.

⁴¹⁶ DVOŘÁK, Petr. Odcházení bude v Plzni. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/odchazeni-uvede-divadlo-j-k-tyla-v-plzni20080506.html>

⁴¹⁷ DVOŘÁK, Petr. Václavu Havlovi se inscenace Odcházení líbila. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclavu-havlovi-se-inscenace-odchazeni-libila.html>

⁴¹⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. Havlovo Odcházení je v Plzni událostí sezony. *Mladá fronta Dnes*. 2008,**19**(299), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴¹⁹ Odcházení. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/odchazeni-2008>

⁴²⁰ MACHALICKÁ, Jana. Když Havla hraje Havel. In: *Lidovky.cz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/kdyz-havla-hraje-havel.A090109_093630_ln_kultura_val

Potenciální negativní kritice mohl činoherní soubor čelit především u otázek přístupnosti Havlových her pro publikum a jejich pochopení. „*Myslím, že kolem Havlových her se vytvořil jakýsi mýtus nepřístupnosti pramenící z toho, že jeho hry ve skutečnosti zná nebo vidělo na jevišti jen málo lidí, k ostatním dolehly pouze jakési zkreslené pověsti,*“ potvrzuje tezi Jan Burian.⁴²¹ Václav Havel po shlédnutí premiéry, které se účastnila i Dagmara Havlová, vyjádřil spokojenost s plzeňskou inscenací s tím, že jednotlivé obrazy dramatu byly správně pochopeny.⁴²²

Odcházení byla poslední Havlova hra a zároveň také jeho posledním dramatem, které činoherní soubor DJKT uvedl.⁴²³ Na prknech Velkého divadla se její premiéra uskutečnila v březnu 2011 s počtem třiceti představení.⁴²⁴ Uvedený titul můžeme považovat za důležitý příspěvek formující plzeňskou divadelní tradici, jenž v sobě úspěšně kombinuje Havlovu reflexi existenciálních témat s politickou satirou. Tento dramatický kus se neomezoval pouze na jednoznačné politické interpretace, ale spíše otevřel diskusi o absurditě politické reality a složitosti mezilidských vztahů.

3.9.3 VÁLKA VE SBOROVNĚ ANEB HABADA A JORDÁN

Autor: Václav Štěch

Režie: Ladislav Smoček

V uvedené sezóně se na scénu Komorního divadla vrátil autor Václav Štěch, tentokrát s komedií zasazenou do školních prostor – *Habada a Jordán*.⁴²⁵ Hra byla napsána již v roce 1911,⁴²⁶ v době, kdy Štěch působil jako ředitel Městského divadla na Královských Vinohradech.⁴²⁷ Autor však původně pracoval jako učitel, což se v komedii

⁴²¹ DVOŘÁK, Petr. Burian počítá jen hodiny do premiéry *Odcházení*. Online. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/jan-burian-uz-pocita-jen-hodiny-do-sobotni-premier.html>

⁴²² DVOŘÁK, Petr. Václavu Havlovi se inscenace *Odcházení* líbila. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclavu-havlovi-se-inscenace-odchazeni-libila.html>

⁴²³ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁴²⁴ *Odcházení*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/odchazeni-2008>

⁴²⁵ *Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>

⁴²⁶ DVOŘÁK, Petr. *Habada s Jordánem bojují zítra ve sborovně*. *Plzeňský deník*. 2009, 18(136), s. 13. ISSN 1210-5139.

⁴²⁷ SÍLOVÁ, Zuzana a HRDINOVÁ, Radmila. *Divadlo na Vinohradech 1907-2007*. Ilustroval Věra MOHYLOVÁ. Praha: Divadlo na Vinohradech, 2007, s. 194. ISBN 978-80-239-9604-3.

projevilo nejen zasazením do pedagogického prostředí, nýbrž i vykreslením jednotlivých postav vystupujících v díle, zejména pak u postavy učitele Jordána aktivně usilujícího o kariérní postup, a to i skrze využití manipulativních technik.⁴²⁸ Pro Ladislava Smočka to byl již třetí divadelní kus, jenž od Václava Štěcha v Plzni nastudoval (předcházel mu *David a Goliáš aneb Pepička to zařídí*, 2002⁴²⁹ a *Třetí zvonění*, 2007).⁴³⁰

Plzeňská inscenace *Habada a Jordán* svůj název rozšířila o sousloví *Válka ve sborovně*, původně uvedené coby podtitul. V této souvislosti dramaturgyně Marie Caltová upřesnila, proč ke změně došlo: „Rozšířili jsme titul, protože přímý konflikt mezi Habadou a Jordánem ve skutečnosti probíhá na malé ploše. Jordánovým nejsilnějším protihráčem je mladá, energická učitelka Honyšová.“⁴³¹ Rozhodnutí dramaturgie a režie zaměnit titul představením s jeho podtitulem však negativně hodnotil Viktor Viktora, který ve své recenzi pro Sokolovský deník vysvětlil, že zmíněné úpravy mohou způsobit poměrně složitou situaci při identifikaci jednotlivých literárních a divadelních děl, přesto se však v českém divadelnictví jedná o poměrně častý jev.⁴³²

Dvě hlavní postavy, Habada a Jordán, reprezentující poměrně rozdílné charaktery, byly obsazeny Josefem Nechutným, který byl zároveň asistentem režie, a Pavlem Pavlovským.⁴³³ Habada zosobňující pečlivého a neústupného učitele se dostal do prudkého kontrastu s Jordánem vynikajícím především svou intrikánskou povahou a touhou po moci.⁴³⁴ Další postavy, jako školní inspektor Svoboda (Viktor Vrabec) nebo ředitel Žitný (Miroslav Krejsa), dotvářely různé typy učitelů a pedagogických pracovníků.⁴³⁵ Inscenace nabídla prostor pro mnoho členů činoherního souboru DJKT, kteří podle recenzí Viktor⁴³⁶

⁴²⁸ ŠPALKOVÁ, Gabriela. Jak se válčí ve sborovně? *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(137), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴²⁹ David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-golias-aneb-pepiccka-to-zaridi-2002>

⁴³⁰ Třetí zvonění. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-2007>

⁴³¹ ŠPALKOVÁ, Gabriela. Jak se válčí ve sborovně? *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(137), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴³² VIKTORA, Viktor. Sborovna se změnila v bojiště. Online. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(146), s. 18. ISSN 1210-9207.

⁴³³ Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>

⁴³⁴ VIKTORA, Viktor. Sborovna se změnila v bojiště. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(146), s. 18. ISSN 1210-9207.

⁴³⁵ SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Pravda a láska zvítězily. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(150), s. 4. ISSN 1210-9207.

⁴³⁶ VIKTORA, Viktor. Sborovna se změnila v bojiště. Online. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(146), s. 18. ISSN 1210-9207.

a Světlíkové⁴³⁷ předvedli dynamické a různorodé interpretace svých postav. Role Andrese se ujal Antonín Kaška, učitelku Hanyšovou ztvárnila Štěpánka Křesťanová, učitelku dlouhou poté Kateřina Vinická. Dále se jevišti objevili Michal Štrich (Macoun), Jan Malěř (Boháček), Zdeněk Rohlíček (Blažej), Jakub Zindulka (katecheta Waltera) a jiní.⁴³⁸

Scénografie Karla Glogra a kostýmy Šárky Hejnové přispěly k vytvoření atmosféry školní sborovny, do níž byl děj hry zasazen. Jednotlivé kulisy evokovaly atmosféru doby před první světovou válkou, kdy učitelský stav budil respekt a získal si svoji důvěryhodnost zakotvenou v určitém řádu.⁴³⁹

Divadelní inscenace *Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán* byla součástí repertoáru po dobu dvou divadelních sezón, až do června roku 2010, kdy se konala její derniéra, celkem se odehrálo dvacet pět představení.⁴⁴⁰ Již samotné téma hry můžeme považovat za stále aktuální a pro publikum přitažlivé i díky školnímu prostředí, jež divákům připomíná rozmanité osobnosti a situace, se kterými se mohli setkat v různých životních rolích. Tímto způsobem disponovala inscenace potenciálem poskytnout širší vhled do lidské povahy a interakce z prostředí pro diváky dobře známém.

⁴³⁷ SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Pravda a láska zvítězily. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(150), s. 4. ISSN 1210-9207.

⁴³⁸ Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>

⁴³⁹ VIKTORA, Viktor. Sborovna se změnila v bojiště. Online. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(146), s. 18. ISSN 1210-9207.

⁴⁴⁰ Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>

3.10 SEZÓNA 2009/2010

3.10.1 DRAMATURGICKÁ A REŽIJNÍ LINIE

Činohra Divadla Josefa Kajetána Tyla zahájila sérii premiér sezóny 2009/2010 inscenací v prostorách Divadla v klubu. Prvním uvedeným dílem byla hra *S vyloučením veřejnosti* Jeana Paula Sartra, filozofa původem z Francie, jež se navzdory existencialistickému zaměření blížila podstatě absurdního dramatu.⁴⁴¹ Inscenace režírovaná Martinem Vokounem s dramaturgickým vedením Ireny Hamzové Pulicarové čítající pouze čtyři postavy, ztvárněné Kateřinou Vinickou, Klárou Kovaříkovou, Tomášem Stolaříkem a Michalem Štrichem, se v repertoáru udržela i následující sezónu do její derniéry v prosinci 2011.⁴⁴²

Týden po uvedení předešlého titulu následovala světová premiéra nové a dlouho očekávané veselohry od Antonína Procházky, který se rovněž ujal i režie. Jeho poslední komedie *Ve státním zájmu*, uvedená v říjnu 2010, byla již devátým přírůstkem do dlouhé řady her, které autor napsal přímo pro plzeňskou činohru, s jasnou vizí obsazení herců do konkrétních rolí vystupujících postav,⁴⁴³ což více podtrhlo Procházkovu úzkou spolupráci s plzeňským souborem a jeho schopnost přizpůsobit svá díla specifickým potřebám a možnostem konkrétní divadelní scény.

Těsně před Vánocemi byla na jevišti Velkého divadla uvedena nová inscenace Jiráskovy *Lucerny*, tentokrát pod režijním vedením Jana Buriana, jemuž asistoval Josef Nechutný a současně zastával i roli jedné z postav vystupující ve hře. Dramaturgický dozor nad projektem opět zajišťovala Marie Caltová, stejně tomu bylo i u všech dalších nových inscenací sezóny. Je důležité poznamenat, že *Lucerna* byla poslední nově uvedenou hrou českého autora v rámci činoherní sezóny 2009/2010.⁴⁴⁴ Další díla zařazená do repertoáru pocházela od autorů zahraničních.

Jan Burian se angažoval jako režisér i u hry *Lev v zimě* od anglického autora Jamese Goldmana. Děj se odehrává ve 12. století, konkrétně v éře vlády Jindřicha II., jedná se však o historickou fikci. Divadelní inscenace (americká premiéra proběhla v roce 1966) se stala

⁴⁴¹ CÍSAŘ, Jan, Jiřina LOCKEROVÁ a Pavel MAJOR. *Světoví dramatici*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1997, s. 53. ISBN 80-7176-501-5.

⁴⁴² S vyloučením veřejnosti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/s-vyloucenim-verejnosti-2009>

⁴⁴³ TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>

⁴⁴⁴ Lucerna. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lucerna-2009>

základem pro známý americký film stejného názvu, uvedený roku 1968. Film byl oceněn třemi Oskary a v hlavních rolích se objevili Katharine Hepburnová a Peter O'Toole.⁴⁴⁵ Plzeňská inscenace pod dramaturgickou taktovkou Marie Caltové odehrála své poslední třicáté šesté představení v březnu roku 2012.⁴⁴⁶

Tragikomedii *Portugálie* maďarského dramatika Zoltána Egressyho připravil režisér Martin Vokoun. Poetický příběh zasazený do maďarské vesnice, jenž se mimo jiné vyznačuje stylizací typickou pro literární tvorbu Bohumila Hrabala, byl naposledy uveden v říjnu roku 2010 s celkovým počtem devatenácti představení.⁴⁴⁷ Komedialní dílo *Impresário ze Smyrny*, napsané italským klasikem Carlem Goldonim, bylo pečlivě analyzováno a zkoumáno pod vedením uměleckého režiséra Ladislava Smočka. S premiérou v červnu 2010 byla komedie začleněna do repertoáru divadelní sezóny jako závěrečná a důležitá součást uměleckého programu.⁴⁴⁸

3.10.2 VE STÁTNÍM ZÁJMU

Autor: Antonín Procházka

Režie: Antonín Procházka

Čestné místo v plzeňské divadelní obci si Antonín Procházka vybudoval jako jedinečný autor, který systematicky tvoří komedie pro divadelní jeviště po více než dvě desetiletí.⁴⁴⁹ Procházkova tvorba se vyznačuje pozitivním a nápaditým přístupem, který umí oslovit diváky různých věkových kategorií. Jeho komedie se nebojí otřásat aktuálními tématy a společenskými normami, přičemž se často drží na hranici mezi zábavou a hlubšími sondami do mezilidských vztahů.⁴⁵⁰ Úspěch Procházkových textů není zcela náhodný, neboť se autor proslavil i svou schopností věrně zachycovat realitu prostřednictvím postav obyčejných lidí, kteří se potýkají se životními peripetemi, smůlou či jinými osobními

⁴⁴⁵ PATEROVÁ, Jana. Vládci ve spodním prádle. In: *Divadelní noviny* [online]. 2017 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/james-goldman-lev-v-zime-recenze>

⁴⁴⁶ Lev v zimě. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lev-v-zime-2010>

⁴⁴⁷ Portugálie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/portugalie-2010>

⁴⁴⁸ Impresário ze Smyrny. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/impresario-ze-smyrny-2010>

⁴⁴⁹ DVOŘÁK, Petr. Nevíte, co je ve státním zájmu? Procházka o tom napsal. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/nevite-co-je-ve-statnim-zajmu-prochazka-o-tom-naps.html>

⁴⁵⁰ TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>

dilematy, jak několikrát potvrdily recenze jednotlivých her (*Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, 2003; *Věrní abonenti*, 1998; *S tvou dcerou ne*, 1994 a další).⁴⁵¹

V novém dramatu se Antonín Procházka zaměřuje na politické dění a problematiku zneužívání moci, současně se věnuje tématu privátního života jednotlivce. Zásadním protagonistou je neúspěšný filmař, který se snaží splnit si své umělecké sny, ale bojuje s finančními problémy. Aby mohl vést plnohodnotný život, pronajímá svůj byt politikům a dalším úspěšným osobnostem, čímž se ocitá na opačném konci společenské vrstvy.⁴⁵² V proběhlé inscenaci byla výrazná především kritika samotné politiky, jež vyvolala dotaz, na nakolik může komedie užitím agitace ovlivnit samotné publikum. Procházka v této souvislosti však reagoval jednoznačně: „*Myslím, při vši úctě, že žádná komedie nemůže nic zásadního ovlivnit. Může ten večer zaujmout, potěšit nebo nudit, může se na to rádo vzpomínat, a to je všechno. Divadelní představení neovlivní náš život jako třeba vynález žárovky.*“⁴⁵³

Hlavním pilířem úspěchu her Antonína Procházky v plzeňském divadelním prostředí je pečlivá znalost souboru umožňující autorovi vybírat protagonisty, kteří nejlépe odpovídají požadavkům ke ztvárnění dané role, rovněž jsou schopni využít svůj potenciál natolik, aby posílili zápletku a komiku inscenace.⁴⁵⁴ Je také důležité zdůraznit, že v této souvislosti se mezi odbornou recenzní obcí přirozeně hovoří o určité podobnosti mezi herci a jejich postavami.

I když nelze zcela sloučit herce s danou rolí, vystupující postavy se v Procházkových titulech částečně prolínají s konkrétními členy činoherního souboru DJKT, čímž vzniká určitá míra spřízněnosti mezi herci a jejich rolemi.⁴⁵⁵ I v tomto případě se jednotliví recenzenti souhlasně shodovali na kvalitě hereckého souboru v činohře (Viktor Viktora,⁴⁵⁶

⁴⁵¹ Hry Antonína Procházky uvedené během sezón 1989/ 1990–1999/2000 jsou podrobně analyzovány v bakalářské práci. Viz: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989–2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

⁴⁵² DVORÁK, Petr. Sartre zneklidňuje i dává naději. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/sartre-zneklidnuje-i-dava-nadeji20091008.html>

⁴⁵³ ICHOVÁ, Eva. Antonín Procházka po Polské krvi pracuje ve státním zájmu. In: *Musical-opereta: Plzeň* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.musical-opereta.cz/antonin-prochazka-po-polske-krvi-pracuje-ve-statnim-zajmu/>

⁴⁵⁴ TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>

⁴⁵⁵ Tamtéž.

⁴⁵⁶ VIKTORA, Viktor. Lucerna kouzelná a napovídající. *Plzeňský deník*. 2010, **19**(3), s. 7. ISSN 1210-5139.

Gabriela Špalková,⁴⁵⁷ Petr Tichý⁴⁵⁸). Režisér a zároveň autor dramatu se rozhodl do role filmaře Emanu obsadit Zdeňka Rohlíčka, Ivu zobrazila Štěpánka Křest'ánová, Radima pak Martin Stránský. Antonín Procházka se ujal role Lumíra, nechyběla však ani Monika Šváblová (Regina), která během padesáti sezon působení v činoherním souboru ztvárnila více než 160 různých postav.⁴⁵⁹ Na dramatinizaci se dále podílel Michal Štěřba (Hejtný), Kristýna Hlaváčková (Radka), Jana Kubátová (Klára), Zorka Kostková (Plachá), Martin Chmelař (Boxer), Veronika Holubová (Pošťáčka) a Petr Zapletal (Novinář).⁴⁶⁰

Inscenace *Ve státním zájmu* byla celkově hodnocena jako výborně vystavěná, bohatá paleta humoristických situací a skečů, často s odkazem na typickou grotesku, přispěla k zábavnému charakteru dramatu, které však nepodlehlo nechtěnému kýči a rovněž nebylo prvoplánové.⁴⁶¹ Tyto aspekty přispěly k atraktivitě inscenace a její schopnosti oslovit širší publikum. Není pochyb, že hra byla přijata s velkým zájmem publika, což potvrzuje i četný aplaus během jednotlivých scén.⁴⁶² Dodatečným indikátorem úspěchu jsou rovněž dopředu vyprodaná vystoupení,⁴⁶³ která vrcholila během derniéry v lednu roku 2012 dosahujíc celkového počtu padesáti odehraných představení.

Antonín Procházka se během mnohaletého působení v Divadle Josefa Kajetána Tyla etabloval jako významný autor díky své systematické tvorbě komedií přímo pro Plzeň. Autorův značný vliv na místní publikum vhodně vystihuje komentář Petra Tichého: „*V plzeňském divadelním prostředí se však jedna věc zdá být stále stejně neotřesitelná: pokud zdejší herec a dramatik Antonín Procházka napíše novou divadelní hru, před divadelní pokladnou se rázem objeví fronty a vedení divadla má předem zajištěno alespoň šedesát zcela vyprodaných repríz. Paříž může mít svého Molièra a Stratford nad Avonou*

⁴⁵⁷ ŠPALKOVÁ, Gabriela. Rozsvítí Jiráskovu Lucernu. *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(295), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴⁵⁸ TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>

⁴⁵⁹ VITINGER, Jan. Za padesát sezon jsem neměla zaječí úmysly, přiznává herečka Šváblová. In: *Dnes.cz: Plzeň* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/herecka-monika-svabova-plzen-divadlo-j-k-tyla.A180924_428918_plzen-zpravy_vb

⁴⁶⁰ Ve státním zájmu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/ve-statnim-zajmu-2009>

⁴⁶¹ ŠPALKOVÁ, Gabriela. Rozsvítí Jiráskovu Lucernu. *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(295), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴⁶² DVOŘÁK, Petr. Eman ve státním zájmu půjčil byt. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/eman-ve-statnim-zajmu-pujcil-byt20091019.html>

⁴⁶³ TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>

*svého Shakespeara, nic z toho však zdejší divadelní patrioty netrápí. K jejich naprosté spokojenosti totiž stačí zjištění, že v Plzni se už opět hraje nový Procházka.*⁴⁶⁴

Rozhodnutí vytvářet postavy vystupující v díle na základě skutečných osob může být jedním z faktorů, který přispívá k úspěchu Procházkových dramát. Možná právě tato autentičnost a přirozenost, jež konkrétní herci do svých rolí vnášejí, přispívá k jejich nezaměnitelnému kouzlu a oblíbenosti. I přes tuto tezi je třeba konstatovat, že prosperita her Antonína Procházky není omezena pouze na plzeňské jeviště. Ve srovnání s jinými divadly se však zdá, že plzeňské publikum má k jeho dílu zvláštní vztah, který se jen těžko přenáší na jinou divadelní půdu.⁴⁶⁵ To může být důsledkem specifického vkusu, kulturního kontextu či jedinečné atmosféry plzeňského divadla vytvářejícího ideální podmínky pro přijetí a ocenění Procházkových dramaturgií.

3.10.3 LUCERNA

Autor: Alois Jirásek

Režie: Jan Burian

Historie Jiráskovy *Lucerny* na plzeňském jevišti sahá až do roku 1905, kdy byla poprvé uvedena pod režii Vendelína Budíla. Od té doby prošla několika inscenacemi, z nichž poslední proběhla v roce 1987 pod vedením režiséra Václava Beránka.⁴⁶⁶ Poslední dramaturgie *Lucerny*, jež se na jeviště Velkého divadla po dvaadvaceti letech opět vrátila, proběhla pod taktovkou Jana Buriana, její premiéra se konala tradičně v prosinci, pouze pět dnů před Štědrým denem.⁴⁶⁷ Šéf činohry Pavel Pavlovský považoval inscenaci za návrat do starých časů, kdy „ještě platila čest a hrdost a s lumpy se dobří lidé vypořádali.“⁴⁶⁸ Tímto způsobem se drama stalo nejen jistou příležitostí k prezentaci české klasiky, ale i k reflektování tradičních hodnot a principů.

Burianova režie a dramaturgie Marie Caltové se spíše snažila zachovat kouzelnou atmosféru a mystérium příběhu, celkový dojem hry umocnila pohádkově stylizovaná scéna

⁴⁶⁴ TICHÝ, Petr. Pohádková Lucerna pro nenáročné. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/pohadkova-lucerna-pro-nenarocne>

⁴⁶⁵ Tamtéž.

⁴⁶⁶ TICHÝ, Petr. Pohádková Lucerna pro nenáročné. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/pohadkova-lucerna-pro-nenarocne>

⁴⁶⁷ Lucerna. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lucerna-2009>

⁴⁶⁸ ŠPALKOVÁ, Gabriela. Rozsvítí Jiráskovu Lucernu. *Mladá fronta Dnes*. 2009, 20(295), s. 4. ISSN 1210-1168.

Karla Glogra.⁴⁶⁹ Dřevěná lávka, která se zde táhla přes imaginární potok, a symbolické větve stromů, naznačené pomocí barevných pentlí, vytvářely atmosféru, která evokovala přítomnost mytických bytostí jako jsou vodníci a hejkalové. Esteticky propracované kulisy společně s těmito prvky dodávaly představení poetický charakter a podtrhávaly jeho celkový umělecký dojem.⁴⁷⁰ I přes zkrácení celkové délky představení, které původně čítalo tříhodinovou inscenaci, zůstala *Lucerna* věrná svému původu, nabízejíc divákům jiráskovskou kouzelnou podívanou.⁴⁷¹

Poměrně velký zástup herců, kteří na jevišti vystupovali, čítal i několik členů činoherního souboru, kteří již účinkovali v předchozích inscenacích *Lucerny*.⁴⁷² Andrea Černá byla obsazena do role Mladé kněžny, Tomáš Stolařík hrál Dvořana, Zdeněk Mucha představoval Vrchního a Martin Stránský se ujal role Mlynáře. Ženskou část obsazení tvořily Zorka Kostková (Babička), Kristýna Hlaváčková (Hanička) a Jana Kubátová (Klásková). Další důležité postavy byly ztvárněny Janem Malěrem (Zajíček), Michalem Štěrbou (Braha), Jakubem Zindulkou (Sejtko), Viktorem Vrabcem (Zima) a dalšími.⁴⁷³ Základním nedostatkem, se kterým se inscenace potýkala, byla dle Petra Tichého však nesourodost týkající se jednotlivých hereckých výkonů.⁴⁷⁴ Zatímco určití členové hereckého souboru projeví schopnost zvládnout své role na vysoké profesionální úrovni, jiní svými postavami nepřinesli do inscenace potřebnou hloubku. Recenze Viktora Viktorý však tuto tezi nepotvrdila, naopak podrobně analyzovala patrnou kvalitu ztvárnění jednotlivých vystupujících postav.⁴⁷⁵

Celkově lze tedy konstatovat, že inscenace Jiráskovy *Lucerny* v Divadle J. K. Tyla představovala pod Burianovým vedením zajímavý návrat ke klasické české divadelní tradici. Přestože někteří recipienti mohli být zklamáni nedostatkem konzistence ve výkonech herců, inscenace nabídla intenzivní zážitek spojený s promyšlenou atmosférou a kompozicí scény.

⁴⁶⁹ VIKTORA, Viktor. *Lucerna kouzelná a napovídající*. *Plzeňský deník*. 2010, **19**(3), s. 7. ISSN 1210-5139.

⁴⁷⁰ TICHÝ, Petr. *Pohádková Lucerna pro nenáročné*. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-08].

Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/pohadkova-lucerna-pro-nenarocne>

⁴⁷¹ VIKTORA, Viktor. *Lucerna kouzelná a napovídající*. *Plzeňský deník*. 2010, **19**(3), s. 7. ISSN 1210-5139.

⁴⁷² ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Rozsvítí Jiráskovu Lucernu*. *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(295), s. 4. ISSN 1210-1168.

⁴⁷³ *Lucerna*. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:

<https://www.djkt.eu/repertoar/lucerna-2009>

⁴⁷⁴ TICHÝ, Petr. *Pohádková Lucerna pro nenáročné*. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-08].

Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/pohadkova-lucerna-pro-nenarocne>

⁴⁷⁵ VIKTORA, Viktor. *Lucerna kouzelná a napovídající*. *Plzeňský deník*. 2010, **19**(3), s. 7. ISSN 1210-5139.

Dramatizace *Lucerny*, jež zahrnovala celkem třicet sedm repríz, byla součástí repertoáru činohry až do konce sezóny 2011/2012, kdy se v prosinci odehrála její derniéra.⁴⁷⁶

⁴⁷⁶ Lucerna. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lucerna-2009>

4 SMĚŘOVÁNÍ ČINOHRY PO ROCE 2010

Plzeňský činoherní soubor i po roce 2010 až do roku 2014 nadále uváděl v průměru 6 premiér za sezónu. V sezóně 2014/2015 počet premiér však rapidně vzrostl až na devět za sezónu. Od té doby se na repertoáru činohry DJKT každoročně objevovalo zhruba 8 až 10 nových her. Nutno však podotknout, že pandemie Covidu-19 a s ním spojená opatření se na vytváření a inscenování titulů výrazně podepsaly a omezily činnost nejen plzeňského divadla, ale též většiny kulturních (i jiných) institucí obecně. Konkrétně v případě Divadla Josefa Kajetána Tyla se v sezóně 2019/ 2020 snížil počet nově uvedených na čtyři za sezónu, v sezóně 2020/2021 dokonce na pouhé dvě premiéry.⁴⁷⁷ Z výše uvedených důvodů nemá však tento pokles z hlediska kvality či dramatického záměru vypovídající hodnotu.

Z českých dramát opět převažovaly spíše komedie Antonína Procházky, který Plzni představil další své tituly, a to *Kouzlo 4D* (2012), *Jednotku intenzivní lásky* (2015) a *Zácpu* (2018). V repertoárech se napříč sezónami objevily i klasiky známých českých dramatiků, konkrétně díla Josefa Kajetána Tyla (*Flamendr*, 2014 a *Drahomíra a její synové*, 2018), Karla Jaromíra Erbena (*Živá voda*, 2014) či Karla Čapka (*R. U. R.*, 2019). Počet českých dramát v repertoáru se oproti minulému desetiletí nijak rapidně nezvýšil, nicméně se plzeňská dramaturgie snažila publiku představit i nově působící české dramatiky, což se projevilo uvedením několika světových premiér, jmenovitě se jednalo o titul *Škoda!* (2015) Tomáše Vůjtky, *Chrtí packa zasahuje* (2015) Kláry Špačkové a Natálie Deákové, *Kabaret Burka aneb Z českých luhů a hájů* (2016) v kolaboraci autorů Zuzany Burianové, Terezy Verecké a dalších nebo *Viral* (2017) rovněž autorky Terezy Verecké.⁴⁷⁸

Modifikace směřování činohry DJKT pravděpodobně reflektuje reorganizaci uměleckého vedení, k níž došlo v průběhu sezóny 2011/2012. Novým uměleckým šéfem činohry se po Pavlu Pavlovském se stal Juraj Deák (2011–2013), který předtím akumuloval

⁴⁷⁷ Hrál se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=

⁴⁷⁸ Tamtéž.

zkušenosti s vedením uměleckých projektů v Divadle Na Fidlovačce, rovněž i v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě.⁴⁷⁹

Po odstoupení Juraje Deáka z funkce šéfa činohry spravovala tuto pozici Natálie Deáková.⁴⁸⁰ Během jejího působení v Divadle Josefa Kajetána Tyla došlo ke změnám v personální struktuře divadelního souboru, které zahrnovaly i přijetí nových herců, zejména mladých talentů, a to Marka Adamczyka, Ondřeje Rychlého, Zuzanu Ščerbovou a Kláru Krejsovou. Deáková začala spolupracovat i s dalšími režiséři, mezi něž patřil Martin Čičvák, Michal Vajdička, dvojice SKUTR a další. Tato restrukturalizace souboru se odrazila také v repertoáru divadla.⁴⁸¹ Natálii Deákovou v sezóně 2019/2020 nahradila nová umělecká šéfkou činohry Apolena Veldová.⁴⁸²

V souvislosti se směřováním a formováním plzeňské činoherní scény je vhodné připomenout stanovisko ředitele Národního divadla, jenž skrze poskytnutý rozhovor sdělil svůj názor na proces selekce českých divadelních her ve srovnání se zahraničními díly. Jeho vyjádření potvrzuje význam a atraktivitu českých her v kontextu divadelní produkce: *„České divadlo bylo vždy silné v oblasti komedie, studiových scén, herectví. Mělo smysl pro lyrický výraz nebo politická témata, není však nejsilnější v psaní dramatických textů. Myslím, že se stále snažíme hrát všechny hry, které se dají inscenovat se ctí. Objevují se i adaptace filmů a podobně. Schopní autoři už mnohá desetiletí píšou spíše pro film a televizi. Psát hry anglicky je samozřejmě výhodnější, protože anglicky mluví půl zeměkoule. Nemyslím tedy, že by někdo cizí autory před českými upřednostňoval. Ale těch českých bylo vždy méně, než bychom si přáli.“*⁴⁸³

⁴⁷⁹ Nová sezona v Divadle J.K.Tyla přináší personální změny | Plzeň. Český rozhlas Plzeň [online]. 1997 [cit. 14.03.2024]. Dostupné z: https://plzen.rozhlas.cz/nova-sezona-v-divadle-jktyla-prinasi-personalni-zmeny-6777416_

⁴⁸⁰ Mezi Jurajem Deákem a Natálií Deákovou není příbuzenský vztah, jedná se pouze o shodu jmen.

⁴⁸¹ ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc., s. 56.

⁴⁸² PECUCH, Martin. Činohru DJKT povede od nové sezóny herečka Apolena Veldová. In: MĚSTO PLZEŇ. *Plzen.eu* [online]. 2019 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/cinohru-djkt-povede-od-nove-sezony-herecka-apolena-veldova/>

⁴⁸³ Korespondenční rozhovor s Janem Burianem. (17.3. 2022). Osobní archiv autorky.

ZÁVĚR

Diplomová práce se soustředí na systematickou analýzu vybraných činoherních produkcí českých dramatiků uváděných na jevišti Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni v období 2000–2010. První část je věnována rekapitulaci klíčových mezníků historie plzeňského divadla, přičemž je kladen důraz na významné události zejména v kontextu 20. století. Následně je rozebrán i vývoj personálního složení divadelního souboru během proběhnuvší dekády. Další část se věnuje rozboru jednotlivých divadelních sezón, tedy období od roku 2000 do roku 2010. Každá ze sezón je podrobena podrobnější analýze zahrnující dramaturgické strategie a režijní koncept, rovněž i charakteristiku jednotlivých inscenací českých autorů. Analytický rámec je dále podpořen přidavkem odborných recenzí a kritických ohlasů, které přispívají k hlubšímu pochopení zkoumané sezóny. Závěrečná část práce se věnuje vývoji a směřování činohry v Divadle Josefa Kajetána Tyla po roce 2010.

Cílem předložené práce bylo sledovat transformace a vývoj repertoáru činohry Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni s důrazem na dramatická díla českých autorů. Na počátku nového tisíciletí bylo patrné, že plzeňská činohra již neupřednostňovala dramatické texty autorů spojovaných s revoltou vůči minulému politickému režimu v takové míře, jak tomu bylo v období bezprostředně po politickém převratu v roce 1989, pro připomenutí byly inscenovány hry Milana Uhdeho (*Velice tiché Ave*) Václava Havla (*Pokoušení*) nebo Pavla Kohouta (*Ubohý vrah*). Činoherní soubor se však zasloužil o uvedení Kohoutových *Nul* ve světové premiéře a *Arthurova bolera*, nově představila Havlovo *Odcházení*. V sezoně 2005/2006 se v repertoáru objevila i hra Bohuslava Hrabala, a to *Obsluhoval jsem anglického krále*.

První dekáda 21. století pod taktovkou Pavla Pavlovského byla charakteristická také významným přírůstkem dramatických děl prominentních autorů 19. století, počínaje autorkou Gabrielou Preissovou (*Gazdina roba*), Ladislavem Stroupežnickým (*Naši furianti*), Václavem Štěchem (*Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán, David a Goliáš aneb Pepička to zařídí, Třetí zvonění*) i Aloisem Jiráskem (*Lucerna*). Tímto přístupem byl zdůrazněn význam tradičních děl v kontextu divadelního umění, která mají potenciál přetrvávat i v repertoáru divadel zaměřených na díla současných autorů.

Během sezón 2000/2001 a 2003/2004 byl pozorován výrazný nárůst počtu premiér českých her zahrnujíc tituly *Tři v tom*, *Nuly*, *Ještě jednou*, *profesore*, *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, *Gazdina roba* a *Arthurovo bolero*. Naproti tomu v sezóně 2004/2005 nedošlo k uvedení žádného českého dramatu. Plzeňská činohra během let 2000–2010 inscenovala v průměru šest premiér za sezónu, z nichž dvě až tři byly tituly české.

Z analýzy divadelních sezón vyplývá, že inscenace komedií byly nejen nejlépe hodnocené, ale také nejčastěji uváděné. Tuto skutečnost potvrzuje i teze Jana Buriana, jenž v rozhovoru pro bakalářskou práci upozornil na silnou pozici českého divadla v oblasti komedie. Antonín Procházka, klíčový autor veseloher psaných pro Plzeň, vytvářel nové adaptace svých děl přibližně každé dvě sezóny (*Ještě jednou*, *profesore*, *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu*, *Celebrity, s.r.o.* a *Ve státním zájmu*). Nelze však tvrdit, že pouze Procházkovy texty byly publikem ceněny, důkazem jsou úspěšná představení dalších současných autorů, jmenovitě Jaroslava Vostrého (*Tři v tom*), Petra Zelenky (*Příběhy obyčejného šílenství*) a Davida Drábka (*Akvabely*).

Z rozboru proběhnuvších inscenací vyplývá, že veselohra plnila funkci pomyslného „zrcadla společnosti“, ve kterém se odrážely aktuální společenské problémy a témata. Skrze satiru, ironii či absurditu se komedie pokoušely dekonstruovat, zesměšňovat nebo parodovat různé aspekty lidského chování, institucí a kultury a rovněž na ně více upozornit (patrné u děl *Ve státním zájmu*, *Akvabely*, *Příběhy obyčejného šílenství*). Jedná se o manifestaci všeobecně rozšířeného fenoménu v percepci komediálních děl, což Divadlo Josefa Kajetána Tyla exemplifikuje a zároveň demonstruje svoji konformitu s etablovanými normami v oblasti komedie. Tento faktor mohl přispět k přetrvávající dominanci veseloher v uměleckém repertoáru DJKT, což může souviset i s vyšším počtem repríz jednotlivých titulů (*Ještě jednou*, *profesore* – 76 repríz, *Přes přísný zákaz dotýká se sněhu* – 75 repríz) či jejich znovuuvedením s odstupem let (*Třetí zvonění*).

Odborné recenze jednotlivých divadelních produkcí systematicky zdůrazňovaly pozitivní ohodnocení hereckého ansámblu plzeňského činoherního divadla. Režijní práce Jana Buriana, Antonína Procházky a Ladislava Smočka, spolu s dramaturgií Marie Caltové a Johany Kudláčkové a výkonem hereckého souboru, přinesly významné české divadelní kusy obohacené o nové interpretační pohledy nejen na samotnou dramaturgii textů, ale i na komplexní ztvárnění protagonistů se spojitostí s konkrétními herci. Tímto způsobem

plzeňská činohra potvrdila svou prestižní roli jako významný a neopominutelný soubor DJKT.

Kvalifikační práce systematicky dokumentuje a interpretuje evoluci divadelního umění v uvedeném časovém úseku, čímž expanduje výzkumný rámec předcházející bakalářské práci a přispívá k historiografii českého divadelnictví v Plzni. Výsledky bádání v této oblasti mohou posloužit ke snazší orientaci v nedávných dějinách a repertoáru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni, popřípadě se můžou stát výchozím materiálem pro další zpracování daného tématu či tématu mu blízkého.

ENGLISH RESUMÉ

The theme of this thesis is the presentation of selected works by Czech playwrights staged by the drama section of the Josef Kajetán Tyl Theatre in Pilsen between 2000 and 2010. The objective was to analyze the transformation and trends in the repertoire of the Josef Kajetán Tyl Theatre in Pilsen during the seasons from 2000/2001 to 2009/2010, focusing on the selection of Czech dramatic titles, their subsequent adaptation and interpretation, considering aesthetic, cultural, or social contexts. The thesis also examined audience reactions, tracking not only the formal aspects of staging practices, but also their impact on audience perception and potential broader cultural discourse.

The thesis is formally structured into three main parts. The first part briefly introduces the history of the Josef Kajetán Tyl Theatre in Pilsen, the second focuses on the drama ensemble from 2000 to 2010, delving into the artistic leadership, directors, and dramaturgy and their transformation. The third part concentrates on a more detailed analysis of individual seasons, starting with the 2000/2001 season, emphasizing Czech playwrights' drama premieres presented during the mentioned seasons.

The analysis of theatrical seasons revealed that comedy productions were not only the highest-rated, but also the most frequently staged. A significant increase in the number of premieres of Czech plays was observed during the 2000/2001 and 2003/2004 seasons. Professional reviews of individual theater productions also systematically highlighted the positive evaluation of the acting ensemble of Pilsen's drama theater.

SEZNAM LITERATURY

- 1+1=3. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/1-1-3-1993>
- Akvabely. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/akvabely-2006>
- Analýza uvedených her viz předchozí bádání: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.
- Antonín Procházka: Přehled. In: CSFD. *Česko–Slovenská filmová databáze* [online]. 2021 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/1579-antonin-prochazka/prehled/>
- Antonín Procházka. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/antonin-prochazka>
- Arthurovo bolero. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/arthurovo-bolero-2004>
- Arthurovo bolero. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2004, 2(3), s. 10. ISSN 2533-5855.
- BĚLOHUBKOVÁ, Klára. *Utrejch a bezinky*. Univerzita Karlova. [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/299915/mod_resource/content/1/Utrejch%20a%20bezinky_Belohoubkova.pdf.
- Bratři Karamazovi. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/bratri-karamazovi-2002>
- CALTOVÁ, Marie: O co šlo "Elišce Bauerové". *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, 2001, 14 (231), s. 28. ISSN 0862-5921.
- CALTOVÁ, Marie. O Našich furiantech s režisérem Ladislavem Smočkem. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2008, 6(2), s. 11. ISSN 2533-5855.
- CALTOVÁ, Marie. Premiéra: Václav Štěch/ David a Goliáš. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, 10(4), s. 5.
- Celé znění rozhovoru je uvedeno i v bakalářské práci. Viz: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

- Celebrity s.r.o. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/celebrity-sro-2007>
- Cesta dlouhým dnem do noci. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cesta-dlouhym-dnem-do-noci-2003>
- ČÍSAŘ, Jan, Jiřina LOCKEROVÁ a Pavel MAJOR. *Světoví dramatici*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1997, s. 53. ISBN 80-7176-501-5.
- CRÉMIEUX, Benjamin a František KOVÁRNA. *Panorama soudobé literatury italské*. V Praze: Jan Laichter, 1930, s. 122.
- Cyrano z Bergeracu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cyrano-z-bergeracu-2006>
- Čechov na Jaltě. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/cechov-na-jalte-2002>
- ČEKANOVÁ, Markéta. Celebrity, to je smršť zábavy. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(36), s. 4. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Divadlo vsadilo na Hrabala. *Mladá fronta Dnes*. 2005, **16**(253), s. 4. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Do divadla míří Celebrity s. r. o. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(34), s. 6. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Havlovo Odcházení je v Plzni událostí sezony. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(299), s. 4. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Měsíc nad Buffalem září v Plzni. *Mladá fronta Dnes*. 2006, **17**(136), s. 6. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Naši furianti, i dnes stále aktuální. *Mladá fronta Dnes*. 2008, **19**(99), s. 5. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Novinka divadla v Plzni: Akvabely. *Mladá fronta Dnes*. 2006, **17**(8), s. 9. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Plzeňské Třetí zvonění je první divadelní liga. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(84), s. 5. ISSN 1210-1168.
- ČEKANOVÁ, Markéta. Stoletý příběh slibuje zábavu. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(83), s. 4. ISSN 1210-1168.
- ČERNÝ, František a Ljuba KLOSOVÁ. *Dějiny českého divadla, [Díl] 3: Činohra 1848-1918*. Praha: Academia, 1977, s. 222.

ČIPERA, Josef a Antonín BALŠÁNEK. *Nové divadlo král. města Plzně: na paměť slavnostního otevření dne 27. září 1902 vydala Rada Městská*. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1902, s. 1.

ČTK. Ladislav Smoček slaví. Online. *Haló noviny*. 2002, č. 196, s. 9. ISSN 1210-1494.

ČTK. Plzeňské divadlo uvedlo hru Obsluhoval jsem anglického krále.
In: *Divadlo.cz* [online]. 2005 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z:
<https://www.divadlo.cz/?clanky=plzenske-divadlo-uedlo-hru-obsluhoval-jsem-anglickeho-krale>

ČTK. *Umělecké ceny Plzně dostane herec Pavlovský, básník Hucl či výstava v galerii*.
Online. In: *Seznam.cz*. 2021. Dostupné
z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/umelecke-ceny-plzne-dostane-herec-pavlovsky-basnik-hucl-ci-vystava-v-galerii-154174>. [cit. 2024-03-13].

Databáze: Celebrity s.r.o. In: *Filmovyprehled.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z:
<https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/400577/celebrity-sro>

David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/david-a-golias-aneb-pepicka-to-zaridi-2002>

Dějiny české literatury, III: Literatura druhé poloviny devatenáctého století. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961, s. 601.

Divadlo Husa na provázku: Rozvzpomínání. In: *i-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-21].
Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-husa-na-provazku/rozvzpominani>

Divadlo J.K. Tyla. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1991, s.18. ISBN 80-7088-042-2.

Divoká kachna. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/divoka-kachna-2005>

DOSTOJEVSKIJ, Fedor Michajlovič, Johana KUDLÁČKOVÁ a Národní divadlo v Praze. *Fjodor Michajlovič Dostojevskij, Běsi: [příležitostný tisk k premiéře uvedené Národním divadlem 26. a 27. března 1997 ve Stavovském divadle v Praze]*. Praha: Národní divadlo, 1997, s. 46. ISBN 80-85921-32-4.

DOUŠA, Jaroslav a Ivan MARTINOVSKÝ. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004, s. 112. ISBN 80-7106-723-7.

DVOŘÁK, Miloš. Výstava: Cyrano z Bergeracu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 25.11.2002, **120**(4), s. 7. ISSN 1212-1045.

- DVOŘÁK, Petr. Bude svatba, nebo ne? *Plzeňský deník*. 2007, **16**(82), s. 27. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Burian počítá jen hodiny do premiéry *Odcházení*. Online. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/jan-burian-uz-pocita-jen-hodiny-do-sobotni-premier.html>
- DVOŘÁK, Petr. Celebrity jsou patnácté. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(34), s. 14. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Eman ve státním zájmu půjčil byt. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/eman-ve-statnim-zajmu-pujcil-byt20091019.html>
- DVOŘÁK, Petr. Gazdina roba touží po lepším životě. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(39), s. 11. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Habada s Jordánem bojují zítra ve sborovně. *Plzeňský deník*. 2009, **18**(136), s. 13. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Herci přebrodili svět sexu. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(144), s. 11. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Hospody se nejspíš mění víc než lidé. *Plzeňský deník*. 2005, **15**(254), s. 11. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Hříšník je zpět u milenek. *Plzeňský deník* [online]. 2006, s. 14 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1210-5139. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovna102&xh=h5otzpxkdqrlxfndna41r07ank0p8nh7&nomenu=0>
- DVOŘÁK, Petr. Mladí herci ožíví divadelní klub. Online. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(5), s. 21. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Mladí herci ožíví divadelní klub. Online. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(5), s. 21. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Naši furianti vyhráli. *Plzeňský deník*. 2008, č. **17**(100), s. 27. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Nevíte, co je ve státním zájmu? Procházka o tom napsal. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/nevite-co-je-ve-statnim-zajmu-prochazka-o-tom-napsal.html>
- DVOŘÁK, Petr. *Odcházení* bude v Plzni. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/odchazeni-uvede-divadlo-j-k-tyla-v-plzni20080506.html>

- DVOŘÁK, Petr. Sartre zneklidňuje i dává naději. In: *Plzeňský deník* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/sartre-zneklidnuje-i-dava-nadeji20091008.html>
- DVOŘÁK, Petr. Strýček Váňa drží v Plzni už navždy české prvenství. *Sokolovský deník*. 2007, **16**(291), s. 35. ISSN 1210-9207.
- DVOŘÁK, Petr. Václav Havel namluvil hlas k Odcházení. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclav-havel-namluvil-hlas-k-odchazeni20081202.html>
- DVOŘÁK, Petr. Václavu Havlovi se inscenace Odcházení líbila. In: *Plzeňský deník* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzensky.denik.cz/volny-cas/vaclavu-havlovi-se-inscenace-odchazeni-libila.html>
- DVOŘÁK, Petr. Ženu a vázu zastoupilo umývadlo. Online. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(34), s. 18. ISSN 1210-5139.
- DVOŘÁK, Petr. Ženu a vázu zastoupilo umývadlo. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(34), s. 18. ISSN 1210-5139.
- Dvouplošník v hotelu Westminster. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/dvouplosnik-v-hotelu-westminster-1997>
- Eduardo de Filippo: Knihy. In: *Databazeknih.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/eduardo-de-filippo-99181>
- ENGELOVÁ, Lída. Lehce opožděná reakce na dva příspěvky v DN č. 11. In: *Divadelní noviny* [online]. 2010 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/lehce-opozdena-reakce-na-dva-prispevky-v-dn-c-11>
- FORBELSKÝ, Josef a Univerzita Karlova. *Španělská literatura 20. století*. V Praze: Karolinum, 1999, s. 272. ISBN 80-7184-806-9.
- Furiantství zatřese divadlem. In: *denik.cz* [online]. 2008 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.denik.cz/divadlo/furianti_divadlo20080424.html
- GABAĽ, Peter. Arthurovo Bolero v Divadle ABC. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Radio Prague International* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/arthurovo-bolero-v-divadle-abc-8494610>
- GABAĽ, Peter. Královna Margot v Divadle J. K. Tyla. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Radio Prague International* [online]. 2006 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/kralovna-margot-v-divadle-j-kytyla-8494611>
- Gazdina roba: Metodický list. *Divadlo Alfa theatre* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://www.divadloalfa.cz/pdf/metodicke-listy/Gazdina-roba_Metodicky-list%20.pdf

- Gazdina roba. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/gazdina-roba-2004>
- Gazdina roba. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2004, **2**(1), s. 18. ISSN 2533-5855.
- Hamlet. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hamlet-2001>
- HEDVÁBNÝ, Zdeněk – TÖPFER, Tomáš: Kauza Nuly: Divadlo na Vinohradech odpovídá na dopis českého dramatika. *Divadelní noviny*, 1998, **7**(22) s. 10.
- Hejtman z Kopníku. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hejtman-z-kopniku-2004>
- HEJZLAR, Tomáš. Gazdina Roba po čtyřiceti letech. *Haló noviny*. Praha: Futura, 2004, **14**(40), s. 14. ISSN 1210-1494.
- HERNANDEZOVÁ, Svatava. Celebrity s.r.o. ve světové premiéře v Plzni. *Právo*. 2007, **17**(34), s. 13. ISSN 1211-2119.
- HERNANDEZOVÁ, Svatava. Naši furianti se představí v novém zpracování. *Právo*. 2008, **18**(98), s. 13. ISSN 1211-2119.
- HERNANDEZOVÁ, Svatava. Třetí zvonění Václava Štecha v premiéře. *Právo*. 2007, **17**(82), s. 11.
- HILSKÝ, Martin. *William Shakespeare: Dílo*. Str. 91. 2011. Praha: Academia. ISBN: 978-80-200-1903-5
- Historie činohry DJKT. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra/historie-cinohry-djkt>
- Hra vášní. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/hra-vasni-2002>
- Hrálo se. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/hralo-se?filter%5Bfirst%5D=&filter%5Blast%5D=&filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsource%5D=cinohra&filter%5Bautor%5D=&filter%5Bsearch%5D=
- HRDINOVÁ, Radmila: Kohoutovy dějiny z žabí perspektivy. *Právo*, 2000, **10**(270), s. 18.
- Hry Antonína Procházky uvedené během sezón 1989/ 1990–1999/2000 jsou podrobně analyzovány v bakalářské práci. Viz: ŠANDOVIČ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

- ICHOVÁ, Eva. Antonín Procházka po Polské krvi pracuje Ve státním zájmu. In: *Musical-opereta: Plzeň*[online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.musical-opereta.cz/antonin-prochazka-po-polske-krvi-pracuje-ve-statnim-zajmu/>
- ICHOVÁ, Eva. Obsluhoval jsem anglického krále. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2005, **3**(4), s. 10. ISSN 2533-5855.
- Impresário ze Smyrny. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/impresario-ze-smyrny-2010>
- Inspirace Petra Zelenky autorem Charlesem Bukowskim je nápadná i samotným titulem Erekcce, Ejakulace, Exhibice a jiné příběhy obyčejného šílenství (překlad Ladislav Šenkyřík), v originálu Erections, Ejaculations, Exhibitions, and General Tales of Ordinary Madness.
- Jak je důležité mítí Filipa. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jak-je-dulezite-miti-filipa-2005>
- Jako naprostí šílenci. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jako-naprosty-silenci-2008>
- JANÁL, Zdeněk. Jsem spíš skeptik s anarchistickými sklony. *Divadelní noviny*. **2020**(2), s. 8. ISSN 1210-471X.
- Ještě jednou, profesore. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jeste-jednou-profesore-2001>
- JIŘÍ P. KRÍŽ. Akvabely doplávaly z Hradce do Plzně. Online. 2006, **16**(46), s. 13. ISSN 1211-2119.
- JIŘÍ P. KRÍŽ. Potomstvu zlému, blbému a zločinnému. *Právo*. 2006, **16**(8), s. 11. ISSN 1211-2119.
- Jitřní paní. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/jitri-pani-2009>
- Johana Kudláčková: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/johana-kudlackova-1594372>
- John Gabriel Borkman: Sny Johna Gabriela Borkmana. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 10.1998, **115**(8), s. 19. ISSN 1212-1045.
- JOSEFOVÁ, Hana. Plzeňské divadlo startuje novou sezonu. Bez dlouholeté opory Viktora Vrabce. In: *Deník.cz* [online]. 2016 [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/divadlo/plzenske-divadlo-startuje-novou-sezonu-bez-dlouholete-opery-viktora-vrabce-20160830.html>

- JT Promotion: Celebrity s.r.o. In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-palace/celebrity-sro>
- KÁBRT, Jan. Prachy, další slušný kousek v Divadle Palace. *Mladá fronta Dnes: Pražské vydání*. Praha: MaFra, 24.01.2011, **22**(19), s. 9. ISSN 1210-1168.
- Karel Glogr: Neaktuální inscenace. In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/profilu/karel-glogr>
- KAZDA, Jaromír. *Dějiny divadla pro čtvrtý ročník konzervatoří*. Praha: SPN, 1987, s. 103.
- KAZDA, Jaromír. *Kapitoly z dějin divadla*. Jinočany: H & H, 1998, s. 235. ISBN 80-86022-25-0.
- KERBR, Jan. Ve víru milostných a volebních intrik. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(6), s. 3.
- KERBR, Jan. Ve víru milostných a volebních intrik. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(6), s. 3.
- KINDLOVÁ, Petra. Romeo a Julie: Nejslavnější milenci. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 12.1997, **114**(10), s. 29. ISSN 1212-1045.
- Klíče na neděli. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/klice-na-nedeli-1988>
- KLOSOVÁ, Ljuba. *Listy z dějin českého divadla: Sborník studií a dokumentů, 2. [díl]*. Praha: Orbis, 1954, s. 285.
- Klub přátel činohry: Král Lear. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 01.10.2012, **130**(2), s. 28. ISSN 1212-1045.
- KOCOURKOVÁ, Lucie. David Drábek: Tahle inscenace je určena ke vznášení. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 28.11.2014, **132**(4), s. 18. ISSN 1212-1045.
- Kohoutovy a Burianovy Nuly v zrcadle kritiky: Odmítnutí v Praze bylo reklamou. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, **9**(1), s. 2.
- Kohoutovy Nuly zhlédl Oleg Tabakov. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(1), s. 12.
- KOLÁŘ, Jan: Plzeňský vzkaz na Vinohrady: Nuly nejsou špatná hra. *Divadelní noviny*, 2000, **9**(22), s. 4.
- KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Když vzniká nekonečný blbý televizní seriál. *Mladá fronta Dnes*. 2007, **18**(35), s. 30. ISSN 1210-1168.

- KOSOVÁ, Petra. Akvabely rozhodně nestojí na vodě. *Mladá fronta Dnes*. 2006, **17**(13), s. 5. ISSN 1210-1168.
- KOSOVÁ, Petra. Akvabely rozhodně nestojí na vodě. Online. *Mladá fronta Dnes*. 2006, č. 13, s. 5. ISSN 1210-1168. [cit. 2024-02-18].
- KOSOVÁ, Petra. Skutečné šílenství je vzácné, míní Zelenka. *Mladá fronta Dnes*. 2003, **14**(33), s. 2. ISSN 1210-1168.
- Král Lear. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/kral-lear-1988>
- Král Lear. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/kral-lear-1988>
- KŘIVÁNEK, Pavel. Zabiják Joe bude mít po kariéře. *Plzeňský deník*. 2006, **15**(137), s. 18. ISSN 1210-5139.
- LADECKÝ, Jan. *Príspevky k dějinám českého divadla (zároveň seznam předmětů divadelního oddělení Národopisné výstavy československé roku 1895)*. Praha: Divadelní odbor, 1895, s. 108.
- Lev v zimě. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lev-v-zime-2010>
- Lhář. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lhar-2003>
- Lída Engelová: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/lida-engelova-1594833>
- Lidové noviny: založeny 1893 - obnoveny 1988: [Vydání Praha]*. Praha: Lidové noviny, 2000, **13**(270), s. 19. ISSN 0862-5921.
- Lucerna. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/lucerna-2009>
- Ludmila (Lída) Engelová. In: *Encyklopedie Plzeň* [online]. 17. 2. 2022 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=2983
- Luigi Chiarelli: Maska a tvář. In: *Činoherní klub* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://cinoherniklub.cz/ck/luigi-chiarelli-mask-a-tvar/>
- LUKEŠ, Milan. *Eugene O'Neill*. Praha: Universita Karlova, 1979, s. 44.
- MACHALICKÁ, Jana. Když Havla hraje Havel. In: *Lidovky.cz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/kdyz-havla-hraje-havel.A090109_093630_ln_kultura_val

- MALOSTRANSKÁ, Jelena. Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava* [online]. 2004 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-7880355>
- Marie Caltová. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/marie-caltova>
- Maska a tvář. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z <https://www.djkt.eu/repertoar/maska-a-tvar-2005>
- MAYEROVÁ, Barbora. Jubilejní desátá hra Antonína Procházky. In: *České noviny* [online]. 2001 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/10027>
- MAYEROVÁ, Barbora. V Plzni jsou `Tři v tom`. In: *České noviny* [online]. 2001, 16.03.2001 [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/10236>
- Měsíc nad Buffalem. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/mesic-nad-buffalem-2006>
- Městské divadlo Brno: sezóna*. Brno: Městské divadlo Brno, 2012, **2011–2012**(1), s. 189.
- Mezi Jurajem Deákem a Natálií Deákovou není příbuzenský vztah, jedná se pouze o shodu jmen.
- Monika Švábová. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/monika-svabova>
- Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 31.01.2019, 2018–2019(6), s. 11. ISSN 1212-1045. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd9052b0-75cd-11ea-a618-005056825209>
- Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 30.08.2011, **129**(1), s. 17. ISSN 1212-1045.
- Naši furianti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nasi-furianti-2008>
- Návraty hříšníka. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/navraty-hrisnika-2006>
- Nemožní lidé, co? aneb Ještě šálek čaje. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nemozni-lide-co-aneb-jeste-salek-cape-1996>
- Nová sezona v Divadle J.K.Tyla přináší personální změny | Plzeň. Český rozhlas Plzeň [online]. 1997 [cit. 14.03.2024]. Dostupné z: https://plzen.rozhlas.cz/nova-sezona-v-divadle-jktyla-prinasi-personalni-zmeny-6777416_

- Nuly. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/nuly-2000>
- Období působení Vendelína Budila jako režiséra v divadle v Plzni je Viktorem Viktorou pojmenováno jako období budilovské. Viz VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015], s. 12. ISBN 978-80-260-8647-5.
- Obraz. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/obraz-2007>
- Obsluhoval jsem anglického krále. In: *Databazeknih.cz*[online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/obsluhoval-jsem-anglickeho-krale-243>
- Odcházení. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/odchazeni-2008>
- Online archiv: David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/inscenace/5134>
- Opory společnosti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/opory-spolecnosti-1966>
- Ostre sledované vlaky. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/ostre-sledovane-vlaky-1981>
- Pábitelé nebo šílenci?: Petra Zelenky se ptá Johana Kudláčková. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, 1(1), s. 6. ISSN 2533-5855.
- PATEROVÁ, Jana. Kohoutův rej podnikatelů a manažerů. *Lidové noviny*. 2004, 17(145), s. 16. ISSN 0862-5921.
- PATEROVÁ, Jana. Vládcí ve spodním prádle. In: *Divadelní noviny* [online]. 2017 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/james-goldman-lev-v-zime-recenze>
- Pavel Pavlovský. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/lide/pavel-pavlovsky>
- PECUCH, Martin. Činohru DJKT povede od nové sezóny herečka Apolena Veldová. In: MĚSTO PLZEŇ. *Plzen.eu* [online]. 2019 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/cinohru-djkt-povede-od-nove-sezony-herecka-apolena-veldova/>
- Peklo v hotelu Westminster. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/peklo-v-hotelu-westminster-1995>

- Periferie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/periferie-1994>
- Pohled z mostu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pohled-z-mostu-2007>
- Poprask na laguně. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/celebrity-sro-2007> <https://www.djkt.eu/repertoar/poprask-na-lagune-1991>
- Portugálie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/portugalie-2010>
- Poručík z Inishmoru. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/porucik-z-inishmoru-2005>
- Postřižiny. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/postriziny-2021>
- Povídky z Vídeňského lesa. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/povidky-z-videnskeho-lesa-1993>
- Prachy? Prachy!. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/prachy-prachy-2005>
- Premiéra očimadiváků. *Plzeňský deník* [online]. 2004, 13 [cit. 2024-03-21]. ISSN 1210-5139. Dostupné z: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovnankp3&xh=huukg0fwh4tlqc8itxcv1ljph0idwism&nomenu=0>
- Prof. MgA. Jan Burian: Bibliografie. In: *Národní divadlo* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/profil/jan-burian-1598201>
- Přes přísný zákaz dotýká se sněhu: Recenze. *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/221230-pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu/recenze/?page=2>
- Přes přísný zákaz dotýká se sněhu: Světová premiéra v Plzni. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2003, 1(4), s. 17. ISSN 2533-5855.
- Přes přísný zákaz dotýká se sněhu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pres-prisny-zakaz-dotyka-se-snehu-2003>
- Příběhy obyčejného šílenství. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/pribehy-obycejneho-silenstvi-2003>
- Racek. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/racek-1991>

- Repertoár: Čarodějky ze Salemu. In: *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/carodejky-ze-salemu-2022>
- Repertoár: Edmond Rostand / CYRANO Z BERGERACU. In: *Východočeské divadlo Pardubice* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.vcd.cz/inscenace/cyrano-z-bergeracu2>
- Repertoár. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://www.djkt.eu/repertoar?filter%5Bvenue_id%5D=&filter%5Bsoubor%5D=&filter%5Bperson_id%5D=232&filter%5Bsearch%5D=
- Rodina je základ státu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/rodina-je-zaklad-statu-2001>
- ROF. Vnitřní hlasy zazní v Plzni. In: *Lidovky.cz* [online]. 2007 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/vnitri-hlasy-zazni-v-plzni.A071019_000125_in_noviny_sko
- Romeo a Julie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/romeo-a-julie-1970>
- Romeo a Julie. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/romeo-a-julie-2009>
- S vyloučením veřejnosti. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/s-vyloucenim-verejnosti-2009>
- SÍLOVÁ, Zuzana a HRDINOVÁ, Radmila. *Divadlo na Vinohradech 1907-2007*. Ilustrovala Věra MOHYLOVÁ. Praha: Divadlo na Vinohradech, 2007, s. 194. ISBN 978-80-239-9604-3.
- SLADKÝ, Vítězslav. Jan Burian povede DJKT Plzeň dalších pět let. In: *Musical-opereta* [online]. 2021 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.musical-opereta.cz/jan-burian-povede-djkt-plzen-dalsich-pet-let/>
- SMĚNA ČRO PLZEŇ. Jubilant Ladislav Smoček se cítí být občanem Plzně. In: ČESKÝ ROZHLAS PLZEŇ. *Plzeň.rozhlas.cz* [online]. 2012 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/jubilant-ladislav-smocek-se-citi-byt-obcanem-plzne-6764879>
- SMĚNA ČRO PLZEŇ. Nová sezona v Divadle J.K.Tyla přináší personální změny. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Plzeň* [online]. 2011 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://plzen.rozhlas.cz/nova-sezona-v-divadle-jktyla-prinasi-personalni-zmeny-6777416>
- SMETÁNKOVÁ, Jana. Cyrano z Bergeracu (Divadlo na Vinohradech, 17. 6. 1986). In: *Odivadle.cz* [online]. 2019 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.odivadle.cz/cyrano-z-bergeracu-divadlo-na-vinohradech-17-6-1986/>

- Srpen v zemi Indiánů. *Národní divadlo: informační zpravodaj o repertoáru a životě ND*. Praha: Národní divadlo, 30.03.2009, **126**(8), s. 13. ISSN 1212-1045.
- Strýček Váňa. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/strycek-vana-2007>
- SUCHAŘÍPOVÁ, Helena. *Jana Hlaváčová: žena v množném čísle*. Praha: Achát, 1997, s. 155. ISBN 80-902221-4-5.
- Svět a divadlo: časopis o světě divadla a divadle světa*. Praha: Divadelní obec, 2001, **12**(2), s. 87, 88. ISSN 0862-7258.
- SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Drama lidských osudů a údělů. *Plzeňský deník: Plzeňský kulturní přehled*. 2004, **13**(45), s. 3. ISSN 1210-5139.
- SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Panoptikum lidských osudů: Světová premiéra Kohoutovy hry Nuly prověřila možnosti souboru. *Plzeňský kulturní přehled Kultura*. 2000, č. 12, s. 3.
- SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Pravda a láska zvítězily. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(150), s. 4. ISSN 1210-9207.
- SVĚTLÍKOVÁ, Jaroslava. Procházka ordinuje humor. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(3), s. 3. ISSN 1210-5139.
- ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.
- ŠANTORA, Jiří. Celebrity vstoupily na plzeňské jeviště. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(36), s. 10. ISSN 1210-5139.
- ŠANTORA, Jiří. České divadlo v Plzni slavilo výročí. Online. *Chebský deník*. 2010, č. 255, s. 11. ISSN 1210-5155. Dostupné z: <http://chebsky.denik.cz/>. [cit. 2024-03-14].
- ŠIRMER, Pavel. Málo odvážné Bolero. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2006 [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/malo-odvazne-bolero>
- ŠORMOVÁ, Eva et al. *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*, Praha: Divadelní ústav 2000, s. 72–87. ISBN 80-7008-107-4. Dostupné také z: https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1378:divadlo-j-k-tyla-plzen&catid=82&lang=cs&Itemid=302
- ŠPALKOVÁ, Gabriela. Jak se válčí ve sborovně? *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(137), s. 4. ISSN 1210-1168.
- ŠPALKOVÁ, Gabriela. Rozsvítí Jiráskovu Lucernu. *Mladá fronta Dnes*. 2009, **20**(295), s. 4. ISSN 1210-1168.

- ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava. Plzeňské Nuly Pavla Kohouta. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Vltava*[online]. 2001 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/plzenske-nuly-pavla-kohouta-7871325>
- TICHÝ, Petr. Divadlo J. K. Tyla Plzeň: Odcházení: O trpkých odchodech a triumfálních návratech. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/o-trpkych-odchodech-a-triumfalnich-navratech>
- TICHÝ, Petr. Pohádková Lucerna pro nenáročné. In: *i-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/pohadkova-lucerna-pro-nenarocne>
- TICHÝ, Petr. Tam kde je humor ve státním zájmu. In: *I-divadlo.cz* [online]. 2010 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/recenze/tam-kde-je-humor-ve-statnim-zajmu>
- Třetí zvonění. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-1972>
- Třetí zvonění. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/treti-zvoneni-2007>
- Třetí zvonění. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2007, **5**(2), s. 17. ISSN 2533-5855.
- Třetí zvonění. *Plzeňská divadelní revue*. Plzeň, 2007, **5**(3), s. 2. ISSN 2533-5855.
- Tři v tom. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/tri-v-tom-2000>
- Urvi to!. In: *Dilia: Divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.dilia.cz/dila/item/6008-urvi-to>
- Utrejch a staré krajky. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/utrejch-a-stare-krajky-2003>
- Uvádíme: Antonín Procházka/ Ještě jednou, profesore. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, **9**(4), s. 10.
- VÁCHAL, Miloslav: Jevištní nastudování Anglického krále v Plzni. Nymburský pábítel. R. 2006, č. 27, 13. 11., s. 3. Dostupné také z: <https://www.knihovna-nbk.cz/fls/pab/pabitel27.pdf>
- Válka ve sborovně aneb Habada a Jordán. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/valka-ve-sborovne-aneb-habada-a-jordan-2009>
- Ve státním zájmu. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/ve-statnim-zajmu-2009>

- Ve znamení desítky. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, **9**(2), s. 9–10.
- Večerník–Praha: list všech Pražanů*. Praha: Pragoprint, 2004(20), s. 17. ISSN 1210-1117.
- VĚRA, Suková a Křížová VĚRA. K 300. výročí narození Carla Goldoniho. In: *iLiteratura.cz* [online]. 2007 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/21455-goldoni-carlo>
- VESELÁ, Lenka. *Rej divadelních her Arthura Schnitzlera. Dramatická tvorba A. Schnitzlera a její české překlady se zaměřením na hru "Reigen"*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav translatologie. Vedoucí práce Veselá, Gabriela, s. 80.
- VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT: 1965–2015: Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015]. ISBN 978-80-260-8647-5.
- VIKTORA, Viktor. Celebrity, s. r. o., nejsou zcela scelené. Online. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(45), s. 28. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. David a Goliáš se přece dohodli. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2002, **10**(6), s. 3.
- VIKTORA, Viktor. Gazdinu robu si režie přepsala. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(42), s. 25. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Kohoutovo bolero glosuje dobu. *Plzeňský deník*. 2004, **13**(148), s. 27. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Lucerna kouzelná a napovídající. *Plzeňský deník*. 2010, **19**(3), s. 7. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Nemylme se, někdy sledujeme na jevišti i své šílenství. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(38) s. 19. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Odcházím, zůstávám, přijdu. *Plzeňský deník*. 2009, **18**(5), s. 14. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Po třetím zvonění ujíždí vlak, ale jen paní Kváčkové. *Plzeňský deník*. 2007, **16**(90), s. 38. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Režisér jako citlivý restaurátor. *Plzeňský deník*. 2008, **17**(106), s. 27. ISSN 1210-5139.
- VIKTORA, Viktor. Sborovna se změnila v bojiště. Online. *Sokolovský deník*. 2009, **18**(146), s. 18. ISSN 1210-9207.

- VIKTORA, Viktor. Scénická kompozice nepostihne šíři Dostojevského románu. *Plzeňský deník*. 2002, **11**(296), s. 21. ISSN 1210-5139. [cit. 2024-01-24].
- VIKTORA, Viktor. Třináctka nedává zákaz smíchu. *Plzeňský deník*. 2003, **12**(258), s. 29. ISSN 1210-5139.
- Vilém Dubnička: Herec (Bibliografie). In: *vilemdubnicka.cz* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <http://www.vilemdubnicka.cz/index.php?nid=5817&lid=cs&oid=1184936>
- VITINGER, Jan. Za padesát sezon jsem neměla zaječí úmysly, přiznává herečka Švábová. In: *Dnes.cz: Plzeň* [online]. 2009 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/herecka-monika-svabova-plzen-divadlo-j-k-tyla.A180924_428918_plzen-zpravy_vb
- Vnitřní hlasy. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/vnitri-hlasy-2007>
- VOSTRÝ, Jaroslav. Činoherní klub 1965-1972: dramaturgie v praxi. Praha: Divadelní ústav, 1996, s. 7. ISBN 80-7008-061-2.
- Yasmina Reza: Obraz. In: *Národní divadlo Brno* [online]. [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://www.ndbrno.cz/program/obraz/>
- Zabiják Joe. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zabijak-joe-2006>
- Zahradníkův pes. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zahradnikuv-pes-2008>
- ZEMANČÍKOVÁ, Alena. Kohoutovy a Burianovy Nuly v zrcadle kritiky: Odmítnutí v Praze bylo reklamou. *Zápisník Divadla J. K. Tyla v Plzni*. Plzeň, 2001, **9**(1), s. 2.
- Zkrocení zlé ženy. In: DJKT. *Divadlo J. K. Tyla* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/repertoar/zkroceni-zle-zeny-2008>

PŘÍLOHY

Rozhovor s prof. MgA. Janem Burianem:⁴⁸⁴

1. Jak soubor plzeňské činohry vstupoval do nových poměrů polistopadových událostí? Odrazila se právě proběhnuvší revoluce ve výběru jednotlivých dramát?

Plzeňská činohra byla jedním ze středobodů listopadových událostí. A řada herců sehrála klíčovou roli od prvních dnů po sedmáctém listopadu. Mezi nimi byl nejvýraznější osobností Pavel Pavlovský, který v činohře DJKT dodnes působí.

Bezprostředně po převratu vedení činohry repertoár neměnilo. A soubor připravoval všechny inscenace tak, jak byly naplánovány. Měli jsme za to, že jsme dělali poctivě divadlo i před rokem 89. A nepovažovali jsme ani za správné zrušit třeba inscenace her Čechova. Tahle strategie se nám vyplatila, neboť Plzeňské divadlo patřilo v devadesátých letech k těm, které ztratilo relativně nejméně diváků. Řada českých divadel otočila totiž kormidlem na druhou stranu, chystala dramaturgické plány hekticky, nadělala spoustu chyb a diváky ztratila.

V první polovině 90. let měly samozřejmě politické změny dopad i do repertoáru. A to nejen, že jsme jako první uvedli úspěšně hru Václava Havla „Pokoušení“. Snažili jsme se také oslovovat tvůrce, kteří před tím nemohli působit v českých divadlech nebo v Plzni. Ke spolupráci jsme tedy přizvali například Ivana Glance, Svatopluka Papeže nebo Ladislava Smočka. Ladislav Smoček byl potom společně se mnou stálým režisérem plzeňské činohry, prakticky až do doby, kdy jsem odešel v roce 2014 do Prahy. Je třeba ale podotknout, že i před rokem 89 jsme se snažili dát příležitost tvůrcům, kteří neměli třeba příležitost pracovat v Praze. Pamatuji si, že jsme uvedli hru Daniely Fischerové „Hodina mezi psem a vlkem“ v režii Luboše Pistoria.

⁴⁸⁴ Celé znění rozhovoru je uvedeno i v bakalářské práci. Viz: ŠANDOVÁ, Barbora. *Hry českých autorů na prknech DJKT v Plzni v letech 1989-2000*. Plzeň, 2002. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

2. V DJKT jste v sezonách 1989/1990 a 1990/1991 zastával post šéfa činohry. Po krátkém působení v Divadle na Vinohradech jste převzal po Mojmiru Weimannovi pozici jeho ředitele (1995–2013). Co Vás přimělo k návratu na plzeňskou scénu? Jak jste změnu své pozice vnímal?

Začátek 90. let byl ve všech divadlech složitý, jak v divadle Na Vinohradech, tak v Plzni. V divadle Na Vinohradech jsem měl příležitost pracovat s vynikajícím souborem i zajímavými osobnostmi, ale i tak mne to táhlo zpátky. Plzeňské divadlo nebylo v lehké situaci. Prodělávalo obtížný přechod pod správu města. Oslovili mne někteří přátelé i vedení města Plzně. Bylo jasné, že nové politické i ekonomické poměry budou vyžadovat i nové přístupy při vedení divadla. Mojmiru Weimannovi je však třeba poděkovat, neboť jako zkušený divadelník zabránil mnoha škodám, které mohly nastat, kdyby divadlo vedl laik.

3. Jaké byly Vaše cíle, kterých jste chtěl s plzeňským uměleckým souborem během let 1989–2000 dosáhnout? Podařilo se Vám představy naplnit?

Činohra byla pod vedením Pavla Pavlovského stabilizovaným kvalitním souborem a byl jsem rád, že jako ředitel nemusím sahat k nějakým rázným změnám. Měli jsme dost dobrých herců a přicházeli mladí, z nichž jsou dnes hvězdy českého divadla. Zase namátkou: Martin Stránský nebo Barbora Munzarová či Andrea Černá.

4. Jakým způsobem byl sestavován repertoár jednotlivých sezón ve zmíněném období? Co bylo klíčovým faktorem při výběru her od českých autorů?

Pokračovali jsme v repertoárovém divadle a snažili se uvádět současné hry i tzv. klasický repertoár. Daleko víc práce jsem měl jako ředitel se soubory Opery, Operety a Baletu. Myslím, že balet jsem v Plzni zachránil. Celou operetu jsme postupně přeskládali na muzikálový soubor. A opera prošla zásadní personální obměnou. A byla chvíle i lídrem v moderním pojetí operního divadla.

5. Co považujete za největší úspěch svého působení na plzeňské scéně během let 1989–2000?

Divadlo se postupně personálně uskromnilo, ale hrálo stále plnohodnotný široký repertoár ve všech žánrech s rekordním počtem předplatitelů v rámci ČR. Stalo se místem nejprestižnějšího mezinárodního festivalu DIVADLO a dovedlo na něm svou tvorbu prezentovat důstojně. Za největší úspěch považuji, že i z té doby tam mám dosud řadu přátel.

6. Jaký význam pro Vás měla odborná umělecká kritika? Měl jste během svého působení v Plzni pocit, že Vám v některých případech odborná veřejnost není nakloněna?

S odbornou kritikou je problém nejen v Plzni. Vážím si práce Viktora Viktory, byť často na činoherní představení uplatňoval spíše literárněvědná kritéria. Čas od času do novin psali i začátečníci, jejichž znalosti o divadle byly podmíněny spíše nadšením a touhou po sebe prezentaci než skutečným zájmem a empatií. To ale patří k profesi, byť je nám někdy líto, že například studenti nemohou naše tehdejší představení vidět, ale dozvídají se o nich „jen“ z mizerných kritik.

7. Co bylo zásadním faktorem, který ovlivnil směřování plzeňské činohry po roce 2000?

Plzeňskou činohru po roce 2000 ovlivňovalo nejvíc její vedení, dramaturgie a stálí režiséři. A samozřejmě klíčové herecké osobnosti. Zásadním faktorem bylo, že jsme neztratili důvěru diváků. Činohra i v té době patřila k nejoblíbenějším žánrům. I náročné inscenace her Antona Pavloviče Čechova jsme hráli ve velkém divadle při velkém zájmu diváků, i o víkendech a v rámci tzv. volného prodeje.

8. Sledujete i nadále dění v plzeňské činohře?

Bohužel nesleduji, ale držím jim palce.

9. Jak vnímáte poměr výběru českých her v porovnání s minulým stoletím? Přijde Vám, že jsou upřednostňovány hry zahraničních autorů před českými?

České divadlo bylo vždy silné v oblasti komedie, studiových scén, herectví. Mělo smysl pro lyrický výraz nebo politická témata, není však nejsilnější v psaní dramatických textů. Myslím, že se stále snažíme hrát všechny hry, které se dají inscenovat se ctí. Objevují se i adaptace filmů a podobně. Schopní autoři už mnohá desetiletí píšou spíše pro film a televizi. Psát hry anglicky je samozřejmě výhodnější, protože anglicky mluví půl zeměkoule. Nemyslím tedy, že by někdo cizí autory před českými upřednostňoval. Ale těch českých bylo vždy méně, než bychom si přáli.